UNIVERSITATEA PEDAGOGICA DE STAT
„ION CREANGA" DIN CHIŞINAU
Facultatea *Ştiinţe ale educaţiei*
Catedra *Pedagogia Învăţământului Primar*

Natalia POPA

Conţinuturi literare în învăţământul primar

Suport de curs

Chişinău, 2023

Lucrarea este aprobată pentru editare de Senatul Universităţii Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, proces-verbal nr. 8 din 02.03.2023

Autor:
Popa Natalia, dr., lector univ.

Recenzenţi:
Teleman Angela, dr., conf. univ., UPS „Ion Creangă” din Chișinău
Samanati Ludmila, dr., grad didactic superior, IPLT „Onisifor Ghibu” din Chișinău

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

Popa, Natalia.
Conținuturi literare în învățământul primar : Suport de curs / Natalia Popa ; Universitatea Pedagogica de Stat "Ion Creanga" din Chișinău, Facultatea Științe ale educației, Catedra Pedagogia învățământului primar. – Chişinău : S. n., 2023 (CEP UPSC). – 96 p. : fig., tab.
Bibliogr.: p. 94-96 (49 tit.). – [100] ex.
ISBN 978-9975-46-706-3. – ISBN 978-9975-46-707-0 (PDF).
373.3.091:821.09(075.8)
P 79

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE *4*

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 1. Aspecte teoretico-metodologice vizând receptarea textelor literare și nonliterare prin tehnici de lectură adecvate *6*

1.1. Repere teoretice privind formarea competenței de lectură. Calitățile citirii. Tehnici de lectură aplicate la nivelul învățământului primar 6

1.2. Textul în proză. Elementele de bază. Părțile componente (introducere, cuprins, încheiere). Texte literare cu caracter narativ și descriptiv. Tipologia textelor (literar, științific, publicistic) 14

SARCINI PENTRU SEMINAR 18

1.3. Textul în versuri. Elemente de bază. Părțile componente. Tipologia textelor (poezia, pastelul, fabula, balada istorică) 18

SARCINI PENTRU SEMINAR 24

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 2. Aspecte praxiologice privind aplicarea tehnicilor de lectură adecvate textelor literare și nonliterare din manualele școlare de Limbă și literatură română *26*

2.1. Elemente de lectură explicativă și interpretativă în cadrul studierii textelor în clasele primare. Etapele de realizare a lecturii explicative în clasele primare. Etapele de realizare a lecturii interpretative în clasele primare 26

Abordări metodologice ale receptării textului literar la nivelul primar de învățământ 29

SARCINI PENTRU SEMINARE 41

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 3. Aspecte de evaluare a competenței de receptare a textelor literare și nonliterare *84*

3.1. Evoluția finalităților proiectate de curriculumul național pentru învățământul primar privind competențele de lectură. Aspecte teoretice vizând evaluarea competențelor de lectură 84

SARCINI PENTRU SEMINARE 87

BIBLIOGRAFIE *94*

CUVÂNT-ÎNAINTE

Lucrarea se adresează studenţilor programelor de studii superioare de licenţă în domeniul de formare profesională *Pedagogie în învăţământul primar* a Universităţii Pedagogice de Stat „Ion Creangă" din Chişinău şi reprezintă un suport de învăţare la unitatea de curs *Conţinuturi literare în învăţământul primar* din cadrul modulului *Praxiologia lecturii şi scrierii*.

Modulul *Praxiologia lecturii şi scrierii* este format din două unităţi de curs de specialitate care asigură un set de cunoştinţe, capacităţi şi competenţe interconectate: *Conţinuturi literare în învăţământul primar* şi *Caligrafia.* Achiziţiile dobândite de studenţi în cadrul modulului dat urmează a fi concretizate şi dezvoltate în cadrul unităţilor de curs/modulelor de specialitate care vizează didactica limbii şi literaturii române la nivelul primar de învăţământ şi în cadrul stagiilor de practică pedagogică.

În cadrul modulului este preconizată dezvoltarea următoarelor competenţe profesionale:

C-1. Valorificarea cadrului normativ-reglatoriu şi a politicilor educaţionale, din perspectiva asigurării calităţii proiectării didactice personalizate, inclusiv a procesului evaluativ la nivelul învăţământului primar;

C-2. Valorificarea, în procesul evaluativ, a reperelor psihologice şi pedagogice privind particularităţile educaţionale în dezvoltarea personalităţii copilului de vârstă şcolară mică;

C-3. Comunicarea unui mesaj educaţional relevant concepţiei disciplinei limba şi literatura română, adecvat finalităţilor învăţământului primar şi particularităţilor elevului de vârstă şcolară mică;

C-4. Proiectarea procesului educaţional pentru învăţământul primar, în baza reperelor conceptuale privind particularităţile elevului de vârstă şcolară mică şi a cadrului metodologic aprobat;

C-5. Realizarea procesului educaţional cu elevii de vârstă şcolară mică prin aplicarea tehnologiilor educaţionale adecvate învăţământului primar şi paradigmei acceptate;

C-6. Crearea unui parteneriat educaţional eficient aferent procesului evaluativ, în baza potenţialului formativ al colegilor din cadrul instituţiei de învăţământ, familiei şi altor factori educaţionali implicaţi în formarea personalităţii elevului de vârsta şcolară mică;

C-7. Soluţionarea constructivă a conflictelor şi situaţiilor de problemă la nivelurile elevului de vârstă şcolară mică, clasei de elevi şi familie elevilor, manifestând respect şi toleranţă;

C-8. Gestionarea dezvoltării profesionale continue, în corespundere cu tendinţele evoluţiei reperelor teoretice şi a practicii educaţionale în general şi a didacticii învăţământului primar în special, dând dovadă de motivaţie şi responsabilitate.

La finalizarea modulului, studentul va fi capabil:

F-1. să proiecteze activităţi curriculare şi extracurriculare cu elevi de vârstă şcolară mică, la disciplina limba şi literatura română, pe baza unor strategii centrate pe elev şi în premisa corectitudinii ştiinţifice şi judiciozităţii metodologice;

F-2. să valorifice reperele psihologice şi pedagogice privind particularităţile de vârstă ale copiilor în procesul proiectării didactice personalizate la disciplina limba şi literatura română, inclusiv a procesului evaluativ la nivelul învăţământului primar;

F-3. să valorifice cadrul normativ-reglatoriu, documentele de politici educaţionale, produsele curriculare în activitatea de proiectare didactică personalizată la disciplina limba şi literatura română, inclusiv a procesului evaluativ la nivelul învăţământului primar;

F-4. să aprecieze eficienţa activităţilor de evaluare criterială prin descriptori la nivelul primar de învăţământ, în vederea luării unor decizii de sporire a calităţii procesului evaluativ şi al proiectării didactice;

F-5. să susţină o comunicare/cooperare constructivă cu familiile copiilor şi alţi factori implicaţi în procesul educaţional, inclusiv în situaţii de problemă;

F-6. să-şi propună obiective privind propriul parcurs de formare profesională, în conformitate cu tendinţele dezvoltării didacticii învăţământului primar şi cerinţele actuale ale pieţei muncii.

Preachiziţiile necesare pentru însuşirea modulului dat vizează competenţele dezvoltate în cadrul disciplinei *Curriculumul pentru învăţământul primar* şi competenţele în curs de formare în cadrul disciplinelor *Didactica generală, Psihologia dezvoltării, Praxiologia limbii române,* inclusiv şi a cursului preuniversitar de limbă şi literatură română.

Suportul dat este structurat conform unităţilor de învăţare proiectate în curriculumul unităţii de curs *Conţinuturi literare în învăţământul primar*. Pentru fiecare dintre aceste unităţi de învăţare:

- se prezintă conţinuturile de învăţare în cadrul activităţilor de curs şi seminar, produsele preconizate pentru studiul individual al studenţilor;
- se propun repere teoretice, sarcini pentru seminar, metode şi tehnici de lectură şi sugestii metodologice privind aplicarea acestora.

Prezentul suport poate fi folosit pentru formarea iniţială şi continuă a cadrelor didactice la nivelul învăţământului primar.

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 1. Aspecte teoretico-metodologice vizând receptarea textelor literare şi nonliterare prin tehnici de lectură adecvate

Curs	*Seminar*	*Produse preconizate pentru studiu individual*
• Repere teoretice privind formarea competenţei de lectură. Calităţile citirii. Tehnici de lectură aplicate la nivelul învăţământului primar • Textul în proză. Elementele de bază. Părţile componente (introducere, cuprins, încheiere). Texte literare cu caracter narativ şi descriptiv. Tipologia textelor (literar, ştiinţific, publicistic). • Textul în versuri. Elemente de bază. Părţile componente. Tipologia textelor (poezia, pastelul, fabula, balada istorică).	• Elemente de analiză literară a textelor în proză	• Prezentarea elementelor textului literar în baza unui conţinut din manualele şcolare.
	• Elemente de analiza literară a textelor în versuri	• Prezentarea elementelor textului în versuri în baza unui conţinut din manualele şcolare.

1.1. Repere teoretice privind formarea competenţei de lectură. Calităţile citirii. Tehnici de lectură aplicate la nivelul învăţământului primar

Obiectivul principal de studiere a disciplinei şcolare Limba şi literatura română este de a forma progresiv o personalitate cu o cultură înaltă comunicaţională şi literară de bază, care este capabil să înţeleagă lumea ce-l înconjoară, la care sunt dezvoltate abilităţile de comunicare şi interacţionare atât cu semenii, cât şi cu maturii; o personalitate capabilă să se integreze în parcursul şcolar, capabil să-şi utilizeze eficient şi creativ competenţele dobândite pentru rezolvarea unor probleme concrete în viaţa cotidiană, să poată continua în orice fază a existenţei sale procesul de învăţare, să devină sensibil la frumosul din natură şi la cel creat de om [1, p. 5].

Formarea abilităţilor de citire constituie baza necesară pentru formarea şi dezvoltarea competenţei de comunicare, respectiv şi pentru receptarea adecvată şi

înţelegerea mesajului textelor literare şi/sau nonliterare, cu multitudinea de posibilităţi ale acestora: cognitive, formativ-educative, culturale, artistice etc. Societatea actuală, care se află într-un proces de dezvoltare perpetuă, ritmul rapid de acumulare a experienţelor prin cantitatea enormă de informaţii, educaţia trebuie să aibă drept scop de realizare a obiectivelor propuse, conţinuturilor şi metodelor didactice şi educaţionale, respectând cerinţele înaintate de societate [30].

Conform prevederilor documentelor de politici educaţionale şi celor curriculare elevul nu mai este un obiect al procesului educaţional, ci un subiect activ al schimbărilor proprii, participant conştient şi responsabil al procesului de învăţare, cadrului didactic în acest proces are rol de ghid, facilitator al procesului de formare şi dezvoltare a elevului, un intermediar care ghidează efortul educaţional al elevului. Activităţile didactice care au drept scop formarea abilităţilor de citire şi lectură la nivelul învăţământului primar, trebuie să înainteze unele obiective concrete care specifică „ce trebuie să cunoască să facă elevul", adică să urmărească atingerea nivelului superior ale proceselor gândirii: analiza, sinteza, contrapunerea, problematizarea [30].

Lectura sau cititul este un proces cognitiv complex de decodificare a simbolurilor pentru construirea sau derivarea unui anumit sens şi înţelegerii. Lectura contribuie la dezvoltarea limbajului, este utilizată pentru dezvoltarea competenţei de comunicare, ce prevede schimbul de informaţii, atitudini, idei. Vorbind despre interacţiunea dintre text şi receptor, trebuie de menţionat faptul că acest proces este influenţat de cunoştinţele, experienţele, atitudinile şi limba modelate de comunitate din care face parte cititorul, de poziţia lui culturală şi, nu în ultimul rând, socială. Procesul de citire necesită din partea receptorului o preocupare permanentă care se dezvoltă şi se cizelează în timp. Trebuie de adăugat faptul că, lectura/cititul necesită activizarea creativităţii şi analizei critice. Lectura permite receptorului mesajului scris să-şi creeze propriile explicaţii ce ţin de mesajul unui text citit [31].

O persoană capabilă să comunice efectiv răspunde necesităţilor de mai jos:

a) Utilizează metode adecvate pentru a comunica cu ceilalţi:

- planifică, organizează şi selectează ideile pentru a comunica;
- este flexibilă şi responsabilă în actul de comunicare;
- selectează modalităţi/mijloace de comunicare adecvate scopului (citire, scriere, ascultare, vorbire, semne şi simboluri, modalităţi de expresie artistică, tehnologii etc.);
- recunoaşte caracteristicile audienţei şi îşi adaptează metodele de comunicare pentru a răspunde acestora;
- comunică cu claritate într-o varietate de forme: verbal, artistic sau nonverbal;
- exprimă idei, sentimente şi credinţe cu ajutorul mijloacelor estetice [2, p. 19].

b) Răspunde în mod adecvat atunci când receptează mesaje:

- receptează şi înţelege ideile comunicate într-o varietate de moduri;

- accesează cunoştinţe şi competenţe anterioare necesare pentru a recepta comunicarea;
- interpretează informaţiile şi construieşte sensuri şi semnificaţii [2, p. 19].

c) Evaluează eficienţa comunicării:

- sprijină comunicarea efectivă prin solicitarea de clarificări şi oferirea de feedback [2, p. 19];
- adaptează şi ajustează comunicarea pentru a veni în întâmpinarea nevoilor audienţei;
- recunoaşte comunicarea efectivă [2, p. 20].

Predarea-învăţarea-evaluarea în cadrul disciplinei Limba şi literatura română este orientată la dezvoltarea componentei verbale a competenţei de comunicare prin abordarea integrată a conţinuturilor învăţării. Menţionăm că studierea textului literar conturează competenţa literară, prin învăţarea sistematică a literaturii, a creaţiilor populare sau culte, în proză sau în versuri, a textelor epice, lirice ori dramatice. Modelul didactic coerent asigură predarea în ansamblu, corelând studiul limbii (noţiuni de lexic, morfosintaxă, fonetică, elemente de istoria limbii) cu studiul textului literar şi nonliterar. Componenta verbală a competenţei de comunicare este grupată în: dimensiunea lingvistică („elemente de construcţia comunicării"), dimensiunea textuală (structura textelor) şi discursivă (secţiunile comunicare orală şi scrierea) [27, p.86].

Caracterizarea competenţei de comunicare la elevii de vârsta şcolară mică permite sintetizarea caracteristicilor esenţiale ale competenţei, menţionate anterior, încadrate în standardul de formare a competenţei expus în Curriculumul naţional pentru învăţământul primar. Menţionăm faptul că pentru ca un elev să-şi formeze o competenţă specifică disciplinei Limba şi literatura română este nevoie: să stăpânească un ansamblu de cunoştinţe fundamentale în funcţie de problema care va trebui rezolvată în final; să-şi dezvolte capacităţi şi deprinderi de a utiliza cunoştinţele în situaţii simple, realizând astfel funcţionalitatea acestora; să soluţioneze diverse situaţii-problemă, conştientizând astfel cunoştinţele funcţionale în viziune proprie; să rezolve situaţii semnificative în diverse contexte care prezintă anumite probleme complexe din viaţa cotidiană, manifestând comportamente/atitudini/valori conform achiziţiilor finale – finalităţi exprimate în termeni de competenţe [32].

Cadrul european comun de referinţă pentru limbi desemnează patru etape în procesul de receptare, care se organizează – în timp ce se desfăşoară conform unei secvenţe liniare (de jos în sus) – sunt mereu actualizate şi reinterpretate (de sus în jos) în funcţie de realitate, aşteptări şi de comprehensiunea textuală nouă, într-un proces interactiv inconştient. Aceste patru etape de percepţie a vorbirii şi a scrisului sunt: recunoaşterea sunetelor, grafiei şi cuvintelor (manuscrise şi imprimate); recunoaşterea pertinenţei textului în integralitatea sa; comprehensiunea textului ca entitate lingvistică; interpretarea mesajului în context. Aptitudinile puse în aplicare în timpul acestui proces de receptare includ: aptitudini perceptive; memoria; aptitudini

de decodare; deducţia; anticiparea; imaginaţia; parcurgerea rapidă (lectura în diagonală); referinţele încrucişate. Comprehensiunea, în special a textelor scrise, poate fi înlesnită de utilizarea corectă a mijloacelor suplimentare uzuale, cum ar fi : dicţionarele în format letric şi cele electronice, cărţi de gramatică şi cele care permit să verificăm normele ortografice etc. [3, p. 78].

Competenţa de receptare a textelor literare şi nonliterare constituie principală condiţie a succesului elevilor în şcoală şi aduce un aport esenţial în formarea abilităţilor de învăţare: ghidează elevul către sensul textului lecturat, îl ajuta să lectureze şi să înţeleagă diferite tipuri de texte literare şi nonliterare. Obiectivul acestei competenţe nu reprezintă înţelegerea imediată a unui text citit, ci învăţarea progresivă a strategiilor şi tehnicilor de lectură care, pe o perioadă lung, trezesc copilului curiozitatea şi îl motivează pentru lectură [8, p. 32].

Formarea competenţei de lectură trebuie concepută ca studiul unui instrument, formarea abilităţilor de a folosi acest instrument, de care fiecare emiţător urmează să se servească o viaţă întreagă. Elevii vor utiliza, până la sfârşitul clasei a II-a, metode care le vor permite, în timp, să se adapteze şi să evolueze în situaţii concrete de înţelegere a unui text literar. Unele componente ale înţelegerii după lectură sunt organizate, în mod regulat, având forma unor activităţi, ce au ca scop dezvoltarea la elevi a abilităţilor reflexive asupra celor lecturate, transferul informaţiei receptate în situaţii create, formularea unor opinii personale, raportarea celor examinate la viaţa reală [8, p. 32].

Opera literară este un depozit valoros al inteligenţei omeneşti, ce înglobează în structura ei cunoştinţe, sentimente, fapte pe care le păstrează intacte un timp nedeterminat. Ea trebuie înţeleasă ca un mecanism viu în educaţia literar-artistică. Întrucât aceasta se constituie drept obiect de cunoaştere al ei, are menirea de a provoca subiectul educaţiei literar artistice spre o dezvoltare şi, în special, antrenează elevul într-o activitate de autoformare [23, p. 61].

Lectura reprezintă o acţiune complexă care presupune nu doar prezenţa unui cititor şi a unui text, ci şi interacţiunea acestora. Mai mult decât atât, lectura este influenţată de contextul în care are loc. În continuare vom face referinţa, succint, la principalele componente ale lecturii (text, cititor, context) şi la caracteristicile acestora [1, p.45].

După cum afirmă E. Axinte, textul reprezintă, de fapt, atitudinile autorului, care se manifestă în propriile trăiri faţă de lume, faţă de valorile umane, atitudini care scot în evidenţă anumite concepte de viaţă, crezuri, idealuri, convingeri etc. [1].

Silvia Golubiţchi defineşte noţiunea de text literar fiind un produs finit, ce are un început şi un sfârşit, formează o entitate autonomă şi este dotat cu o organizare internă bine definită. El este privit ca un sistem ce se raportează la diverse subsisteme ce compun o unitate, ca expresie a realului concretizat în semne estetice [33, p. 209].

Există, după părerea cercetătoare, mai multe tipuri de texte:

- Texte orale (geneză acestora este concomitentă cu rostirea lor);

- Texte scrise (literare, articole, manuscrise etc.);
- Texte narative (fiind specifice construcţii enunţiative şi conectori temporali);
- Texte descriptive (caracterizate prin conectori adverbiali şi adjectivali, pronominali);
- Texte poetice (repetiţii, comparaţii, topică specifică, limbaj poetic etc.);
- Texte dialogate (caracterizate prin schimbul de replici, succesiunea întrebare-răspuns) etc. [33, p. 209]

Cititorul vine cu modul personal de cogniţie (bazate pe cunoştinţele de limbă, despre lume etc.) şi cele afective (bazate pe particularităţile emotive, pe starea de spirit în care se află la momentul lecturii), dar şi cu ajutorul strategiilor prin care, în procesul lecturii, identifică, descoperă sensuri ale textului [ibidem]. Nu poate exista un text text literar independent de atitudinea subiectivă a celui care îl citeşte [23].

În viziunea cercetătoarei Mariana Marin, lectorul/cititorul „vine cu structurile sale cognitive (bazate pe cunoştinţele lui de limbă, despre lume, etc.) şi afective (bazate pe particularităţile lui emotive, pe starea în care se află la un moment dat), dar şi cu strategiile prin care, în procesul lecturii, găseşte, descoperă sensuri în text" [34]

Precizând relaţia dintre cititor şi autor, semiologul italian U. Eco creează o paralelă între lectură şi pădure, evidenţiind tipul de cititor-model şi autor-model. Atunci când intri în pădure poţi parcurge pe două căi: încerci să ajungi pe una sau mai multe căi ca să ajungi mai repede la casa Bunicii, sau a lui Prichindel, sau a lui Hansel şi Gretel; în cel de-al doilea fel ne mişcăm ca să înţelegem cum anume e construită pădurea, de ce unele poteci sunt accesibile şi altele nu... Predispoziţia semnalată de cercetător orientează spre cultura literar-artistică a cititorului care încearcă să identifice în persoana autorului – modelul, adică autorul-model. [7, p. 38].

Contextul lecturii este constituit din elemente de ordin psihologic (intenţia de lectură, interesul pentru text etc.), de ordin social (intervenţiile profesorului, ale colegilor etc.) şi de ordin fizic (timpul disponibil, zgomotele, lumina etc.).

Cercetătoarea americană Judit Langer stabileşte următoarele relaţii între cititor şi text: a păşi din exterior spre interior: intrarea în lumea textului; a fi în interior şi a explora lumea textului; a păşi înapoi şi a regândi datele pe care le avem; a ieşi din lumea textului şi a obiectiva experienţa [11, p. 6]. De asemenea se evidenţiază faptul că există câteva tipuri de lectori: lectorul inocent (cel care realizează un prim nivel de lectură, interesul căzând pe reacţiile personale în faţa textului); lectorul eficient (cel care este capabil să surprindă semnificaţia de ansamblu a unei opere literare, lectura fiind orientată de obiective bine stabilite); lectorul competent (cel care şi-a educat gustul literar printr-o bogată experienţă de lectură) [10].

În opinia cercetătoarei Stela Cemortan [4], activitatea verbal-artistică influenţează direct formarea comportamentelor verbal, cognitiv şi motor. Obiectivele dezvoltării socio-afective contribuie la formarea proceselor afective şi a calităţilor morale, la dezvoltarea emoţiilor, sentimentelor, pasiunilor; formarea trăsăturilor pozitive de caracter, a priceperii de a accepta şi a respecta normele de comportare şi

comunicare în familie şi societate; cultivarea disciplinei conştiente, a priceperii de a înţelege obligaţiunile şi drepturile sale, de a deosebi binele de rău etc.; formarea compasiunii, a cordialităţii, a mărinimiei, a onestităţii, a modestiei, a respectului pentru adulţi şi munca lor; dezvoltarea priceperii de a aprecia comportarea proprie şi a colegilor din punct de vedere moral şi civic [4].

Cercetătorul Vlad Pâslaru arată că obiectul de reflectare în literatură (coordonatele spaţiale, relaţii umane şi sociale, universul intim etc.) nu constituie obiectul de cunoaştere a acestuia, ci un pretext al cunoaşterii de sine valabilă pentru ambii subiecţi: autor/cititor pentru exprimarea eu-lui, a condiţiei de a fi [24, p. 61].

Activitatea literară, deşi include şi acţiuni de reflectare/acumulare, este preponderent atitudinală. Deoarece actul educaţional este echivalent cu procesul formării unor atitudini fundamentale [11, p. 16], lectura operelor artistice – „activitatea umană supremă" (B. Pasternak), chiar fiind însoţită de activităţi instructive se defineşte drept activitate educaţională universală.

Criterii de referinţă după Vl. Pâslaru:

1. Raportarea emoţional-afectivă la mesajul textului lecturat presupune: identificarea mesajului exprimat în concordanţă cu starea emotivă proprie; o viziune personală clară; exprimarea adecvată la nivel stilistic; valorificarea limbajului artistic în scopul argumentului raportării emoţiilor; prezentarea unui gust estetic la argumentarea contextului dat; evitarea argumentării prin povestirea subiectului; lansarea ideilor originale vizavi de mesajul secvenţelor de text [24].

2. Depistarea atitudinii autorului în operă prezentată vizează: sesizarea de către elev a atitudinii autorului prin atmosfera dominantă creată; sesizarea ataşamentului autorului/creatoruluifaţă de o situaţie din subiectul operei literare (acestea pot fi denumirea capitolului operei, numele personajului); sesizarea utilizării de către autor a diverselor structuri lexicale (augmentative, diminutive) care plasează direct personajele în anumite tipologii; sesizarea utilizării figurilor de stil care marchează gradul de manifestare atitudinală faţă de mesajul operei literare, fenomenele literare, valorile literar-artistice etc.; sesizarea caracterizărilor directe care survin ca necesităţi de prezentare a unor personaje (autorul identificat cu naratorul, discursul fiind de la persoana I);sesizarea descrierilor, caracterizărilor directe în contextul omnipotenţei autorului; confruntarea diverselor surse publicistice în care autorul îşi exprimă direct atitudinea faţă de opera creată; exprimarea poziţiei-sinteză [24].

3. Exprimarea argumentată a propriilor stări postlectorale, valorificând limbajul, presupune: definirea stărilor postlectorale; atribuirea acestor stări propriului conţinut; prezentarea argumentului prin delimitarea stratului morfo-sintactic, conotativ–denotativ exprimarea adecvată la nivel stilistic; consecvenţa delimitării stărilor postlectorale; prezentarea cu precizie a sentimentului în faza postlectură; ocolirea povestirii subiectului în favoarea exprimării argumentate prin valori literar-artistice; numirea directă a sentimentului, fără echivoc: sunt trist, sunt mândru, mă bucur, mă pune pe gânduri etc. [24]

4. Depistarea valorilor conotative – manifestare atitudinală trasată de o operaţie a gândirii logice, axată pe experienţa lectorală, generată de exersarea prin modele de valoare, presupune: gândire logică funcţională; decodificare adecvată a conotaţiilor ca semn definitoriu în înţelegerea mesajului operei literare; sprijinirea pe o experienţă lectoral-estetică; atribuirea propriei viziuni conotaţiilor; lansarea ideilor creative în legătură cu aceasta; spirit creativ şi asociativ; capacităţi desintetizare, comparare, generalizare, abstractizare a fenomenelor literare; efort intelectual deosebitla identificarea valorilor literar-artistice pe parcursul lecturii; lectură calitativă [24].

5. Evaluarea operei literare presupune: aprecierea valorică de ansamblu a operei literare; o privire critică, obiectivă asupra mesajului general al operei literare; acordarea unui calificativ verbal însoţitde un argument; evidenţierea propriei poziţii în confirmarea valorilor perene ale operei; stabilirea unor afinităţi, la nivel de mesaj şi tematică, între două sau mai multe opere literare; acordarea unei formule estetico-literare ce ar defini simbolic sau direct opera literară; delimitarea parametrilor de calitate artistic a operei studiate; forţa de argumentare creativă; antrenarea gustului estetic; valorificarea limbajului operei literare în scopul unei evaluări valorice; poziţia personal neinfluenţată sau aderarea la poziţia marilor critici printr-o strategie argumentativă; constatarea funcţionalităţii operei; evidenţierea argumentelor cu privire la înscrierea operei literare în sistemulde valori personal (al elevului); trasarea punctelor de vedere cu referinţă la influenţa mesajului operei literare asupra viziunii proprii despre lume; determinarea valorică prin contribuţia operei literare la schimbarea atitudinii elevului faţă de lume; concretizarea importanţei majore, derivată a operei literare pe care elevul o va prelua pentru viaţa personală; precizarea valorii literar-artistice care constituie un motto pentru dezvoltarea proprie; constatarea rostului nemijlocit pe care îl are opera respectivă după contactul cu opera [24].

6. Argumentarea preferinţelor literare presupune: prezentarea unui interes pentru o anumită specie, gen literar; validarea unui spectru larg al operelor citite; prezentarea unui gust estetic rafinat; forţade argumentare puternică, originală; argumentarea clară, literară; validarea valorică, şi nu subiectivă a operei alese; antrenarea într-un cadru de alegere; motivarea interesului pentru operă; lectura operei după o conversaţie cu predispoziţie de căutare a răspunsului la întrebarea „De ce îmi place această operă?” [24].

Atitudinea elevului faţă de opera literară este calificată ca o construcţie complexă de reacţii afective din partea subiectului educaţiei literar-artistice faţă de opera literară, axată pe comprehensiune, experienţă lectorală, interes, motivaţie, selectivitate, gust estetic, pe judecăţile de valoare ale subiectului. Acestea sunt raportate la idealurile artistice, la crezul artistic, la sistemul devalori general-umane, orientând subiectul spre o anumită comportare vizavi de opera literară ca pretext al cunoaşterii de sine [25].

Pentru dezvoltarea competenţei de receptare a textului literar cadrul didactic care realizează procesul educaţional la nivelul primar de învăţământ are misiunea să formeze şi să dezvolte următoarele **calităţi ale lecturii**:

Citirea corectă, presupune lectura fără silabisire, fără adăugiri, repetări sau inversiuni de sunete/cuvinte, pronunţarea corectă a cuvintelor, citirea propoziţiilor cu intonaţie corespunzătoare, manifestarea independenţei în citirea unui text [9, p. 32].

Citirea cursivă/fluentă presupune ritm propriu de citire, fără pauze nejustificate între cuvinte, fără întreruperi. La clasa a IV-a fluenţa trebuie să fie exprimată şi faţă de un text la prima vedere, indiferent de stilul în care este redactat (literar, ştiinţific, publicistic etc.) [9, p. 32].

Citirea conştientă semnifică înţelegerea celor citite, a mesajului comunicat de text [9, p. 32].

Citirea expresivă impune modularea vocii în funcţie de semnele de punctuaţie şi exprimarea unor stări afective sugerate de mesajul textului. Această calitate a citirii presupune sesizarea nuanţelor sugerate de un text, înţelegerea subtilităţilor şi, în unele cazuri, a intenţiilor autorului textului. Citirea expresivă nu poate fi realizată fără celelalte calităţi ale citirii: conştientă, fluentă, corectă [9, p. 32].

Potrivit Ghidului de implementare a curriculumului pentru învăţământul primar (2018) se recomandă mai multe procedee/**tehnici de lectură**, şi anume:

- Citim în cor şi batem din palme la sfârşitul fiecărui enunţ.
- Citim în şoaptă şi batem uşurel la fiecare cuvânt cu degetul pe masă.
- Citim un cuvânt în şoaptă şi un alt cuvânt – cu voce.
- Citim de jos în sus, câte un enunţ.
- Citirea-spectacol. Copilul care citeşte vine în faţa clasei şi citeşte cât poate de corect şi cu intonaţie. La sfârşit face o plecăciune către „spectatori", iar aceştia aplaudă.
- Citirea în ştafetă. Un elev citeşte până învăţătorul îl opreşte. Cel care a citit trebuie să numească cât mai repede un coleg care să citească mai departe.
- Citirea în perechi. Se citeşte în perechi: un elev care citeşte bine sau foarte bine cu unul care are un ritm mai lent sau care citeşte mai puţin bine. Se urmăreşte reglarea ritmului de citire, apropriind pe fiecare copil de ritmul clasei.
- Citirea în lanţ. Fiecare elev va citi câte 1-2 propoziţii în funcţie de lungimea textului.
- Ştafeta greşelilor. Un elev citeşte până când face prima greşeală, fiind oprit de ceilalţi elevi. Continuă următorul, până când face prima greşeală, şi aşa mai departe.
- Citirea alternativă. Se citeşte o propoziţie cu voce tare, următoarea – În şoaptă şi etc.
- Citirea în ecou. Un elev care citeşte bine va citi cu voce tare câte o propoziţie, iar alt elev cu dificultăţi la citit va citi aceeaşi propoziţie în şoaptă. Se urmăreşte întărirea încrederii în forţele proprii, citirea curentă, corectă.

- Citirea întârziată. Un elev începe să citească, un alt elev începe să citească după el cu o întârziere de câteva cuvinte, până la o propoziţie, căutând să-l ajungă.
- Citirea selectivă. Se cere elevilor să citească sau să nu citească anumite cuvinte sau propoziţii.
- Citirea creatoare. Se cere elevilor să citească textul din manual, dar cu folosirea a cât mai multor cuvinte proprii. Prin această citire se urmăreşte antrenarea capacităţii de povestire, conştientizarea actului citirii, posibilitatea de adaptare la situaţii concrete.
- Citirea pe roluri. Se realizează atunci când textul o permite.
- Citirea în cor.
- Citirea ortoepică. Fiecare silabă se citeşte de două ori.
- Citirea consecutivă. Elevul cu citire rapidă citeşte după elevul cu citire lentă, iar acesta citeşte după cel cu citire cursivă.
- Citirea prin excludere. Se exclud anumite cuvinte [9, p. 36].
- Citirea în continuare. Citeşte mai departe elevul care a descoperit unde a rămas.
- Citirea împreună. Elevul citeşte împreună cu învăţătorul.
- Citirea jocurilor de cuvinte. Se citesc rar, mai repede/în cor şi individual.
- Citirea în şoaptă.
- Citirea în gând [9, p. 37].

Reieşind din cele menţionate anterior putem conchide că competenţa de lectură se formează şi se dezvoltă pe parcursul studierii disciplinei şcolare integrate Limba şi literatura română, care este orientată la dezvoltarea competenţei verbale, valorificând abordarea în ansamblu a noţiunilor de limbă cu cel al studiului textului literar.

1.2. Textul în proză. Elementele de bază. Părţile componente (introducere, cuprins, încheiere). Texte literare cu caracter narativ şi descriptiv. Tipologia textelor (literar, ştiinţific, publicistic)

Rezultatul unei operaţii de producere lingvistică este un text care, după ce a fost enunţat sau scris, devine un obiect vehiculat de un suport dat şi independent de producătorul său. El funcţionează din acest moment ca un obiect de recepţie lingvistică. Textele scrise sunt obiecte concrete, fi e că sunt gravate în piatră, manuscrise, dactilografi ate, imprimate sau electronice. Ele permit comunicarea în pofida distanţei dintre producător şi receptor în spaţiu şi/sau timp – proprietate pe care se bazează din plin societatea umană [3, p. 82].

Dicţionarul explicativ online ne oferă următoarele definiţii de text: *text* s.n. 1. Ansamblul cuvintelor conţinute într-un document, o publicaţie, o tipăritură sau alt lucru scris. Scriere originală autentică, considerată în opoziţie cu notele, comentariile

etc. Fragment dintr-o scriere. 2. Cuvintele unei bucăţi muzicale. 3. (Poligr.) Corp de literă de 20 de puncte tipografice. [< fr. texte, cf. lat. textus].substantiv neutrutext [41].

Cadru European Comun de Referinţă pentru Limbi stipulează este numit text orice secvenţă discursivă (orală şi/sau scrisă), înscrisă într-un domeniu specifi c de activitate, care fi e ca suport sau scop, fi e ca produs sau proces, constituie ocazia desfăşurării unei activităţi comunicative în decursul îndeplinirii unei sarcini [3, p. 16].

Potrivit literaturii de specialitate textul literar este creaţia imaginaţiei autorului scopul căreia este sensibilizarea cititorului.

Specificând particularităţile unui text literar trebuie să menţionăm că acesta: are scopul de a sensibiliza cititorul; modificarea de către autor a realităţii prin propria sensibilitate; prezenţa expresiilor artistice şi a imaginilor creative care oferă textului o expresivitate; textul literar permite îmbinarea realităţii cu elementele ficţionale; autorul creând texte literare promovează valori general-umane: frumosul, binele, sacrul; textele literare de genul epic oferă şi posibilitatea de a interacţiona cu personaje care participă în acţiune etc. [36]

Orice text literar cuprinde un set de componente care permite transmiterea unui mesaj şi anumitor emoţii. Printre acestea se numără:

a) Cuvinte-cheie, care pot fi identificate cu uşurinţă, datorită faptului că ele se repetă şi autorul face accentuarea acestora intenţionat. Cuvintele-cheie facilitează transmiterea ideilor textului [37].

b. Idei principale şi secundare. Un text literar include atât ideile principale, importante, care au influenţa supra tipului de mesaj transmis. Ele au legătură atât cu mesajul textului/cărţii în general, cât şi cu cele mai semnificative evenimente prezentate într-un text este epic; în cazul textului liric în versuri, el nu va avea întâmplări, acţiuni sau fapte ce pot fi povestite.

Ideile secundare le completează pe cele principale sau, în unele cazuri, asigură contextul unde sunt descrise cele mai importante evenimente sau, făcând referinţa la operele de genul liric, contextul în care se exprimă gânduri şi/sau sentimente [43].

c. Tema unui text literar este ideea principală, care fi reprezentată de: idei, sentimente şi atitudini.

Specificând ideile principale şi secundare ale unui text putem organiza un plan simplu de idei sau unul dezvoltat.

- Planul simplu de idei - totalitatea ideilor principale dintr-un text literar.
- Planul dezvoltat de idei – totalitatea ideilor principale şi secundare dintr-un text literar.

Clasificarea textelor literare

1. Textul literar narativ (în proză)

Textul literar narativ este acela în care autorul prezintă viziunea asupra unei teme prin anumite acţiunii şi personaje [43].

Trăsăturile textului literar narativ:

- Ideile, sentimentele şi atitudinile sunt redate în mod indirect, prin intermediul unui narator;
- Implică o naraţiunea, care poate fi subiectivă, naratorul direct implicat în acţiune, sau obiectivă, naratorul nu este neimplicat în cele relatate;
- Acţiunea se desfăşoară într-un anumit timp şi spaţiu;
- Acţiunea se desfăşoară în anumite momente: expoziţiunea, intriga, desfăşurarea acţiunii, punctul culminant şi deznodământul [43].

Autorul este persoana reală căreia aparţine un text literar. Acesta, de regulă, este diferit de eul liric sau de vocea narativă din text. Un text literar poate avea unul/ mai mulţi autori [43].

Naratorul reprezintă vocea delegată de către autor, cu scopul relatării acţiunilor cuprinse. Aceasta este intermediator între autor şi personajele operei, asigurând legătura între acestea [43].

Personajele reprezintă persoane imaginare, pe care autorul le pune în centrul acţiunii. Ele determină acţiunea şi contribuie la transmiterea mesajului de bază al operei către cititori, provocându-le reacţii de simpatie sau antipatie, în unele cazuri şi ataşament sau dezgust.

Caracterizarea personajelor literare poate fi realizată diferit:

- În mod direct, de către autor, de către alte personaje sau prin autocaracterizare;
- În mod indirect, prin expunerea ideilor, sentimentelor şi atitudinilor, prin analiza relaţiei acestora cu alte personaje din text, prin nume, vestimentaţie, statut social etc.

Personajele unui text narativ pot fi: principale, care participă la toate momentele subiectului; secundare, ajută la conturarea acţiunii şi se raportează la personajele principale, episodice, îşi fac apariţia într-un singur episod al acţiunii [43].

Un text aparţine genului epic deoarece: are acţiune – rezumat, eventual momentele subiectului; are personaje – prezentare scurtă; are narator – felul naratorului, la ce persoană povesteşte; se foloseşte naraţiunea, ca mod de expunere principal, dar, în funcţie de text, ea se împleteşte cu dialogul şi descrierea [48].

Textele de genul liric reprezintă opere literare în cadrul cărora sunt exprimate direct de către autor sau eul liric ideile, sentimentele, emoţiile. Vorbind despre trăsăturile specifice ale acestuia putem menţiona următoarele:

- Sentimentele, emoţiile autorului sunt exprimate direct;
- În operele lirice lipsesc personajele, acestea nu au subiect;
- Toate ideile, emoţiile sunt transmise prin intermediul unor imagini artistice;
- Operele lirice sunt destinate pentru trezirea unor sentimente puternice în sufletul receptorului [29, p. 85].

Pe când textul nonliterar este rezultatul observării realităţii şi posibilitatea de transformare a acesteia în informaţie. Scopul unui text nonliterar este cel informativ.

Menţionând particularităţile de bază a le unui text nonliterar putem distinge: scopul textului este de a informa receptorul; informaţiile prezentate sunt reale, concrete; textul este lipsit de expresii artistice, se foloseşte doar enumeraţia; limbajul textului nonliterar conţine terminologia specifică unui anumit domeniu de activitate; textul se evidenţiază prin caracterul său obiectiv [44].

Există o mulţime de forme ale unui text nonliterar: afiş, anunţ, panou publicitate, bileţel, invitaţie, mesaj electronic, etc.

Texte nonliterare studiate la nivelul învăţământului primar sunt studiate din perspectiva mesajului pe care îl transmit, structurii şi particularităţilor de limbaj folosit în cadrul textelor nonliterare menţionate anterior.

Făcând referinţa la clasificarea textelor nonliterare putem spune că există trei tipuri de bază: textul nonliterar informativ; textul nonliterar argumentativ şi textul nonliterar descriptiv.

Curriculum pentru învăţământul primar propune studierea a două tipuri de texte nonliterare: cele informative şi cele funcţionale cu multitudinea de specificaţii.

Textul non-literar informativ are misiunea de a transmite cititorilor idei, să modeleze înţelegerea celor prezentate, să ofere explicaţii vizând diverse obiecte, situaţii, fenomene, chiar şi atitudini ale unor persoane, acestea oferă explicaţii privind asamblarea unor lucruri, funcţionarea unui aparat etc. [45]

Caracteristicile textelor non-literare informative: transmiterea unor informaţii cu privire la date fenomene,, fapte reale; textele informative sunt ştirile, textele ştiinţifice, articolele de ziare, instrucţiuni de folosirea a unor aparate, reclamele, anunţurile, reţete culinare, buletinul meteo etc. [45].

Textul non-literar argumentativ are ca scop să convingă pe receptor de un anumit punct de vedere, motiv pentru care autorul apelează la diverse formule retorice [49].

Textul non-literar descriptiv evocă scene, persoane, obiecte, emoţii şi se concentrează asupra detaliilor descriptive, prezentate obiectiv sau subiectiv de către autor. Sunt prezentate informaţii despre obiecte, personaje, locuri, fenomene ale naturii etc. [45]

Unităţile de conţinut prevăzute de curriculumul actual permit aplicarea integrală a modelului comunicativ-funcţional de studiere a limbii şi literaturii române şi, respectiv, principiului de bază, cel integrator, urmărind formarea şi dezvoltarea celor patru deprinderi: înţelegerea după auz, vorbirea, scrierea, lectura. Textele literare de genul epic şi liric permit realizarea competenţelor ce vizează receptarea şi producerea atât mesajului oral, cât şi cel scris, inclusiv şi aplicarea construcţiilor comunicării şi gestionarea experienţelor lectorale [29, p. 82].

Aspecte teoretice ce vizează receptarea textului literar/nonliterar permit elevilor să identifice şi să conştientizeze emoţiile pe care le trezeşte textul lecturat, să descopere valorile pe care le promovează autorul prin intermediul operelor literare,

chiar să devină şi ei scriitori iscusiţi valorificând competenţa de producere a mesajului scris [29, p. 82].

Textele abordate în cadrul lecţiilor de Limbă şi literatură română oferă elevilor imaginea complexă a literaturii române şi celei universale.

SARCINI PENTRU SEMINAR

Seminarul 1

1. Realizaţi harta conceptuală a unităţii de învăţare 1.
2. Prezentaţi oral elementele textului literar în proză, folosind textele din manualele şcolare de Limbă şi literatură română, clasele I-IV.
3. Demonstraţi apartenenţa textului *Ciuboţelele ogarului* după Călin Gruia (Abecedar, partea a 2-a, pp.104, 106) la genul epic, respectând algoritmul:

Titlul:
Autorul:
Timpul acţiunii:
Locul acţiunii:
Personajele:
Momentele textului:
• Introducerea (începutul)
• Cauza (momentul care schimbă situaţia iniţială)
• Desfăşurarea acţiunii (întâmplări în ordinea cronologică)
• Momentul culminant (cel mai intens)
• Încheierea (încheierea)
Părerea proprie:

1.3. Textul în versuri. Elemente de bază. Părţile componente. Tipologia textelor (poezia, pastelul, fabula, balada istorică)

Poezia este creaţia literara care exprimă ori sugerează o idee, o emoţie, un sentiment, o stare sufletească, apelând la imagini artistice, la cuvinte cu sens figurat, având - din punct de vedere formal - armonie si ritm.

Liricul este o forma artistica**,** prin care poetul „se comunica", aşa cum definea Tudor Vianu limbajul poetic al ideilor si sentimentelor exprimate direct.

Comunicarea în textul poetic este definita atât de eul liric, cat si de raportul dintre autor si eul liric [14, p.49]:

Poezia moderna impersonalizează comunicarea, introducând un nou concept, "eul liric" sau "eul poetic", cunoscut si ca lirism subiectiv. Acesta nu trebuie confundat cu "eul empiric", adică biografia si nici cu "eul psihologic", care aparţine simţirii

personale a autorului. Eul poetic este "vocea interioara" a creatorului de poezie, detaşat de lume si de realitatea înconjurătoare. Cea mai plastica definiţie a eului liric a dat-o poetul francez Rimbaud: "Eu este un altul", in sensul înstrăinării poetului de ideea de confesiune, ci dimpotrivă, mergând către obiectivarea creaţiei. În studiul intitulat sugestiv "Poetica", Aristotel diferenţia, pentru prima oara, discursul oratoric de evocarea imaginara, care se bazează pe imitaţia realului, adică "mimesis". Poetica tratează - aşadar - aspectele generale, legate de natura si de funcţiile textului literar, atât pentru creaţiile în versuri, cât şi pentru cele in proza. Principiul mimesis-ului a generat sistemul de norme specifice operelor literare, prozodia, procedeele stilistice, reperele estetice si filozofice care se regăsesc într-un text literar [15].

În studiul intitulat "Atitudinea si formele eului în lirica lui Eminescu", în afara de "eul poetic", Tudor Vianu a definit încă doua tipuri de liric [24].

- *lirica „măştilor"* se manifesta in poezia in care poetul îşi exprimă ideile, sentimentele, concepţiile „sub o mască străină", aşa cum se întâmplă în poemul "Luceafărul", Eminescu ilustrând ideile sub masca astrului sau a Demiurgului. In cazul liricii măştilor, se manifestă „un eu mai îndrăzneţ, mai viu colorat, mai radical în judecăţile şi simţirile sale". Exemplul prin care susţine acest nou concept este poezia "Rugăciunea unui dac" de Mihai Eminescu
- *lirica "rolurilor*" in care poetul se identifica, se contopeşte cu un personaj, „aşa cum face totdeauna creatorul de caractere dramatice si epice"; respectivul personaj nu reflecta, în totalitate, sentimentele poetului, deşi acesta nu le respinge, ba chiar „le susţine si pe acestea", dar pe care le-a remarcat manifestându-se in jurul său si le releva in poezie. Lirica rolurilor reliefează „un eu care se joacă şi care experimentează posibilităţi dintre cele mai îndepărtate ale sale". Exemplul dat este poemul "Înger şi demon" de Mihai Eminescu.

Elementele de versificaţie structurează forma poeziei şi se referă la: strofă, vers, vers alb, măsura metrică, rimă şi ritm.

Prozodia este o ramura a poeticii, care se ocupă cu studiul tehnicii versificaţiei, având în vedere sistemul de pronunţare a silabelor - accentuate şi neaccentuate, lungi si scurte - referindu-se, deci, la metrica si versificaţie.

Strofa este subdiviziunea unei poezii, diferenţiindu-se după numărul de versuri care o compun: monovers, distih, terţet (terţina), catren, cvinarie, sextina (senarie) si polimorfa (7-12 versuri).

Unele creaţii lirice nu sunt structurate pe strofe, in special cele aparţinând literaturii populare.

Versul (stihul) este un rând dintr-o poezie, în care se manifestă toate regulile de prozodie: ritmul, rima şi măsură.

Rima este tehnica versificaţiei referitoare la potrivirea sunetelor la final de vers şi convers poeziei muzicalitate.

În funcţie de prezenta accentului pe silabele care alcătuiesc rima, aceasta poate fi:

- feminina - accentul cade pe penultima silaba: "Peste vârf de rămurele / Trec în stoluri rândunele" (M. Eminescu);
- masculina - accentul cade pe ultima silaba: „La pasa vine un arab/ Cu ochii stinşi, cu glasul slab” (G. Coşbuc).

După succesiunea în poezie, rima poate fi:

- împerecheata (a a b b);
- încrucişata (aba b);
- îmbrăţişata (abb a);
- înlănţuita (a b a);
- mixta sau variata (îmbinarea versurilor rimate diferit);
- semirima (xax a): "Pe aceeaşi ulicioara / Bate luna la fereşti / Numai tu de după gratii / Vecinic mi te mai iveşti. ";
- monorima (a a a a);
- vers alb (fără rimă).

Ritmul este succesiunea silabelor accentuate şi neaccentuate dintr-un vers, din a căror îmbinare rezultă piciorul metric sau măsură versului:

- ritmul trohaic - format din două silabe: prima accentuată şi a doua neaccentuata;
- ritmul iambic - format din doua silabe: prima neaccentuata, iar a doua accentuate;
- ritmul amfibrahic - format din trei silabe: prima accentuata, a doua neaccentuata, ultima accentuata;
- ritmul dactilic - format din trei silabe: prima accentuata iar celelalte doua neaccentuate;
- ritmul anapest - format din trei silabe primele doua neaccentuate, ultima accentuata.

Limbajul si expresivitatea textului poetic se caracterizează prin sensul conotativ, figurat al cuvintelor, prin caracterul original, prin inovaţia şi unicitatea expresiei, precum şi printr-o bogăţie lexicală de neologisme, arhaisme, regionalisme. Funcţia principal a limbajului artistic este cea estetica, de aceea se folosesc procedee artistice şi figuri de stil. Clasificarea acestora se face după criterii lingvistice [18]:

- *figuri sintactice si de construcţie*: enumeraţia, repetiţia, paralelismul sintactic, refrenul, simetria, antiteza, interogaţia retorica, exclamaţia retorica, invocaţia retorica, chiasmul (dubla antiteza), inversiunea;
- *figuri semantic* (de semnificaţie): epitetul, comparaţia, metafora, oximoronul, sinestezia, simbolul, personificarea, hiperbola;
- *figuri de sunet* aliteraţia, onomatopeea, asonanta;

În clasele primare, genul liric este prezentat prin poezia peisagistă şi cea patriotică (oda, imnul, doina). Conţinutul artistic al operelor lirice dezvăluie lumea interioară a omului, procesul de declanşare şi dezvoltare a gândurilor, sentimentelor,

ceea ce e ascuns de ochiul copilului. Citirea şi analiza acestor texte implică mari dificultăţi, deoarece ele nu povestesc fapte şi întâmplări, ci exprimă sentimentele, atitudinile poetului prin imagini artistice, pe care elevii le percep cu greu. Elevul de vârsta şcolară mică se caracterizează, după cum ştim, prin gândire concretă, dar trăirile lui afective sunt deosebit de puternice. Din păcate, la această etapă de viaţă, el nu are posibilitatea de a-şi analiza trăirile şi de a le încadra în anumite sentimente, de aceea este datoria învăţătorului de a-l ajuta, ca treptat să-şi conştientizeze emoţiile şi să le raporteze la situaţiile concrete care au contribuit la declanşarea acestor trăiri.

Prin intermediul operelor lirice incluse în manualele pentru clasele II - IV elevii, în mod practic, fără teoretizări academice, vor însuşi noţiunile: vers, strofă, rimă, pastel, poet, imagine vizuală, auditivă, epitet, personificare, comparaţie, repetiţie, vor descoperi prezenţa autorului, a eroului liric, vor sesiza emoţiile, sentimentele, exprimate în text (bucurie, tristeţe, admiraţie, ură, revoltă etc.), determinând situaţiile, cauzele ce au provocat aceste gânduri, idei, sentimente, vor savura frumuseţea limbajului poetic, sesizând rolul lui la crearea imaginilor artistice.

La citirea şi comentarea operelor lirice, e important să nu se risipească imaginea integrală, pitorească a operei, apropiindu-l pe copil de ea, trezindu-i anumite gânduri, sentimente, stimulându-i imaginaţia creatoare.

Întrebările, formulate şi adresate după lectura (recitarea) model a textului, vor fi orientate spre formarea la elevi a capacităţilor de a determina:

- prezenţa autorului sau a eroului liric;
- conţinutul emotiv al operei (gânduri, idei, sentimente);
- modalităţile de exprimare a ideilor, sentimentelor;
- atitudinea, opinia personală a cititorului (elevului) faţă de opera literară şi faţă de autorul ei [13, p. 30].

O importanţă deosebită la predarea textelor lirice o are etapa pregătitoare (evocarea). O excursie în natură, audierea unor secvenţe muzicale, analiza unor opere de artă plastică îi sensibilizează, îi pregăteşte pe elevi pentru perceperea conţinutului emotiv al textelor lirice. Astfel, în scopul valorificării valenţelor formative şi afective ale poeziei, vor fi stabilite şi relaţii interdisciplinare. Pentru a înţelege mai uşor rolul elementelor de versificaţie (ritmul) în poezia lirică apelăm la cunoştinţele despre ritm acumulate la lecţiile de muzică, imaginile vizuale pot fi sesizate mai uşor dacă ne amintim de lecţiile de educaţie artistico-plastică [29, p. 106].

După prezentarea scriitorului şi explicarea cuvintelor necunoscute, învăţătorul va citi sau va recita poezia. Acest procedeu va ajuta elevilor să se concentreze asupra mesajului poeziei, urmărind totodată (cu manualele închise) şi reacţia învăţătorului în timpul lecturii, afară de aceasta, elevilor li se va prezenta şi un model de citire expresivă. După pauza de meditaţie, vor urma întrebări menite să verifice gradul de percepere a textului, spre exemplu:

- Ce fel de text am citit?
- Cine vorbeşte în text?

- Ce transmite autorul prin versurile sale (sentimente de admirație, bucurie, tristețe, încântare)?
- Cum au apărut aceste gânduri, idei, sentimente?
- Ce aspecte de natură (de viață) descrie poetul? [29, p. 106]

Pentru a forma deprinderi de muncă independentă, vom propune elevilor să citească în gând poezia şi să se străduie să determine tablourile descrise. În cazul acestor texte, împărţirea pe fragmente (tablouri) e mai dificilă. Tablourile nu întotdeauna coincid cu strofele. Deseori un tablou poate fi constituit din mai multe strofe sau chiar dintr-un singur vers [29, p. 106].

În procesul studierii poeziilor lirice, elevii vor fi conduşi să identifice elementele tabloului descris de poet, să surprindă imaginile prin care sunt sugerate aceste elemente şi procedeele prin care sunt realizate, să indice organul senzorial căruia i se adresează imaginile şi, în funcţie de acestea, ele să fie clasificate în vizuale, auditive, olfactive etc., să definească sentimentele poetului, urmărind, după caz, gradarea, evoluţia acestora, creşterea şi descreşterea tensiuni emoţionale [29, p. 107].

Aceste obiective au în vedere, în acelaşi timp, şi familiarizarea cu descrierea în versuri, ca modalitate de expunere, caracteristică liricii în general şi celei peisagiste în special [29, p. 107].

Din cele 3 genuri literare, cărţile de limbă română din ciclul primar includ texte doar din genul epic şi liric, cel dramatic se studiază în clasele mai mari datorită volumului şi complexităţii speciilor.

Din genul liric putem studia în clasele primare lirica populară: *doina de dor, de jale, de vitejie, ostășească, de înstrăinare*, cântecul haiducesc, de leagăn, de ritual, colinda, pluguşorul, cântecul miresei, creaţiile de caracter: proverbe, zicători, ghicitori, strigături; lirica scrisă (cultă): pastelul, idila, oda, imnul.

Caracteristicile genului liric sunt [22, p.67]:

- speciile lirice n-au subiect;
- nu au personaje;
- nu povestesc fapte sau întâmplări;
- transmit în mod direct ideile şi sentimentele;
- autorul transmite ideile, sentimentele apelând la diverse imagini artistice;
- operele date apelează la sensibilitatea imaginaţiei cititorului;
- creează trăiri afective şi estetice puternice.

Obiectivele ale studierii textelor lirice:

- să citească expresiv, emotiv textele lirice;
- să distingă specia literară;
- să deosebească particularităţile speciei;
- să distingă sentimentele transmise de poet;
- să-şi exprime emotiv sentimentele şi emoţiile;
- să explice rolul procedeelor artistice folosite în contextul liric.

În manualele de limbă şi literatură română de clasele II – IV genul liric este reprezentat prin pastel, poezie lirică şi poezie patriotică. Cel mai frecvent aceste texte sunt în versuri şi redau direct gândurile şi sentimentele autorului. La predarea acestor texte se va ţine cont de particularităţile lor specifice. Şi la aceste texte se aplică metoda de bază – *metoda lecturii explicative*, dar va fi aplicată cu discernământ. În cadrul acestor texte e nevoie să pornim de la exprimarea sensului figurat al limbajului textului. La etapa împărţirii pe fragmente apar mai multe dificultăţi, deseori fragmentele nu coincid cu o strofa. Analiza fragmentelor se face în baza tablourilor.

Poezia lirică are particularităţile sale care-i trezesc elevului sentimente, totodată foarte dificil îi vine să pătrundă în mesajul textului.

Particularităţile acestor texte determină un mod aparte de abordare a lor. A le aplica aceeaşi metodică a textelor epice are urmări negative, elevii nu vor recepta sensul mesajului şi vor resimţi inaderenţa la interpretare. Unele activităţi desfăşurate în analiza textelor epice sunt improprii interpretării textelor lirice. În analiza acestora nu se va proceda la delimitarea pe fragmente, analiza fiecărui fragment în parte, povestirea conţinutului textului, elaborarea planului de idei [5, p. 116].

În astfel de texte, autorul operează cu imagini artistice (ca în cazul tuturor textelor literare, în general), care transmit în mod direct sentimentele autorului (nu se face apel la acţiuni şi la personaje, prin care se materializează sentimentele autorului în cazul operelor epice). În consecinţă, prin analiza acestor texte se vor identifica sentimentele, stările sufleteşti, atitudinile. Or, pentru aceasta, abordarea metodică trebuie să aibă în vedere modul în care autorul reuşeşte să comunice propriile sentimente şi în care îşi construieşte imaginile artistice. Elevii vor fi îndrumaţi într-o activitate deloc facilă, dar necesară pentru înţelegerea textului literar: dezvăluirea sensului figurat al cuvântului. Ideea ca aceste figuri de stil să fie integrate în contexte noi e fără interes. Elevii trebuie să înveţe să-i înţeleagă pe alţii (inclusiv limbajul metaforic al scriitorilor) şi să se exprime pe ei înşişi, pentru a putea fi înţeleşi, nu să comunice cum au comunicat artistic Alecsandri sau Eminescu [5, p. 116].

Într-o poezie lirică pot fi delimitate secvenţe distincte, dar împărţirea pe fragmente e mai dificilă decât în cazul unui text epic. Un fragment nu se confundă întotdeauna cu o strofă; e chiar posibil ca textul liric să reprezinte o unitate atât de coerentă încât separarea lui pe unităţi să fie imposibilă [5, p. 116].

Înainte de lectura poeziei, învăţătorul va oferi câteva explicaţii în : legătură cu caracterul ei: nu se prezintă o întâmplare sau o succesiune de întâmplări, nu apar oameni (personaje) care acţionează, ci se exprimă o stare sufletească, un sentiment. În mare măsură, sensibilizarea copiilor faţă de poezie se realizează prin calitatea lecturii/ recitării ei de către învăţător. E preferabilă lectura vie a învăţătorului lecturii artistice înregistrate pe bandă magnetică sau casetă. În primul caz, elevul observă ţinuta învăţătorului, gestica, mimica, felul cum pronunţă cuvintele etc. [5, p. 116]

În schimb, lecţia se va putea încheia cu audierea unei recitări artistice înregistrate.

Analiza va conduce elevii spre identificarea şi înţelegerea unor elemente constitutive ale textului poetic: compoziţie, imagini, procedee. Este şi un prilej pentru învăţător de a-i face pe copii să recepţioneze textul ca o unitate a două componente: conţinut şi formă. Ele vor fi avute în vedere nu succesiv: întâi conţinutul, apoi forma, ci paralel: elementele de conţinut vor fi analizate cu elementele de formă, prin care se încorporează [5, p. 116].

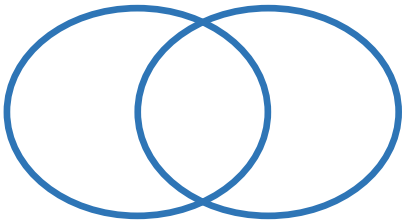
Itinerarul interpretativ al învăţătorului va conduce spre înţelegerea imaginilor artistice, numai dacă el însuşi este capabil pentru sine să realizeze aşa ceva.

Textele lirice au o încărcătură afectivă care poate depăşi puterea lor de înţelegere. Nu e cazul să ne limităm a aduce în faţa elevilor de la nivelul primar de învăţământ numai acele poezii despre care ştim că vor fi înţelese total sau aproape în întregime. Să acceptăm că şi o înţelegere parţială a unui asemenea text poate fi profitabilă din punct de vedere intelectual şi afectiv. Dacă din poezia lui Radu Gyr, dintr-un volum consacrat fiicei lui, copiii vor înţelege atitudinea generală şi se vor lăsa, pentru câteva momente, legănaţi de melodicitatea versurilor, e şi acesta un câştig [5, p. 116].

SARCINI PENTRU SEMINAR

Seminarul 2

1. Prezentaţi oral elementele textului literar în versuri, folosind textele din manualele şcolare de Limbă şi literatură română, clasele I-IV.
2. Demonstraţi apartenenţa pastelului *Dimineaţa* de Vasile Alecsandri (manual de Limbă şi literatură română, clasa a III-a, p. 170) operelor de genul liric.
3. Reprezentaţi grafic elemente comune şi deosebiri vizând elementele textului literar în proză şi în versuri.

4. Prezentaţi modele de realizare a sarcinilor pentru elevi.

Citeşte textul:

Baladă

Cât trăim pe acest pământ
Mai avem un lucru sfânt,
O câmpie, un sat natal,
O clopotniţă pe deal.

Cât avem un sat departe,
Şi un grai ce n-are moarte
Cât ai cui zice „părinte”,
Mai există lucruri sfinte.

Cât avem o ţară sfântă,
Şi un nai care mai cântă,
Cât părinţii vii ne sunt -
Mai există ceva sfânt.
Cât Luceafărul răsare,
Şi în cer e sărbătoare,
Şi e pace pe pământ -
Mai există ceva sfânt.

Cât pădurile ne dor
Şi avem un viitor,
Cât trecutu-l ţinem minte
Mai există lucruri sfinte.
Cât durea-ne-vor izvoare,
Ori un cântec ce dispare,
Cât există ceva sfânt -
Vom trăi pe-acest pământ.

Nicolae Dabija

Alege varianta corectă:

Textul prezentat este

A. o poveste
B. o povestire
C. o poezie
D. o legendă

Completează propoziţiile:

- Titlul textului este _____.
- Autorul textului este _____.
- Poezia este formată din _____ strofe.
- Fiecare strofă are _____ versuri.
- Poezia ne trezeşte sentimentul de _____.

Scrie cuvintele rimă din ultimele două strofe.

_____ - _____
_____ - _____
_____ - _____
_____ - _____

Explică sensul expresiilor evidenţiate:

_____
_____
_____
_____

Selectează câte trei imagini vizuale şi auditive întâlnite în text.

Imagini vizuale	*Imagini auditive*

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 2. Aspecte praxiologice privind aplicarea tehnicilor de lectură adecvate textelor literare și nonliterare din manualele școlare de Limbă și literatură română

Curs	*Seminar*	*Produse preconizate pentru studiu individual*
Elemente de lectură explicativă și interpretativă în cadrul studierii textelor în clasele primare. Etapele de realizare a lecturii explicative în clasele primare. Etapele de realizare a lecturii interpretative în clasele primare.	Realizarea lecturii explicative a textelor din Abecedar.	Prezentarea elementelor textelor din Abecedar în baza unui conținut.
	Realizarea lecturii explicative a textelor din manualul de Limbă și literatură română pentru clasa a II-a.	Prezentarea elementelor textelor în baza unui conținut.
	Realizarea lecturii explicative a textelor din manualul de Limbă și literatură română pentru clasa a III-a	Prezentarea elementelor textelor în baza unui conținut.
	Realizarea lecturii explicative a textelor din manualul de Limbă și literatură română pentru clasa a IV-a.	Prezentarea elementelor textelor în baza unui conținut.
	Procedee de selectare și adaptare a datelor biografice pentru elevii claselor primare.	Prezentarea elementelor de lectură interpretative în baza unui conținut.
	Realizarea lecturii explicative a textelor nonliterare.	Prezentarea elementelor textelor în baza unui conținut.

2.1. Elemente de lectură explicativă și interpretativă în cadrul studierii textelor în clasele primare. Etapele de realizare a lecturii explicative în clasele primare. Etapele de realizare a lecturii interpretative în clasele primare

Dezvoltarea competenței de receptare a mesajului scris (citire, lectura) vizează, în primul rând, identificarea literelor, grupurilor de litere, silabelor și propozițiilor din textul propus. În clasele I-II se urmărește lectura corectă și conștientă a textelor, ulterior calitățile lecturii se completează și către clasele III-IV se cere valorificarea lecturii cursive/fluente și expresive. Concomitent vorbim și despre valorificarea competenței de gestionare a experiențelor lectorale, care permite stimularea și încurajarea interesului elevilor pentru lectură. Scopul cu care este realizată lectura poate fi diferit: de studiu, de documentare, de informare, de relaxare.

Modelul comunicativ-funcţional, presupune dezvoltarea integrată a capacităţilor de receptare şi producere a mesajului oral şi, respectiv, de receptare/producere a mesajului scris [8, p. 32].

Elevii claselor primare fac cunoştinţă, prin intermediul lecturii, cu diverse tipuri de texte literare şi nonliterare, lectura devenind, treptat, o tehnică utilizată din ce în ce mai frecvent de şcolarul mic. Dar simpla lectură nu garantează învăţarea, avem nevoie şi de alte elemente pentru a-l ajuta pe elev să înţeleagă mesajul textului şi să descopere ce poate el valorifica din actul citirii/lecturii.

În acest context, lectura unui text literar presupune mai întâi o prelectura, ceea ce presupune a dobândi un număr de informaţii despre opera în cauză, despre structura ei (capitole, pagini etc), despre autor, eventual despre epoca în care acesta a trăit. Urmează lectura propriu-zisa şi apoi, o reluare a lecturii; în general la o primă lectură se are în vedere realizarea unui prim dialog între operă şi cititor; cititorul înregistrează aspectele generale ale operei: organizarea operei, lumea personajelor şi a faptelor, stările conflictuale, eventual scene semnificative care pot fi recitite [21 p.120].

Într-o a doua lectură se poate trece la realizarea de fişe de lectura pentru diferite aspecte ale operei care să faca cititorul capabil să selecteze, să exploreze și, firește, să interpreteze textul potrivit unor intenţii sau unor sarcini de lucru (descifrarea semnificaţiilor unor grupuri de cuvinte/ a unor cuvinte-cheie, a unor titluri, delimitarea unor idei principale/ a unor idei poetice, identificarea unor momente ale subiectului literar, rezumarea sau povestirea textului, caracterizarea de personaje, exprimarea şi motivarea unor opinii asupra semnificatiilor textului etc.)

În principiu, receptarea unui text literar trece prin trei faze [28]:

- descifrarea textului, echivalentă cu înţelegerea elementară a textului, este o fază în care se clarifică sensul unor cuvinte/expresii/ locuţiuni, a unor cuvinte-cheie, a unor sintagme etc. Totodata, acum se clarifică sensurile relaţionale ale textului, inclusiv cele care sunt răspunsuri la întrebări de genul: unde? când? ce? cum? pentru ce? (întrebările de mai sus privesc textele epice sau dramatice, în proză sau în versuri). Este, în acelaşi timp, momentul să se identifice modurile de expunere dominante, organizarea pe episoade/pe secvenţe, momentele subiectului (daca este cazul), situaţia iniţială-transformarea-situaţia finală, modalităţile de caracterizare a personajelor, ipostazele naratorului etc. În situaţia textului liric, se vor identifica elementele de versificaţie/ de prozodie, secvenţele poetice, ipostazele eului liric şi mărcile lexico-gramaticale ale prezenţei acestuia în textul dat etc.
- faza mimetica este cea a receptării emoţionale, intuitive a textului, în care se face trecerea de la identificări de sensuri (grupuri nominale sau verbale, fragmente cu sonorităţi expresive etc.), la identificări de semnificaţii specifice (având ca bază expresivitatea în context sau capacitatea de sugestie a unor cuvinte/ construcţii/ secvenţe/ imagini şi procedee artistice/ idei etc.).

- faza estetică este cea în care se realizează o privire sintetica asupra textului ca întreg. Acum se pătrunde în structurile de adâncime ale textului, acum este etapa când are loc o receptare paradigmatică (structurată) a textului (punerea în relaţie a ideilor textului cu mijloacele artistice, interpretarea semnificaţiilor textului şi exprimarea de opinii despre acestea, motivarea/ argumentarea unor idei sau a unor situaţii/ comportamente/ atitudini şi reacţii ale personajelor, descifrarea şi interpretarea mesajului operei/ fragmentului etc.).

Relaţia cu lumea textului, indiferent de modul în care acesta este abordat sau se lasă abordat, este direct influenţată de procesul de receptare. În viziunea lui Hans Robert Jauss, receptarea poate fi descompusă în „trei timpi metodici", de fapt trei etape caracterizate prin orientarea diferită a „orizontului lecturii". Primul timp hermeneutic se defineşte prin prezenţa unei „orientări progresive", al doilea printr-o „orientare retrospectivă", iar ultimul prin proiectarea textului pe „fundalul schimbărilor de orizont"ce au marcat şirul interpretărilor. Aceste etape se pot transcrie printr-o serie de echivalenţe, pe care Hans Robert Jauss le-a transpus astfel [Apud 23, p. 201] :

- Comprehensiunea = prima lectură = „timp al percepţiei estetice"= orizont progresiv Presupune parcurgerea textului „ca partitură", dar, în acest timp, provoacă „uimirea", inducând un seducător joc al cunoaşterii textului. Specificul procesului de comprehensiune rezidă în „orizontul progresiv al percepţiei estetice", orizont deschis şi redeschis prin înaintarea lentă a cititorului spre finalul operei. Înaintarea prin text este ghidată de toate semnele ce-i compun substanţa estetică, fie ele, cuvintele, sintagme, elemnte de construcţie, indiferent dacă cititorul este capabil sau nu să le recunoască.
- Interpretarea = a doua lectură (re-lectura) = „timp al interpretării reflexive"=orizont retrospectiv. Interpretarea reprezintă continuarea şi complinirea comprehensiunii şi presupine o schimbare fundamentală de orizont, ce permite constituirea sensului integral al textului.
- Aplicarea = a treia lectură /postlectura = „timp al receptării istorice şi al judecăţii estetice" = reconstituirea.

Alina Pamfil, analizând abordarea lui H.Jauss, sesiza necesitatea includerii în timpul metodic al comprehensiunii, analiza de text. Oricine reflectează naiv asupra a ceea ce ar putea fi recitirea poate spune, pe bună dreptate, datorită prefixului, că e vorba despre o nouă lectură a unui text care a mai fost citit înainte. Dacă prima lectură abia desţeleneşte înţelesurile unui text, pradă unei prime impresii lineare, proaspete şi curioase, a doua lectură e atentă la strategii, intertext şi mesaj [20, p.76].

Faţă de lectură, afirmă M.Călinescu, „relectura e altceva: un proces cu o finalitate structurală, reflexivă, autoreflexivă; un mod al atenţiei care presupune încetinirea lecturii, cântărirea critică a detaliilor, un anumit profesionalism al lecturii". De aici şi până la actul elaborat al interpretării profesionale a unui text reparcurs anume nu mai e decât un pas. „Ramele intertextuale" ale recitirii sunt strategii de constituire a mesajului textului, în funcţie de perspectiva abordării lui. Nu va rezulta, desigur, o

interpretare definitivă şi simplă, ci ipoteze circumscrise metodologic, conform cărora textul care a părut liniar, la început, e, în final, o „tapiserie textuală complicată".

Dar se iveşte o nouă circumspecţie: este relectura diferită de interpretare? De ce să vorbim de o „a doua lectură", când putem mai simplu şi mai clasic s-o numim „interpretare"? Din nou, conştiinţa unei „sinonimii interschimbabile" există, în sensul în care o lectură personală, reluată, duce implicit la o interpretare personală sau, dimpotrivă, este rezultatul ei. Putinţa deosebirii între ele se bazează pe diferenţa dintre proces şi rezultat. Interpretarea se bazează pe relectură, pe mai multe relecturi, precizează, de asemenea M.Călinescu. Relectura e procesul, iar interpretarea e rezultatul, deşi se poate şi ca o anumită interpretare să ducă la o nouă relectură.

În fine, dacă o intepretare personală presupune cunoaşterea altor interpretări precedente, atunci această interpretare personală va fi cu atât mai bine argumentată cu cât va îngloba cât mai multe reparcurgeri ale textului şi mai ales ale criticii textului. Pe de altă parte, două interpretări ale aceleiaşi opere, chiar dacă aparţin aceluiaşi cititor, nu sunt identice, în primul rând, datorită dimensiunii temporal-istorice în care se desfăşoară ele.

Orice nouă lectură e strict individuală şi aproape incomunicabilă, semănând cu celebrele „paradigme" ale lui Thomas Kuhn. Pentru a face experienţa lecturii comunicabilă, pentru a face inteligibil actul interpretării, e necesară relectura, care limitează efectul individualizator al timpului, personal şi epocal. Dacă prima citire e strict lineară, paradigmatică, lăsând textul într-o formă schematică încremenită, irepetabilă (chiar şi pentru un singur lector), a doua citire adaugă „o întorsătură circulară", „o dimensiune mitică misterioasă, nouă din punct de vedere imaginativ" şi, prin caracterul ei universal-inteligibil, comunicabilă ca interpretare validă, între altele.

În cazul în care interpretarea este procesul ce duce la relectură, Matei Călinescu demontează conceptul de „lectură inocentă". Recitim (sau chiar citim) o carte tocmai fiindcă deja ştim câte ceva despre ea, pentru că mesajul ei e prea celebru ca să mai fim necunoscători: „Oare nu prin relectură devenim conştienţi de deschiderea textului, de gradul lui de indeterminare, de pluralitatea sa ireductibilă şi de propriul nostru rol, extraordinar de important, în definirea şi articularea sensurilor sale? Nu descoperim prin practica relecturii că una şi aceeaşi carte nu reprezintă doar mai multe lucruri pentru unul şi acelaşi cititor, în momente sau situaţii diferite din viaţa sa?"

Abordări metodologice ale receptării textului literar la nivelul primar de învăţământ

Literatura de specialitate ofere nenumărate modele de abordare a textului literar.

Cercetătorul Vasile Molan subliniază că „şcoala trezeşte în elev interesul pentru cunoaştere, iar cunoaşterea se realizează prin lectura cărţilor". Cadrul didactic are de luptat cu interesul redus faţă de lectură, care se află în concurenţă permanentă cu mass-media şi Internetul. Informaţia este mai rapidă prin televiziune sau prin calculator, iar citirea cărţilor pare ceva învechit, demodat. Acum omul este pragmatic,

grăbit, are prea puţin timp pentru citit. Fără a minimaliza importanţa mijloacelor moderne de informare, profesorul are datoria de a apropia elevii de carte de la vârstele mici, dar nu obligându-i să citească, ci trezindu-le interesul pentru această activitate intelectuală. Lectura obligatorie nu a avut niciodată succes; cel care a câştigat întotdeauna a fost interesul pentru lectură [14, p. 93].

Cercetătoarea Florentina Sâmihăian afirmă că de-a lungul timpului, s-au conturat trei modele mari care oferă perspective diferite asupra felului în care literatura poate fi abordată în şcoală (Fig. 1.1.). Firește, aceste modele trebuie înţelese în special în accentele diferite pe care le pun, pentru că ele nu sunt neapărat şi incompatibile. În funcţie de accentele dominante în fiecare model, s-au dezvoltat, în timp, şi practice didactice specifice [26, p. 53].

Fiecare dintre aceste modele are avantajele şi dezavantajele sale. Ponderea cu care ele sunt folosite diferă de la o cultură la alta, în funcţie de tradiţiile didactice respective, de politicile educaţionale dominante la un moment dat sau de influenţa unor factori culturali exteriori şcolii - de pildă, autoritatea exercitată de critica şi istoria literară „academică“, universitară [26, p. 54].

model cultural	model lingvistic	modelul dezvoltării personale
•centrat pe profesor; •predomină transmiterea de informații despre text ca produs cultural; •accentul cade pe relaționarea receptării textului cu ajutorul unor cunoștințe teoretice și istorice (genuri, epoci, categorii estetice etc.); •are caracter sintetic (studiul literaturii ca fenomen global); •are mai puțină eficiență în înțelegerea catracteristicilor individuale ale textului.	•solicită participarea activă a elevilor; •asociat frecvent cu tehnci de analiză lingvistică; •accentul cade pe relația dintre forma lingvistică și mesajul literar și pe abilitățile de a descifra sensuri „ascunse”; •caracter pronunțat analitic; •dă rezultate în primul rând în evidențierea particulrităților fiecărui text studiat.	•centrat pe elev; •predomină valorizarea reacțiilor personale în receptarea textului; •accentul cade pe motivarea elevului pentru lectură prin corelarea temelor și aspectelor întâlnite în textele literare cu experiența personală a acestuia; •abordarea este în principiu antianalitică și poate fi relativ dificil armonizată cu modelul cultural; •este stimulativ pentru a-i determina pe elevi să evalueze ei înșiși textele citite

Fig. 1. Modele de abordare a textului literar [26, p. 53]

Alina Iftimie într-un articol din Revista Educaţiei EDICT specifică faptul că demersul didactic de receptare a textului literar parcurge, în general, trei etape:

- prelectura;

- înţelegerea şi interpretarea textului prin lectură aprofundată;
- reflecţia [34].

Etapa de prelectură / pregătitoare, la Florentina Sâmihăian găsim „intrarea în text", la V. Goia - „activităţi pregătitoare", la C. Parfene - „discuţia orientativă", stimulează interesul elevilor pentru lectură. Se actualizează informaţii despre autor, opera acestuia, se stabilesc conexiuni cu experienţa de viaţă a elevilor. Aceasta reprezintă formula clasică de deschidere a studiului operei literare care poate alterna şi cu alte modalităţi: anticipări ale conţinutului textului pornind de la titlu, de la ilustraţii sau alte aspecte care ţin de paratext, ori „deschiderea prin câmpuri lexicale" în cazul unor specii precum: basmul, pastelul, legenda, schiţa etc., câmpuri lexicale ce vor fi extinse de elevi prin lectură [34].

Înţelegerea şi interpretarea textului/ studiul aprofundat, la Florentina Sâmihăian se specifică „discutarea textului" – se realizează prin contactul direct cu textul literar, prin lectura, şi include toate activităţile care permit descifrarea mesajului, ceea ce reprezintă premisă necesară a interpretărilor ulterioare, făcând apel la descoperirea unor semnificaţii.

Lectura explicativă, după Mariana Norel, se desfăşoară după următorul algoritm:

1. Pregătirea pentru citire/lectură
2. Lectura integrală a textului
3. Citirea pe fragmente, analiza textului şi extragerea ideilor principale, alcătuirea planului de idei
4. Citirea integrală a planului de idei şi realizarea unei conversaţii generalizatoare
5. Refacerea sintezei textului [16, p. 65-66]

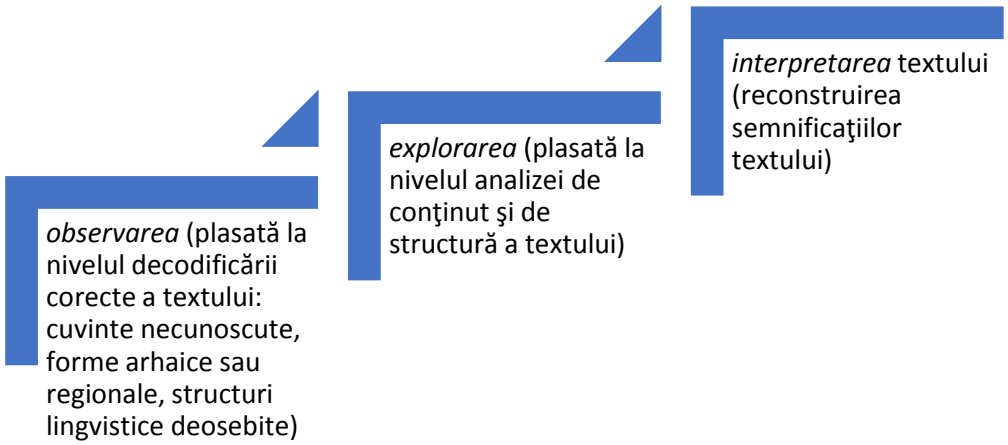

Fig. 2. „Discutarea textului" [26, p.59]

Aceste etape, în viziunea Alinei Pamfil, au următoarele denumiri: prima lectură, lectura explicativă.

Prima lectură, care este numită şi lectura sensibilizatoare /afectivă, este efectuată, în general, de cadru didactic. Speranţia Sofia Milancovici afirmă că „lectura unui text literar impune un ton fundamental, respectarea pauzelor gramaticale, logice şi psihologice, accentuarea anumitor cuvinte, un ritm lent sau rapid, în funcţie de conţinutul textului".

Alina Pamfi subliniază faptul că prima lectură a textului literar provoacă diferite sentimente, reacţii care pot fi valorificate prin formularea unor întrebări de tipul: Ce amintiri v-a trezit lectura? Ce evenimentele v-au impresionat? De ce? Care sunt personajele care v-au plăcut/displăcut… şi de ce ? Sunteţi de acord cu acţiunile lor? Cum aţi fi procedat în situaţii similare? Cum nu aţi fi procedat?" etc. [20]

Reflecţia, ca etapă finală a studierii textului literar, înseamnă", după cum spune Florentina Sâmihăian, „ a ieşi din lumea textului şi a obiectiva experienţa de învăţare: Care sunt noile achiziţii făcute de elevi? La ce folosesc? Cum pot fi corelate cu alte tipuri de texte/ cu alte tipuri de comunicare/ cu alte arte? (elevii pot dramatiza un fragment de text sau îl pot transpune în desen) [34].

Cercetătoarele Mariana Norel şi Florentina Sâmihăian afirmă că receptarea textului / lectura este determinată de o serie de variabile şi enumeră câteva dintre acestea:

- cauzele, finalităţile, împrejurările şi modul de desfăşurare a lecturii (variabile acţionale);
- loc şi timp (variabile culturale);
- personalitatea, educaţia, orizontul de aşteptare şi motivaţia receptorului (variabile individuale); modalitatea de abordare a textului (variabile metodologice) [26, p. 54].

În clasă, cadrul didactic organizează, în linii generale, o receptare dirijată - îi învaţă pe elevi cum să citească un text sau o tipologie de texte: literare (narative, dramatice, poetice) sau nonliterare. Modalităţile didactice de abordare a textului sunt căile alese de profesor în dirijarea receptării. Ca orice parcurs, ele se definesc prin:

- început (de unde pornim investigarea textului)
- succesiunea etapelor (traseul metodologic)
- ţintă (încotro îndreptăm demersul didactic, care sunt rezultatele aşteptate ale demersului nostru).

Mariana Norel şi Florentina Sâmihăian menţionează că *modalităţile de abordare* a textului privesc aspectele (ce-ul) textului studiat care vor fi observate şi analizate prioritar, iar *metodele* reprezintă felul în care se desfăşoară (cum-ul) demersul didactic. Aceeaşi modalitate de abordare poate fi realizată cu ajutorul unor metode diferite. Ca atare, alegerea modalităţii sau a modalităţilor de abordare, a căilor de acces spre înţelegerea, analiza şi interpretarea textului e firesc să preceadă alegerea metodelor didactice [26, p. 55].

Prezentăm mai jos câteva dintre modalităţile de abordare a textului sau căile de acces pe care pot fi folosite la clasă:

- *Abordarea ilustrativă* (lectura unui text ilustrativ pentru un curent literar, identificarea, împreună cu elevii, a trăsăturilor marcante ale textului) [26, p. 56]
- *Abordarea centrată pe „punctele tari"* ale textului (identificarea elementelor-cheie pentru interpretarea textului, opţiuni / alternative interpretative)
- *Abordarea retoric-argumentativă* (identificarea elementelor specifice discursului de tip argumentativ, analizarea acestora)
- *Abordarea problematizantă* (pornind de la elementele surpriză ale textului, de la obscurităţile acestuia)
- *Abordarea tabulară* (identificarea paradigmelor semantice ale textului / câmpuri semantice / lexicale), corelaţii în plan denotativ / conotativ
- *Abordarea din perspectivă comunicativă* (identificarea rolurilor de comunicare, interpretarea mesajului ca act de comunicare)
- *Abordarea structurală* (analiza pe niveluri de organizare a textului: fonetic, morfosintactic, semantic etc., corelaţii între observaţiile făcute pe diversele paliere ale analizei)
- *Abordarea lineară* (la prima lectură şi la relectură - progresie textuală, conştientizarea aşteptărilor, anticipări, formarea macrostructurilor comprehensive, feed-back-uri)
- *Abordarea afectivă / emoţională* (reacţii de identificare /respingere, corelarea cu experienţe personale) [26, p. 56]

Este bine ca elevilor să fie propus un algoritm de lucru cu textul, altfel spus să fie stabilite nişte repere constante în abordarea textului, cu care elevii să se deprindă.

O sugestie care poate fi valorificată în abordarea oricărui text, fie acesta literar sau nonliterar, este aceea pe care a oferit-o Judith Langer, care vorbeşte despre cele patru relaţii ce se pot fi stabilite între cititor şi text:

- a păşi din exterior spre interior: intrarea în lumea textului;
- a fi în interior şi a explora lumea textului;
- a păşi înapoi şi a regândi datele pe care le avem;
- a ieşi din lumea textului şi a obiectiva experienţa [26, p. 59].

Conform indicaţiilor metodologice la nivelul învăţământului primar se recomandă utilizarea metodei lecturii explicative, care este alcătuită din mai multe procedee şi presupune parcurgerea următorilor paşi: *trezirea interesului elevilor pentru citirea noului text/motivarea pentru citirea textului; citirea integrală a textului de către elevi; întrebări privind conţinutul textului; formarea şi consolidarea deprinderilor de citire; citirea textului pe fragmente; explicarea cuvintelor şi a expresiilor necunoscute, folosirea acestora în enunţuri proprii; povestirea fiecărui fragment; stabilirea ideii principale a fiecărui fragment; întocmirea planului de idei; povestirea integrală a textului pe baza planului de idei; desprinderea mesajului lecturii; citirea model a textului de către cadrul didactic; citirea textului după model*. Aplicarea metodei lecturii explicative permite antrenarea tuturor elevilor în actul cititului, în cadrul

căreia se folosesc diverse procedee de citire: citirea în lanţ, citirea în ecou, citirea în ştafetă, citirea în perechi, citirea întârziată, citirea programată, citirea prin adunare, citirea prin scădere, citirea selectivă, citirea pe roluri etc. [8, p. 35]

Lectura explicativă este cea mai eficientă modalitate de a-i învăţa pe elevi cum să înveţe, cu ajutorul cărţii.

Până la sfârşitul clasei a IV-a, elevul trebuie să dobândească, să formeze şi să dezvolte abilitatea de a citi corect, conştient, fluent şi expresiv texte literare/ nonliterare, să aibă formată capacitatea de a sesiza acordurile gramaticale folosite în diferite contexte, să capete deprinderea de a discuta şi comunica despre textele citite, să manifeste interes pentru lectură pentru a afla mai multe lucruri dintr-un anumit domeniu [16, p. 67-68].

Orice lecţie în cadrul căreia se realizează lectura unui text se începe printr-o activitate de pregătire a elevilor în vederea lecturii, care este orientată la introducea în tematica şi problematica textului.

Pentru a pregăti elevul pentru lectură se recomandă:

- realizarea unei conversaţii adecvate;
- relatarea de cadru didactic a unor fapte/situaţii necunoscute care sunt necesare pentru înţelegerea textului;
- realizarea observaţiilor şi valorificarea impresiilor elevilor;
- vizionarea unui spectacol, film etc.;
- lectura imaginii/tabloului sau a unui set de benzi desenate;
- comunicarea nonverbală/paraverbală [33, p. 211].

Pentru realizarea demersului lectoral, în curriculum şi ghidul de implementare a curriculumului sunt stipulate o serie de activităţi specifice. În continuare redăm selectiv aceste activităţi pentru clasa a II-a.

Pentru *atelierul de lectură* sunt propuse următoarele activităţi: lectura în gând; lectura în şoaptă; lectură cu muzică; exersări de a identifica autorul, ilustratorul, elementele paginii de gardă, a copertei iniţiale şi a celei de finale, exersări de a recunoaşte şi a deosebi cărţi scrise în proză, versuri, cărţi de ghicitori şi poveşti, exersări cu determinare a structurii textelor şi identificarea ideilor principale [8, p. 58-59].

Atelierul de discuţie: exerciţii de comparare a structurii textelor, identificarea rimelor, lectura expresivă a textelor, exerciţii de valorificare a mesajului etic al textelor prin analiza opiniilor, exersări pentru formularea gândurilor pe baza textului, schimbarea tonului vocii în cadrul lecturii, dramatizarea, jocul de rol etc.

Atelier de creaţie: compararea personajelor din texte diferite, exerciţii de lectură a imaginilor potrivit textului literar, atelier de scriere, de selectare a poeziilor [ibidem].

Făcând referinţa la abordarea didactică a textului literar la nivelul învăţământului primar Silvia Golubiţchi evidenţiază următoarele etape:

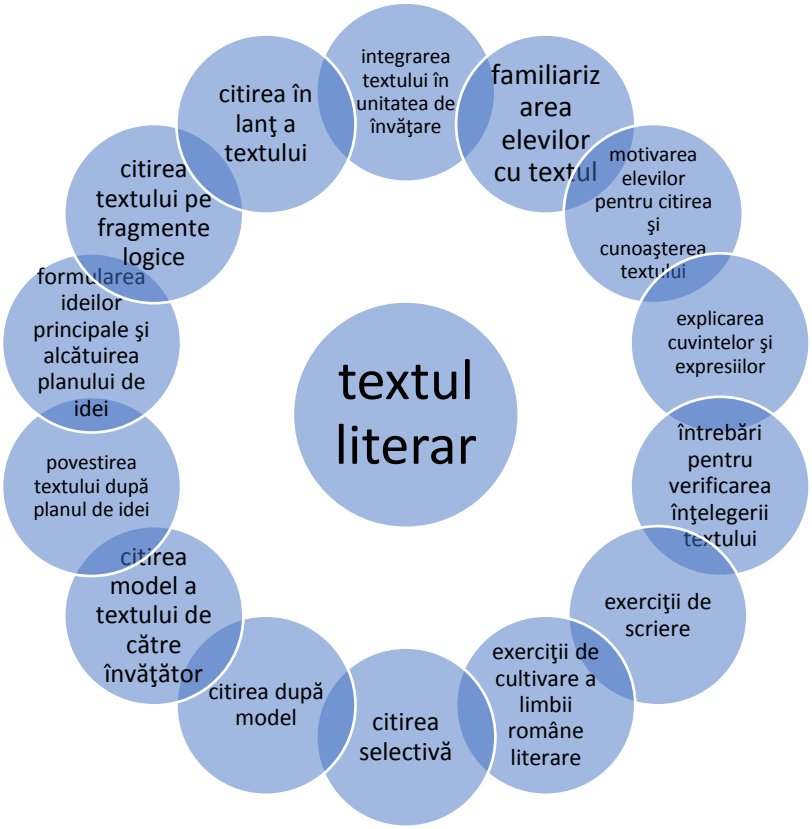

Fig. 3. Abordarea didactică a textului literar [33, p. 212-213]

Etapele de abordare a textului literar menţionate anterior urmează să fie realizate pe parcurs a două-trei lecţii, făcând referinţă la unele din ele, acest lucru va facilita formarea capacităţilor elevilor de a recepta mesajul unui text literar.

Metoda lecturii interpretative este una din modalităţi de realizare a analizei textului literar şi presupune respectarea următorului algoritm: reproducerea succintă a unor date din viaţa unui scriitor; enumerarea unor lecturi din tematica operei scriitorului (după caz); integrarea lecturii genului literar şi speciei corespunzătoare deducerea structurii compoziţionale; identificarea momentelor naraţiunii şi a tablourilor descrierii; caracterizarea unor personaje; povestirea lecturii; comentarea limbajului artistic şi a stilului; analizarea elementelor prozodice; desprinderea mesajului lecturii literare [39].

Lectura interpretativă nu vine să îi ia locul lecturii explicative, ci doar să o completeze, să ajute la o mai bună înţelegere a textului citit, pentru că ea poate fi definită astfel: „...a înţelege şi a aprecia". Ea presupune un act de gândire şi de educaţie.

Lectura explicativă şi lectura interpretativă sunt două metode viabile, prima specifică mai ales orelor de citire, a doua orelor de lectură, metode care pot fi utilizate separat dar şi amândouă, completându-se reciproc.

Conţinutul artistic al operelor lirice dezvăluie lumea interioară a omului, procesul de declanşare şi dezvoltare a gândurilor, sentimentelor, ceea ce e ascuns de ochiul copilului. Citirea şi analiza acestor texte implică mari dificultăţi, deoarece ele nu povestesc fapte şi întâmplări. ci exprimă sentimentele, atitudinile poetului prin imagini artistice, pe care elevii le percep cu greu. Elevul de vârstă şcolară mică se caracterizează, după cum ştim, prin gândire concretă, dar trăirile lui afective sunt deosebit de puternice. Din păcate, la această etapă de viaţă, el nu are posibilitatea de a-şi analiza trăirile şi de a le încadra în anumite sentimente, de aceea este datoria învăţătorului de a-l ajuta, ca treptat să-şi conştientizeze emoţiile şi să le raporteze la situaţiile concrete care au contribuit la declanşarea acestor trăiri [29, p.105].

La citirea şi comentarea operelor lirice, e important să nu se risipească imaginea integrală, pitorească a operei, apropiindu-l pe copil de ea, trezindu-i anumite gânduri, sentimente, stimulându-i imaginaţia creatoare [29, p. 105].

Întrebările, formulate şi adresate după lectura (recitarea) model a textului, vor fi orientate spre formarea la elevi a capacităţilor de a determina:

- prezenţa autorului sau a eroului liric;
- conţinutul emotiv al operei (gânduri, idei, sentimente);
- modalităţile de exprimare a ideilor, sentimentelor;
- atitudinea, opinia personală a cititorului (elevului) faţă de opera literară şi faţă de autorul ei [29, p. 106].

Momentele lecţiei în care se predă textul liric sunt următoarele:

- motivarea elevilor pentru citirea poeziei;
- citirea poeziei de către elevi;
- explicarea cuvintelor şi a expresiilor; folosirea lor în structuri noi;
- exerciţii de scriere;
- decodarea textului;
- citirea model a profesorului;
- citirea după model;
- memorarea versurilor (cel puţin o strofă);
- recitarea versurilor;
- exerciţii de scriere [14, p.78].

Manualele şcolare conţin texte lirice şi, pentru înţelegerea şi valorificarea lor în scopul formării deprinderilor de citire corectă, conştientă şi expresivă, este necesar să parcurgem o metodologie specială. Faţă de textul epic, există paşi comuni, dar şi diferenţe.

Cercetătorii Vasile Molan şi Maria Bizdună propun paşii pentru lecţii în cadrul cărora se realizează studierea textului liric, clasa a IV-a:

Pasul 1 – Integrarea lecţiei în sistemul de lecţii din unitatea de învăţare. Aici profesorul face legătura cu alte creaţii ale poetului cunoscute de copii şi cu alte creaţii ale altor poeţi cu aceeaşi temă: descrieri de natură, prezentarea sentimentelor omeneşti, descrierea unor animale etc. [14, p.97].

Pasul 2 – Trezirea interesului elevilor pentru citirea textului. Profesorul prezintă, pe scurt, textul ce urmează să fie citit. În această prezentare foloseşte câteva expresii din text, cele mai atractive, pentru a stârni curiozitatea elevilor. Acest discurs al profesorului diferă de la o clasă la alta în funcţie de: gradul de însuşire a citirii, de gustul pentru citit al elevilor, de dorinţa lor de a afla lucruri noi etc. Pentru unii sunt suficiente 2-3 propoziţii, pentru alţii trebuie să insistăm mai mult. Important este să nu trecem cu uşurinţă peste acest moment [14, p.97].

Pasul 3 – Citirea textului de către elevi. Este primul exerciţiu de apropiere a elevului de textul literar. El îl pătrunde cu forţe proprii şi se apropie de text pe măsură ce-l înţelege. Aşa cum am mai arătat, acest moment reprezintă şi un exerciţiu de formare a citirii în gând, formă a citirii de care elevul se va folosi de-a lungul vieţii.

Pasul 4 – Întrebări în legătură cu textul. Fiind un text liric, nu există acţiune sau personaje, de aceea întrebările sunt mai directe: Ce anotimp prezintă poetul? Ce descrie în versurile sale? Cum este ...? Ce s-a stârnit din senin? etc. În nici un caz nu se poate pune acum întrebarea „Ce aţi simţit după citirea poeziei?" deoarece sentimentele nu se pot forma înainte de înţelegerea textului.

Pasul 5 – Citirea în lanţ a poeziei. Profesorul pune elevii să citească, cu voce tare, vers cu vers sau grupe de versuri. Cu această ocazie explicăm cuvintele/expersiile necunoscute. Momentul reprezintă un exerciţiu de citire a textului în versuri [14, p.97].

Pasul 6 – Explicarea cuvintelor şi a expresiilor; folosirea lor în structuri noi.

Pasul 7 – Citirea model a textului liric.

Pasul 8 – Citirea după model. În cele două momente se urmăreşte reglarea respiraţiei pentru citirea textului liric. Exerciţiul este necesar deoarece elevii au tendinţa de a respira după fiecare vers şi ajung la o citire cântată. Profesorul le demonstrează că, pe o respiraţie, se poate citi un vers sau un vers şi 1-2 cuvinte din versul următor sau că unele cuvinte se pronunţă mai accentuat decât celelalte pentru a le scoate în evidenţă şi a transmite sentimente. Luăm, ca exemplu, o strofă din poezia „Toamna" de Octavian Goga [14, p.98]:

Si (pauză) cum de la miazănoapte
Vine vântul (respiraţie) fără milă, (rostit cu tărie)
De pe vârful şurii noastre
Smulge-n zbor (respiraţie) câte-o şindrilă (spus încet, cu regret).

Pasul 9 – Decodarea textului liric. Pentru a înţelege bine poezia şi pentru a forma sentimente, profesorul explică fiecare imagine şi realizează o schemă a textului. Luăm, spre exemplificare, aceeaşi poezie.

Văl de brumă argintie	Peste grădină s-a aşternut bruma de
Mi-a împodobit grădina	culoarea argintului.
Firelor de lămâiţă	Plantele au început să se usuce
Li se uscă rădăcina.	
Peste creştet de dumbravă	Peste dumbravă se mişcă norii de
Norii suri îşi poartă plumbul,	culoarea plumbului

Continuând şi cu celelalte strofe aflăm manifestări ala anotimpului toamna (incluse în partea dreaptă a fiecărei grupare de versuri) [14, p.98].

Pasul 10 – Valorificarea textului liric. Cu elevii din clasa a IV-a valorificăm textul în scopul dezvoltării exprimării şi nuanţării vocabularului elevilor. Pornind de la versurile: „Văl de brumă argintie Mi-a împodobit grădina" ajungem la expresia: bruma a acoperit grădina cu un văl. De la acest exemplu punem elevii să realizeze alte construcţii asemănătoare. Se pot comenta unele mijloace artistice fără să le denumim. De exemplu, luăm versul „Peste creştet de dumbravă" şi explicăm cuvântul creştet = vârful capului. Poetul înviorează natura folosind acest cuvânt [Molan V., Bizduna M., Pedagogia învăţământului primar şi preşcolar, Didactica limbii şi literaturii române, B., 2000, p.98].

În urma acestor exerciţii elevii pătrund mai adânc în esenţa textului şi-şi formează o exprimare îngrijită.

Pasul 11 – Citirea selectivă

Pasul 12 – Memorarea unei strofe. Profesorul îi învaţă pe elevi cum se memorează un text liric: se citeşte primul vers, se recită versul, se citeşte al doilea vers, se recită versul, apoi se recită primul şi al doilea vers etc. [14, p.99].

Pasul 13 – Recitarea poeziei. Recitarea înseamnă interpretarea textului în versuri. Elevii cunosc ceea ce transmite poetul prin versurile sale şi încearcă prin recitare să exprime acest lucru. În recitarea unei poezii este implicată mimica şi gestica, astfel încât mesajul poetic este receptat mult mai uşor [14, p.99].

În continuare am vrea să prezentăm unele metode şi procedee ce pot fi aplicate la studierea textului liric în clasa a IV-a.

Lectura explicativă este metoda de bază a studierii textului literar în clasele primare. Aceasta, cu referire la textul liric

Textele lirice redau sentimentele, gândurile autorului prin intermediul imaginilor artistice.

Algoritmul metodic pentru textele lirice este următorul:

- conversaţia introductivă – explicarea unor cuvinte şi expresii care să ajute înţelegerea textului, crearea unei atmosfere afective, stimularea interesului;
- recitarea model;
- analiza textului – explicarea sensului figurat al cuvintelor, expresiilor poetice, organizarea pe strofe şi versuri;
- recitirea integrală, respectând intonaţia impusă de semnele de punctuaţie şi de ideile transmise de text;
- memorarea poeziei (fragmentar / în întregime) [16, p. 67].

Reieşind din cele menţionate mai sus putem afirma că:

1. Poezia este creaţia literara care exprimă ori sugerează o idee, o emoţie, un sentiment, o stare sufletească, apelând la imagini artistice, la cuvinte cu sens figurat, având - din punct de vedere formal - armonie si ritm.

2. Competenţa de receptare a textelor literare/nonliterare reprezintă principală condiţie a reuşitei elevilor în şcoală şi aduce o contribuţie esenţială în formarea abilităţilor de a învăţa: direcţionează elevul către sensul textului citit, îl ajuta să citească şi să înţeleagă diferite tipuri de texte. Obiectivul acestei competenţe nu este înţelegerea imediată a unui text, ci învăţarea progresivă a strategiilor de lectură care, pe termen lung, trezesc copilului curiozitatea şi dorinţa de a citi [8, p. 32].
3. Algoritmul de realizare a lecturii explicative a textelor lirice este următorul:

- conversaţia introductivă – explicarea unor cuvinte şi expresii care să ajute înţelegerea textului, crearea unei atmosfere afective, stimularea interesului;
- recitarea model;
- analiza textului – explicarea sensului figurat al cuvintelor, expresiilor poetice, organizarea pe strofe şi versuri;
- recitirea integrală, respectând intonaţia impusă de semnele de punctuaţie şi de ideile transmise de text;
- memorarea poeziei (fragmentar / în întregime) [16, p. 67].

4. Conţinutul artistic al operelor lirice dezvăluie lumea interioară a omului, procesul de declanşare şi dezvoltare a gândurilor, sentimentelor.

După cum prezintă cercetătoarea M.Norel, metoda lecturii explicative a textelor nonliterare are următorul algoritm:

- conversaţia pregătitoare – conversaţie despre domeniul la care se referă textul, explicarea anticipată a cuvintelor care ar îngreuna înţelegerea textului;
- lectura integrală sau fragmentară a textului, explicarea termenilor ştiinţifici, sesizarea ideilor principale;
- conversaţie asupra textului pentru înţelegerea corectă a lui şi ordonarea gândirii elevilor;
- recitirea textului de către elevi şi explicarea motivată (cauză-efect) a fenomenului ştiinţific prezentat [26, p.69].

Potrivit Florentinei Sâmihăian [26, p. 58], indiferent de text (literar sau nonliterar), se pot stabili între cititor şi text patru tipuri de relaţii, după Judith Langer, care pot fi considerate etape de abordare a textului:

- a păşi din exterior spre interior: intrarea în lumea textului;
- a fi în interior şi a explora lumea textului;
- a păşi înapoi şi a regândi datele pe care le avem;
- a ieşi din lumea textului şi a obiectiva experienţa. Intrarea în lumea textului presupune crearea unor situaţii de învăţare care să trezească interesul elevilor pentru textul ce urmează a fi studiat [16, p.69].

Metodele de „spargere a gheţii" sau de „încălzire" pot motiva elevii: brainstormingul, predicţiile, termenii-cheie, folosirea unor ghicitori sau proverbe, intuirea unui tablou, evocarea unor momente din experienţa personală pot crea atmosfera necesară abordării unui anumit text. Explorarea lumii textului se poate

realiza parcurgând paşii lecturii explicative, cu elemente specifice în funcţie de tipul de text abordat. Poate fi considerat unul dintre momentele importante ale lecţiei de citire/lectură, elevii intră în contact direct cu textul (prin lectura cu voce tare, prin lectura în gând etc.), descoperă semnificaţia cuvintelor necunoscute, decodează textul, explorând şi analizând fiecare fragment, interpretează textul, stabilind semnificaţiile acestuia. În strânsă legătură cu etapa anterioară, a treia etapă – regândirea datelor textului – corespunde momentului evaluării performanţelor elevilor şi asigurării conexiunii inverse când elevii pot reface, asemenea unui puzzle, ordinea secvenţelor unui text narativ, pot realiza caracterizarea în paralel a două personaje folosind fie harta personajelor, fie diagrama Venn-Euler, pot povesti oral textul citit, pot interpreta cu propriile cuvinte mesajul textului liric, pot sintetiza în două-trei enunţuri semnificaţia textului nonliterar analizat. Ieşirea din lumea textului se poate realiza prin dramatizări, jocuri de rol; prezentarea mesajului textului prin alte modalităţi de exprimare (desen, modelare etc.); abordarea temei respective prin alte tipuri de texte, create de elevi sau stabilite prin analogie cu textul citit; găsirea unui alt deznodământ etc.

Textul literar sau nonliterar poate fi abordat şi folosind modelul ERR (Evocare – Realizarea sensului – Reflecţie), valorificând metode şi tehnici ale gândirii critice, punând în prim plan capacitatea elevilor de a găsi soluţii alternative pentru rezolvarea problemelor, prin valorificarea cunoştinţelor şi deprinderilor anterioare, atât din planul cunoaşterii, cât şi a celor atitudinale [16, p.70].

Abordarea acestor nonliterare diferă de celelalte.

Curriculum pentru clasele primare propune pentru Receptarea textelor literare şi nonliterare prin tehnici de lectură adecvate, dând dovadă de citire corectă, cursivă şi expresivă următoarele texte nonliterare funcţionale, recomandate pentru clasa a III-a: anunţul; afişul; felicitarea orală scurtă; bileţelul de informare; scrisoarea; biletul de mulţumire; bileţelul de solicitare; răspuns la bileţel; scurte mesaje scrise electronice (SMS); răspuns la mesaje; felicitarea scurtă [6, p. 38].

Dobândirea, formarea şi dezvoltarea acestei competenţe specifice permite învăţătorului ghidarea activităţii elevilor vizând citirea şi înţelegerea conţinutului textelor nonliterare, cu care se întâlnesc în activităţile zilnice, orientarea acestora în descoperirea mijloacelor folosite de autorii textelor pentru transmiterea mesajelor.

Pentru aceasta profesorul prezintă elevilor variante de texte din fiecare categorie, pe care le comentează pentru a putea răspunde la următoarele întrebări:

Ce ne transmite autorul textului?

Care este structura textului?

Ce mijloace foloseşte autorul textului?

În ce măsură ai înţeles ce transmite autorul?

Întrucât elevul trebuie să înţeleagă, în primul rând, ceea ce există în jurul lui, învăţătorul aduce în discuţie reclame şi afişe existente în localitate, precum şi articole despre viaţa şi activitatea elevilor, dacă este posibil, chiar a elevilor şcolii [14, p.102].

SARCINI PENTRU SEMINARE

Seminarul 3

1. Reprezentaţi grafic etapele lecturii explicative şi interpretative a textului literar şi nonliterar.
2. Realizaţi lectura explicativă a textelor din Abecedar, folosind tehnici variate de lectură.

Tehnici de lectură.
Sugestii metodologice pentru clasa I

~ 1 ~

Subiectul lecţiei: Ascultăm şi înţelegem mesajul. Învăţătura textului. Iedul cu trei capre de Octav Pancu-Iaşi

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

1.1. Identificarea semnificaţiei unui mesaj scurt, rostit cu claritate, pe teme accesibile

1.2. Recunoaşterea sensului cuvintelor dintr-un enunţ audiat

Obiectivele lecţiei:

- să recunoască personajele din poveşti, folosind cunoştinţe acumulate anterior;
- să identifice sensul cuvintelor în baza reperelor propuse;
- să manifeste interes pentru valorile şi opiniile altor persoane.

Strategii didactice:

- Forme: frontal
- Metode: explicaţia, conversaţia
- Mijloace: prezentarea PPT, imagini

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Recunoaşteţi personajele şi numiţi poveştile.

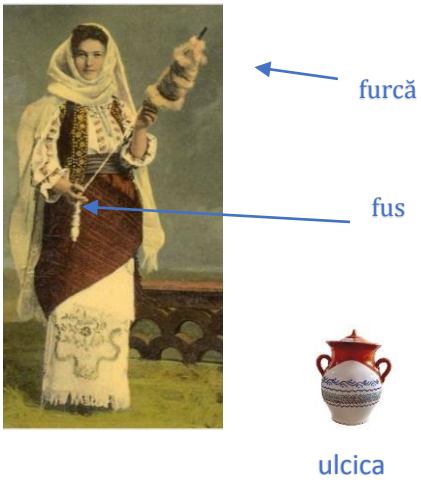
Cine este autorul acestor poveşti?

Sarcina: Găseşte intrusul.

Pentru înţelegerea conţinutului poveştii Iedul cu trei capre de Octav Pancu-Iaşi propun explicaţia unor cuvinte: opinci, nădragi, cămăşuică, brâu, ulcică, fus, furcă, ospăţ, surate.

Ospăţ – mâncare, petrecere

Surate – prietene

~ 2 ~

Subiectul lecţiei: Ascultăm şi înţelegem mesajul. Învăţătura textului. Iedul cu trei capre de Octav Pancu-Iaşi

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

1.2. Recunoaşterea sensului cuvintelor dintr-un enunţ audiat

1.3. Desprinderea unor informaţii dintr-un mesaj audiat, rostit clar

2.6. Formularea enunţurilor potrivite unor situaţii cunoscute de comunicare

Obiectivele lecţiei:

- să distingă informaţiile dintr-un mesaj audiat, în baza situaţiei propuse;

- să identifice personajele poveştii şi acţiunile acestora dintr-un mesaj audiat în baza întrebărilor propuse;
- să formuleze răspunsuri clare, folosind informaţia audiată;
- să manifeste atitudine pozitivă, atenţie şi concentrare.

Strategii didactice:

- Forme: frontal, individual
- Metode: audiţia, conversaţia
- Mijloace: înregistrarea audio, imagini

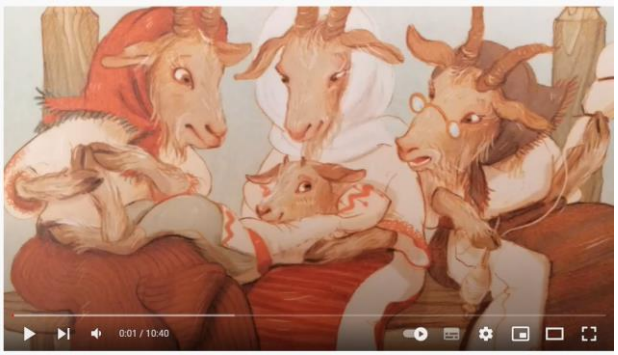
Strategii de ECD: EFI, EFP (P7)

P7. Ascultare activă

1. Când ascult sunt liniştit şi atent.
2. Am încredere în coleg şi îl respect.
3. Înţeleg ceea ce se vorbeşte şi accept.
4. Dacă nu înţeleg, întreb cu multă amabilitate.

Sarcina: Ascultaţi atent povestea, numiţi personajele acesteia.

Se propune înregistrarea audio:

https://www.youtube.com/watch?v=7h2VEAuWo38

Sarcina: Răspundeţi la întrebări, folosind informaţia recepţionată

1. Cine erau cele trei capre din poveste?
2. Ce îi poruncea iedul caprei-mama?
3. Ce îi poruncea iedul caprei-bunică?
4. Ce îi poruncea iedul caprei-mătuşă?
5. Cum crezi, iedul se comporta corect? De ce?
6. Unde au plecat cele trei capre?
7. Ce s-a întâmplat cu iedul când au plecat caprele?
8. Ce a făcut vulpea cea şireată?
9. Dar ursul?
10. Ce a dorit să facă lupul?
11. Ce s-a întâmplat cu iedul la sfârşitul poveştii?
12. Ce sfaturi puteţi să daţi iedului?

~ 3 ~

Subiectul lecţiei: Ascultăm şi înţelegem mesajul. Învăţătura textului. Iedul cu trei capre de Octav Pancu-Iaşi

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

1.3. Desprinderea unor informaţii dintr-un mesaj audiat, rostit clar

Obiectivele lecţiei:

- să ordoneze imaginile propuse, respectând ordinea desfăşurării acţiunilor în povestea audiată;
- să manifeste curiozitate pentru activităţile şcolare.

Strategii didactice:

- Forme: frontal
- Metode: lectura imaginii
- Mijloace: imagini

Strategii de ECD: EFI, EFP (P6)

P6. Expunerea orală a textului audiat

1. Ascult atent textul.
2. Redau, cu ajutor, conţinutul textului audiat.
3. Folosesc cuvinte noi, expresii potrivite din textul audiat.
4. Expun clar fiecare gând.

Sarcina: Ordonaţi imaginile în ordinea de desfăşurare a acţiunilor în poveste.

Reproduceţi povestea, urmărind ordinea desfăşurării acţiunilor.

~ 4 ~

Subiectul lecţiei: Ascultăm şi înţelegem textul. Prinţesa şi bobul de mazăre după Hans Christian Andersen

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

1.1. Identificarea semnificaţiei unui mesaj scurt, rostit cu claritate, pe teme accesibile

Obiectivele lecţiei:

- să identifice corespondenţa dintre imaginile prezentate, descoperind subiectul lecţiei;
- să manifeste ca atitudini şi valori abordare eficientă în diferite contexte de comunicare.

Strategii didactice:

- Forme: frontal
- Metode: asaltul de idei
- Mijloace: imagini

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Descoperiţi denumirea poveştii care va fi propusă pentru ascultare, stabilind corespondenţa:

~ 5 ~

Subiectul lecţiei: Ascultăm şi înţelegem textul. Prinţesa şi bobul de mazăre după Hans Christian Andersen

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

1.3. Desprinderea unor informaţii dintr-un mesaj audiat, rostit clar

2.6. Formularea enunţurilor potrivite unor situaţii cunoscute de comunicare

Obiectivele lecţiei:

- să identifice fragmentul din poveste, folosind imaginile propuse;
- să manifeste elemente de creativitate în domeniul de interes.

Strategii didactice:

- Forme: individual
- Metode: observaţia, povestirea
- Mijloace: imagini

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Povestiţi fragmentul care corespunde imaginilor alăturate.

~ 6 ~

Subiectul lecţiei: Ascultăm şi înţelegem textul. Coroniţa de rouă (povestea franceză)

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

1.3. Desprinderea unor informaţii dintr-un mesaj audiat, rostit clar

2.6. Formularea enunţurilor potrivite unor situaţii cunoscute de comunicare

Obiectivele lecţiei:

- să descopere învăţătura textului audiat, folosind informaţia prezentate;
- să formuleze enunţuri potrivite situaţiei descrise în text, descoperind mesajul;
- să manifeste atitudine pozitivă, atenţie şi concentrare în cadrul activităţilor propuse.

Strategii didactice:

- Forme: individual, frontal
- Metode: discuţia dirijată, povestirea
- Mijloace: înregistrarea audio

Strategii de ECD: EFI, EFP (P8)

P8. Opinia mea

1. Ştiu că am dreptul la o opinie.
2. Expun, cum cred, opinia mea despre un anumit fapt sau lucru.
3. Explic de ce gândesc aşa.

Sarcina: Ascultaţi atent povestea franceză Coroniţa de rouă.

https://www.youtube.com/watch?v=QeYF1zTYbV4

Răspundeţi la întrebări:

1. Cine sunt personajele acestei poveşti?
2. Ce dorinţă a avut prinţesa?
3. Ce soluţie a găsit giuvaergiu bătrân?
4. Ce ne învaţă această poveste?
5. Ce personaj din poveste v-a plăcut cel mai mult? De ce?

~ 7 ~

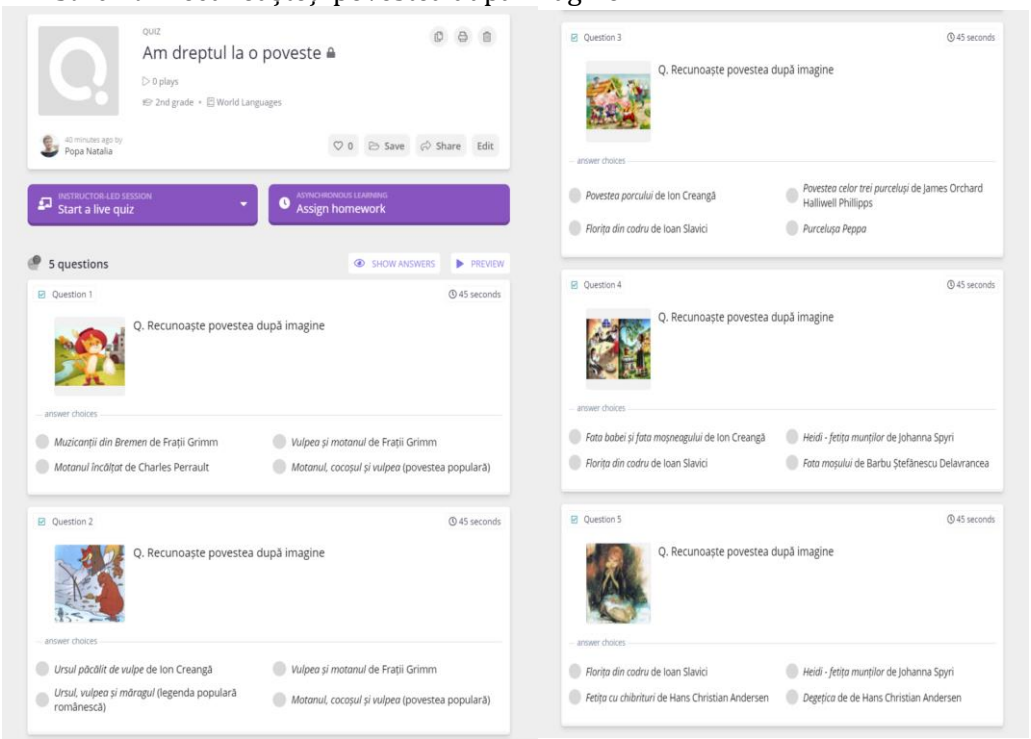
Subiectul lecţiei: Cărţi cu poveşti. Am dreptul la o poveste
Tipul lecţiei: mixtă
Unităţi de competenţe:
1.3. Desprinderea unor informaţii dintr-un mesaj audiat, rostit clar.
Obiectivele lecţiei:

- să recunoască titlul şi autorul poveştii în baza unei imagini, folosind reperele propuse;
- să repovestească una din poveştile identificate, dând dovadă de interes şi preferinţe pentru lectură.

Strategii didactice:

- Forme de organizare: individual.
- Metode şi procedee: atelier de lectură.
- Mijloace didactice: un dispozitiv electronic conectat la Internet.

Strategii de ECD: EFI
Sarcina: Recunoaşteţi povestea după imagine.

Povestiţi una din operele menţionate anterior.

Seminarul 4

Aplicaţi metoda lecturii explicative a textelor din manualul de Limbă şi literatură română pentru clasa a II-a, folosind diverse metode şi tehnici de lectură.

Metode şi tehnici de lectură.
Sugestii metodologice pentru clasa a II-a

~ 1 ~

Tehnica Buletinul de identitate al personajului
Sarcina: Să completeze spaţiile conform cerinţelor:

BULETIN DE IDENTITATE

Numele _____
Vârsta _____
Adresa _____
Înălţimea _____
Culoarea ochilor_____
Culoarea părului _____
Semne distinctive_____

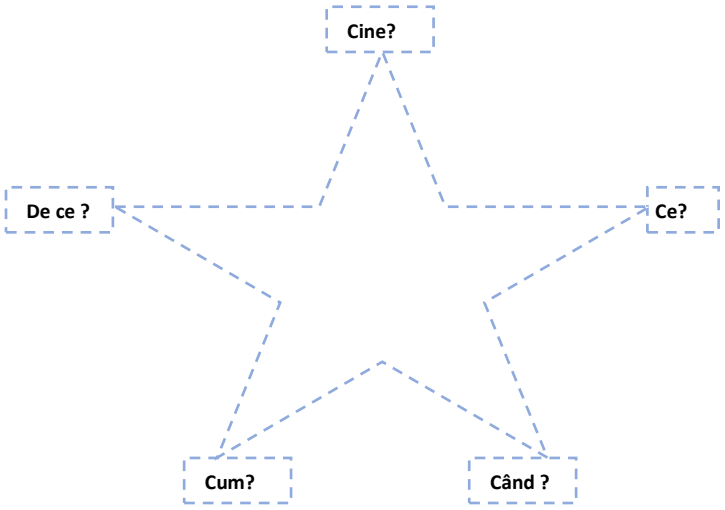
CARACTERISTICI

Calităţi:_____ **Gusturi**:_____
_____ _____

Defecte:_____ **Talente**:_____
_____ _____

~ 2 ~

Tehnica Explozia stelară
Sarcina: Formulaţi şi apoi răspundeţi la întrebări identificând pasajele din text

~ 3 ~

Metoda cadranelor

Sarcina: Completaţi spaţiile rezervate urmând indicaţiile din fiecare cadran.

I. Comentează titlul acestui.	**II.** Numeşte ideea principală a textului.
III. Exemplifică ...	**IV.** Explică 3 expresii artistice din text.

~ 4 ~

Tehnica Trei – Doi – Unu

Sarcina: Completaţi spaţiile rezervate din tabel, urmând indicaţiile.

3 idei importante	2 argumente	1 concluzie

Seminarul 5

Realizaţi lectura explicativă a textelor din manualul de Limbă şi literatură română pentru clasa a III-a, folosind diverse metode şi tehnici de lectură.

Metode şi tehnici de lectură. Sugestii metodologice pentru clasa a III-a

~ 1 ~

Subiectul lecţiei: Textul *Cheiţa* după Mircea Sântimbreanu. Să înţelegem textul

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

3.2. Distingerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.

3.5. Exprimarea gândurilor, emoţiilor şi a sentimentelor faţă de mesajul unui text citit sau a unor secvenţe textuale.

Obiectivele lecţiei:

- să distingă informaţii esenţiale din textul propus folosind tehnica idei de buzunar;
- să exprime sentimentele faţă de personajul principal al textului lecturat, folosind unele secvenţe din text;
- să manifeste deschidere şi acceptare a altor idei.

Strategii didactice:

- forme: individual, frontal-individual;
- metode, tehnici şi procedee: tehnica idei de buzunar, lectura în gând;
- mijloace: manualul, fişa cu idei.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

Sarcina: Continuă gândul, exprimând părerea despre textul literar/personajul literar în baza povestirii lecturate.

● Personajul impresionează prin...
● Am admirat...(o calitate a personajului)...
● Am observat la personajul textului...
● Aş vrea să am/nu am un prieten ca personajul..., deoarece...
● În urma lecturii am învăţat...
● Textul captivează prin...
● Mărturisesc că ne asemănăm prin…
● Mă pune pe gânduri comportamentul personajului, pentru că...
● Sunt captivat de acţiunile personajului, fiindcă...
● Textul este extraordinar, întrucât…
● Textul impresionează prin…
● Textul a produs impresie... asupra mea, deoarece...
● Atrage atenţia...
● Acest text se deosebeşte de altele prin...
● Optez pentru...
● Pun preţ pe...
● Prefer să citesc cărţi cu subiect...
● Spun cu fermitate...
● Sunt convins(ă) că...

~ 2 ~

Subiectul lecţiei: Povestea cu privighetoarea după Mihail Sadoveanu. Interpretarea textului

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

3.2. Distingerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.
3.5. Exprimarea gândurilor, emoţiilor şi a sentimentelor faţă de mesajul unui text citit sau a unor secvenţe textuale.

Obiectivele lecţiei:

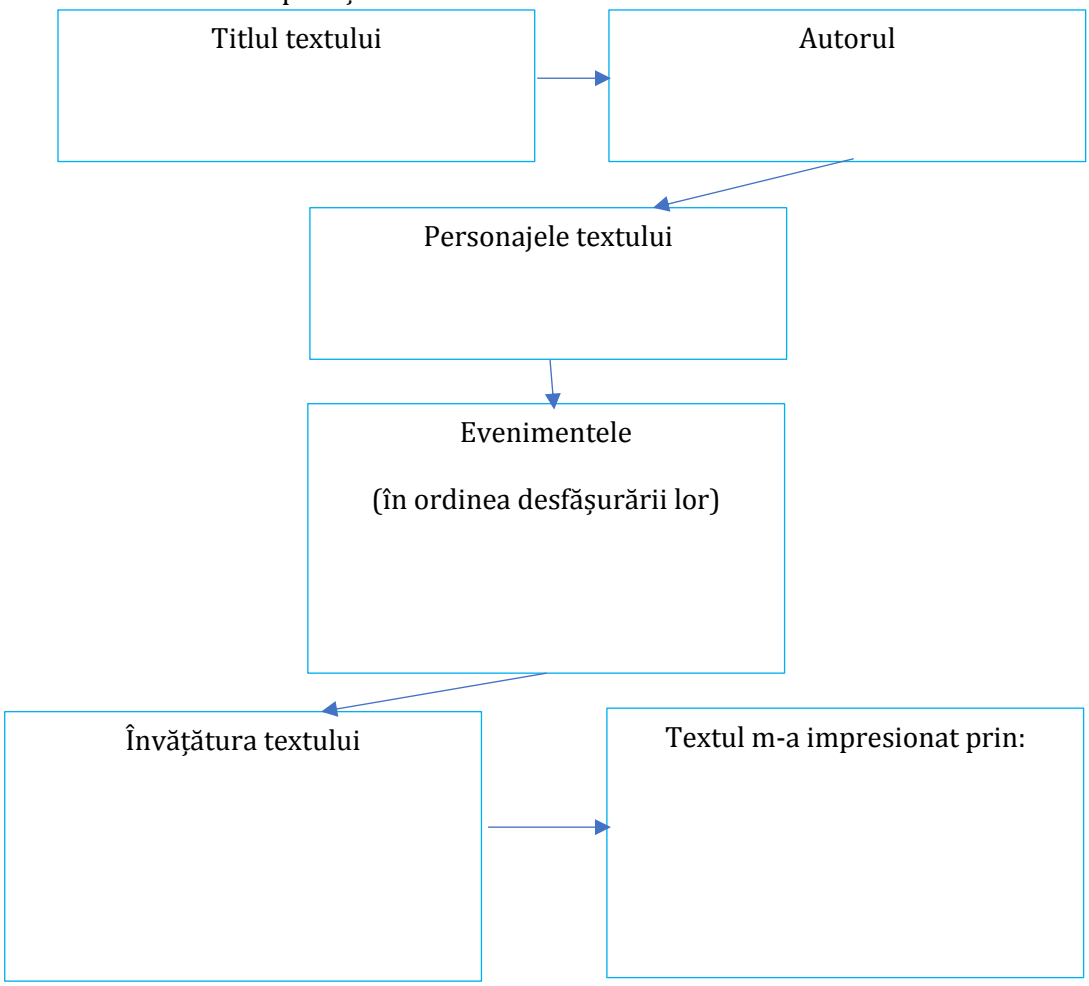
- să distingă informaţii solicitate din textul propus completând harta textului;
- să exprime sentimentele faţă de textul lecturat, folosind unele informaţii din text;
- să manifeste interes pentru valorile şi opiniile altor persoane.

Strategii didactice:

- forme: individual;
- metode, tehnici şi procedee: tehnica Harta textului, lectura selectivă;
- mijloace: manualul, fişa cu idei.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

Sarcina: Completaţi harta textului:

~ 3 ~

Subiectul lecţiei: Povestea crocodilului care plângea după Vladimir Colin. Să înţelegem textul

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

3.4. Desprinderea unor trăsături fizice şi morale ale personajelor unui text literar citit.

3.5. Exprimarea gândurilor, emoţiilor şi a sentimentelor faţă de mesajul unui text citit sau a unor secvenţe textuale.

Obiectivele lecţiei:

- să distingă informaţii esenţiale din textul propus oferind răspunsuri complete la întrebări;

- să exprime gândurile proprii faţă de cele lecturate, folosind informaţii din textul lecturat;
- să manifeste interes pentru valorile şi opiniile altor persoane.

Strategii didactice:

- forme: în perechi;
- metode, tehnici şi procedee: metoda Lectura împotriva, lectura explicativă, problematizarea;
- mijloace: manualul, fişa cu întrebări.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

Sarcina: Discutaţi în perechi următoarele situaţii:

1. Ce s-ar fi întâmplat dacă crocodilul nu avea să plângă?
2. Ce s-ar fi întâmplat dacă căprioara nu se apropia?
3. Ce s-ar fi întâmplat dacă crocodilul avea să fie sătul?
4. Ce s-ar fi întâmplat dacă căprioara avea să înţeleagă ce intenţii are crocodilul?

~ 4 ~

Subiectul lecţiei: Sorin, cartea şi calculatorul. Să dezlegăm tainele textului

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

3.2. Distingerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.
3.4. Desprinderea unor trăsături fizice şi morale ale personajelor unui text literar citit.
3.5. Exprimarea gândurilor, emoţiilor şi a sentimentelor faţă de mesajul unui text citit sau a unor secvenţe textuale.

Obiectivele lecţiei:

- să distingă informaţii esenţiale din textul propus oferind argumente pro şi contra acţiunilor personajului principal;
- să exprime gândurile proprii faţă de comportamentul personajului literar, folosind informaţii din textul lecturat;
- să manifeste interes pentru lectură.

Strategii didactice:

- forme: în perechi;
- metode, tehnici şi procedee: tehnica Graficul T, lectura selectivă, problematizarea;
- mijloace: manualul, fişa cu graficul T.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

Sarcina: Aduceţi argumente *pro* şi *contra* pentru acţiunile lui Sorin.

PRO	CONTRA

~ 5 ~

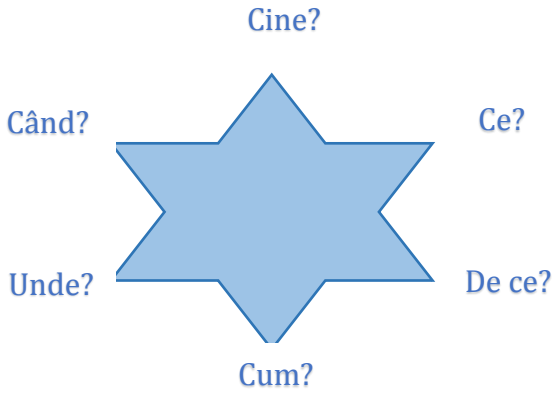
Subiectul lecţiei: Sărbătoarea frunzelor după Călin Gruia
Tipul lecţiei: mixtă
Unităţi de competenţe:
3.2. Distingerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.
Obiectivele lecţiei:

- să distingă informaţii esenţiale din textul propus formulând întrebări în baza textului lecturat;
- să exprime gândurile proprii faţă de mesajul textului, folosind informaţii din textul lecturat;
- să manifeste interes pentru valorile şi opiniile altor persoane.

Strategii didactice:

- forme: în perechi;
- metode, tehnici şi procedee: metoda Explozia stelară, lectura selectivă;
- mijloace: manualul, fişa cu steluţa şi întrebări.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

~ 6 ~

Subiectul lecţiei: Atelierul în pădure după Peter Neagoe
Tipul lecţiei: mixtă
Unităţi de competenţe:
3.2. Distingerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.
3.4. Desprinderea unor trăsături fizice şi morale ale personajelor unui text literar citit.
Obiectivele lecţiei:

- să identifice personajele din textul propus, specificând trăsăturile fizice şi morale ale acestora;
- să exprime atitudinile proprii faţă de mesajul textului, folosind informaţii din textul lecturat;
- să manifeste interes pentru valorile şi opiniile altor persoane.

Strategii didactice:

- forme: individual;
- metode, tehnici şi procedee: Metoda cadranelor, lectura cu voce tare;
- mijloace: manualul, fişa distributivă.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

Titlul şi autorul textului	*Personajele*
Despre ce se povesteşte?	*Descrieţi personajul principal*

Subiectul: Legenda *Muma lui Ştefan cel Mare de Dimitrie Bolintineanu*

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

3.1. Utilizarea adecvată a tehnicilor de lectură corectă, conştientă şi fluidă.

3.2. Distingerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.

3.5. Exprimarea gândurilor, emoţiilor şi a sentimentelor faţă de mesajul unui text citit sau a unor secvenţe textuale.

Obiectivele lecţiei:

- să utilizeze adecvat tehnicile de lectură corectă şi expresivă, prezentând activitatea realizată;
- să distingă informaţii esenţiale şi de detaliu din textul lecturat;
- să manifeste curiozitate pentru explorarea textului propus.

Strategii didactice:

- forme: individual;
- metode, tehnici şi procedee: Metoda Jurnalul dublu, lectura cu voce tare;
- mijloace: manualul, fişa distributivă.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

Sarcina: Comentaţi versurile, completând tabelul

Textul	*Comentariu*
Exemplu: Un orologiu sună noaptea jumătate, La castel în poartă oare cine bate? -Eu sunt, bună maică, fiul tău dorit, Eu, şi de la oaste mă întorc rănit. Soarta noastră fuse crudă astă dată: Mica mea oştire fuge sfărâmată. Dar deschideţi poarta...Turcii mă-ncongior...	Redă dialogul dinte Ştefan cel Mare şi mama lui, în care se prezintă înfrângerea domnitorului într-o luptă.

~ 8 ~

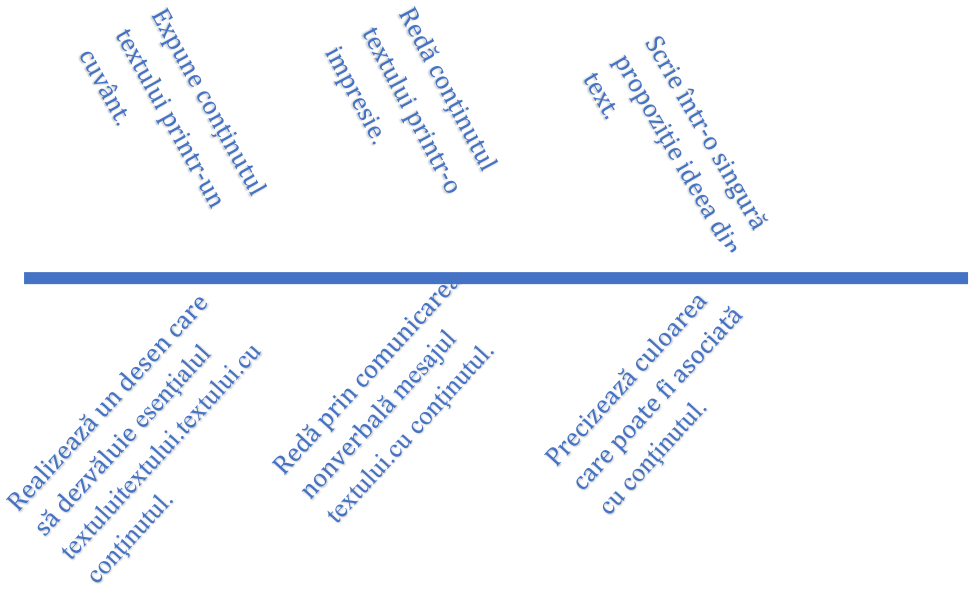
Subiectul: Legenda istorică *Muma lui Ştefan cel Mare* de Dimitrie Bolintineanu
Tipul lecţiei: mixtă
Unităţi de competenţe:
3.2. Distingerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.
3.5. Exprimarea gândurilor, emoţiilor şi a sentimentelor faţă de mesajul unui text citit sau a unor secvenţe textuale.
Obiectivele lecţiei:

- să utilizeze informaţii din text pentru realizarea sarcinilor propuse;
- să distingă informaţii esenţiale şi de detaliu din textul lecturat;
- să manifeste curiozitate pentru explorarea textului propus.

Strategii didactice:

- forme: individual;
- metode, tehnici şi procedee: metoda *Diagrama Ishikawa*, lectura în gând;
- mijloace: manualul, fişa distributivă.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

~ 9 ~

Subiectul lecţiei: Pastelul *Dimineaţa* de Vasile Alecsandri
Tipul lecţiei: mixtă
Unităţi de competenţe:
3.2. Distingerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.
3.5. Exprimarea gândurilor, emoţiilor şi a sentimentelor faţă de mesajul unui text citit sau a unor secvenţe textuale.
Obiectivele lecţiei:

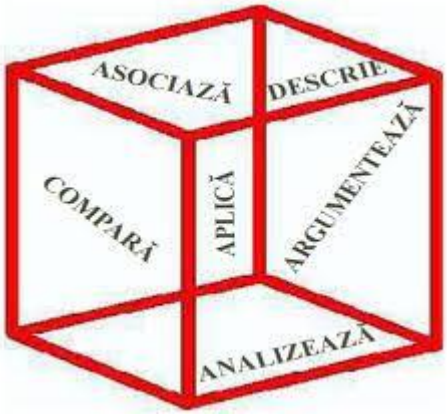
- să utilizeze informaţii din text pentru realizarea sarcinilor propuse;

- să distingă informaţii esenţiale şi de detaliu din textul lecturat;
- să manifeste curiozitate pentru explorarea textului propus.

Strategii didactice:

- forme: individual;
- metode, tehnici şi procedee: metoda *Diagrama Ishikawa*, lectura în gând;
- mijloace: manualul, fişa distributivă.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

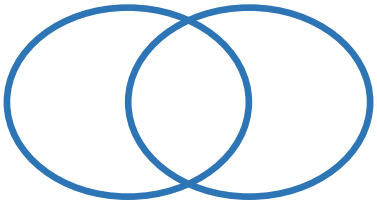

1. Descrie 2. Compară 3. Asociază 4. Analizează 5. Aplică 6. Argumentează

1. *Descrie:*

ce tablou vezi: _____;
ce culori vezi_____;
ce sunete auzi_____;
ce miroşi:_____;
ce simţi: _____;

2. *Compară*

Compară semnele iernii cu semnele primăverei:

3. *Asociază*

Găseşte însuşiri (din text şi nu numai) pentru următoarele cuvinte:

natura_____ câmpul _____

soare _____ fumuri_____

raze _____ orizontul _____

4. *Analizează*

Cum arată natura dimineaţa?

Care sunt fiinţele care însufleţesc peisajul ?

5. *Aplică*

Creează un text în care să vorbeşti despre primăvara folosind expresii plastice .

_____

_____

_____

6. *Argumentează*

Realizează un desen inspirat din textul *Dimineaţa* de Vasile Alecsandri. Ce culori ai să alegi: reci sau calde? De ce?

~ 10 ~

Subiectul lecţiei: Pastelul *Dimineaţa* de Vasile Alecsandri

Tipul lecţiei: lecţia de formare a capacităţilor de aplicare a cunoştinţelor

Unităţi de competenţe:

3.2. Distingerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecţiei:

- să răspundă corect la întrebările propuse folosind informaţii din textul lecturat;
- să manifeste disponibilitate şi interes pentru activităţile propuse.

Strategii didactice:

- Forma: frontal
- Metoda: tehnica VAS (văd, aud, simt)
- Materiale didactice: manual, poster cu paşii spre succes

Strategii de ECD: EFI, EFP (P 5), evaluarea reciprocă

Produsul	Criterii de succes
P 5 Răspunsul la întrebări	1. Citesc atent şi repetat întrebarea. 2. Formulez răspuns corect şi deplin. 3. Ordonez cuvintele în propoziţie. 4. Rostesc corect şi clar.

Sarcina: Citiţi textul

.

Dimineaţa

de Vasile Alecsandri

Zori de ziuă se revarsă peste vesela natură,
Prevestind un soare dulce cu lumină şi căldură,
În curând şi el apare pe-orizontul aurit,
Sorbind roua dimineţii de pe câmpul înverzit.

El se-nalţă de trei suliţi pe cereasca mândră scară
Şi cu raze vii sărută june flori de primăvară:
Dediţei şi viorele, brebenei şi toporaşi,
Ce răzbat prin frunzi uscate şi s-arată drăgălaşi.

Muncitorii pe-a lor prispe dreg uneltele de muncă,
Păsărelele-şi dreg glasul prin huceagul de sub luncă,
În grădini, în câmp, pe dealuri, prin poiene şi prin vii,
Ard movili buruienoase, scoţând fumuri cenuşii.

Răspundeţi la întrebări cu ajutorul verbelor *văd*, *aud*, *simt*, respectând criterii de succes prezentate.

1. Ce imagini apar în timpul lecturii?
2. Dacă ne închipuim că suntem şi noi pe prispă, lângă muncitori, ce am auzi?
3. Ce simţiţi în timpul lecturii?

P 5 Răspunsul la întrebări

Paşii spre succes	**Eu**	**Colegul**	**Învăţătorul**
1. Citesc atent şi repetat întrebarea.			
2. Formulez răspuns corect şi deplin.			
3. Ordonez cuvintele în propoziţie.			
4. Rostesc corect şi clar.			

Subiectul lecţiei: Textul *Fructul cel mai valoros* (povestea bulgară)

Tipul lecţiei: lecţia de formare a capacităţilor de dobândire a cunoştinţelor

Unităţi de competenţe:

3.5. Exprimarea gândurilor, emoţiilor şi a sentimentelor faţă de mesajul unui text citit sau a unor secvenţe textuale.

Obiectivele lecţiei:

- să stabilească legătura dintre cuvintele propuse, identificând tematica textului propus pentru lectură;
- să manifeste deschidere şi acceptare a altor idei.

Strategii didactice:

- Forma: în perechi
- Metoda: tehnica *Termenii-cheie daţi initial*
- Materiale didactice: PPT

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Stabiliţi legătura între cuvintele prezentate ca să descoperiţi titlul şi mesajul textului care urmează să-l lecturăm.

~ 12 ~

Subiectul lecţiei: Textul *Muma lui Ştefan cel Mare* de Dimitrie Bolintineanu

Tipul lecţiei: lecţia de formare a capacităţilor de dobândire a cunoştinţelor

Unităţi de competenţe:

3.5. Exprimarea gândurilor, emoţiilor şi a sentimentelor faţă de mesajul unui text citit sau a unor secvenţe textuale.

Obiectivele lecţiei:

- să identifice tematica textului în baza imaginii propuse;
- să manifeste deschidere şi acceptare a altor idei.

Strategii didactice:

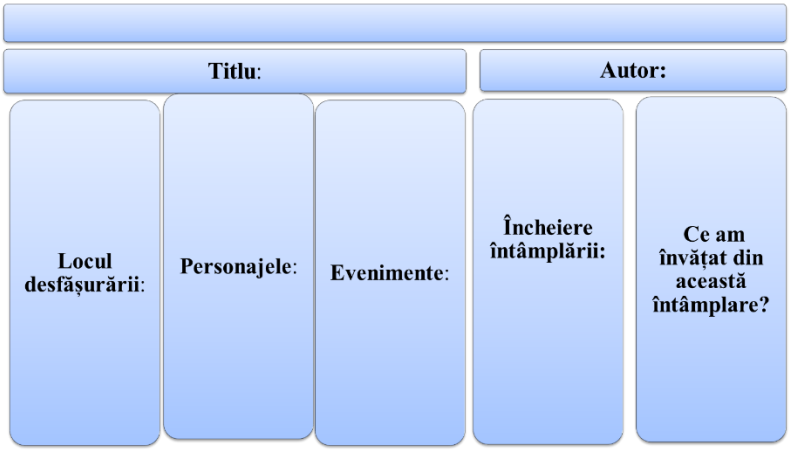
- Forma: individual
- Metoda: metoda Anticipări
- Materiale didactice: imaginea, fişe pentru înregistrarea datelor

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Stabiliţi tematica textului folosind titlul/imaginea propusă.

Înregistraţi datele pe fişa prezentată.

Lecturaţi textul. După lectura textului reveniţi la cele înregistrate, s-au dovedit ipotezele înaintate? Da, de ce? Nu, de ce?

~ 13 ~

Subiectul lecţiei: *Coridorul ispitei* după Voltaire

Tipul lecţiei: Lecţie mixtă

Unităţi de competenţe:

3.2 Distingerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecţiei:

- să distingă informaţia esenţială dintr-un text citit, folosind tehnica propusă.
- să manifeste interes şi toleranţă faţă de preferinţele de lectură ale colegilor.

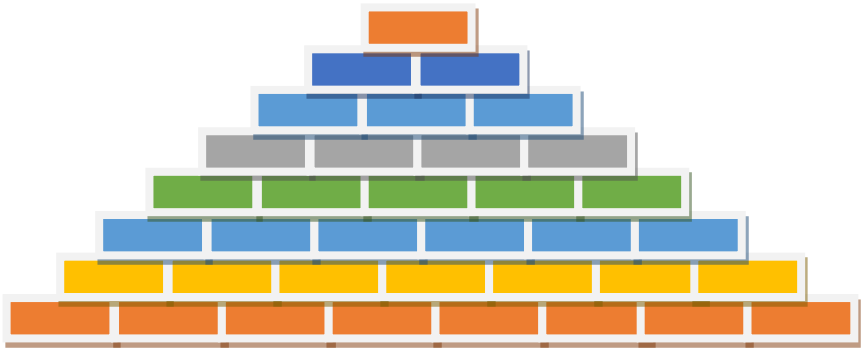
Strategii didactice:

- Forme: în perechi, frontal.
- Metode tehnici şi procedee: Piramida textului
- Mijloace: fişe cu piramide

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Realiaţi piramida textului *Coridorul ispitei de Voltaire.*

1. Numele personajului principal.
2. Două cuvinte ce descriu personajul;
3. Trei cuvinte ce prezintă când şi unde are loc acţiunea;
4. Patru cuvinte ce expun problema;
5. Cinci cuvinte ce descriu primul eveniment;
6. Şase cuvinte ce descriu al doilea eveniment;
7. Şapte cuvinte ce descriu al treilea eveniment;
8. Opt cuvinte ce prezintă soluţia – modul în care a fost rezolvată problema.

După completarea piramidei în baza textului lecturat se propune să târgul piramidelor.

Fiecare pereche prezintă *Piramida textului citit*, ca să-i convingă pe colegi să o cumpere anume pe a lor. După ce au ascultat ofertele colegilor, elevii îi dau cardul bancar colegului a cărui *Piramida* vor s-o procure. Îşi argumentează alegerea după următorul model:

- *Mi-a atras atenţia...;*
- *Este interesant modul în care ...;*
- *M-a captivat textul...;*
- *Importanţa textului literar se remarcă prin ...;*

Dacă sunt mai mulţi cumpărători ai aceluiaşi produs, Piramidele se multiplică.

~ 14 ~

Subiectul lecţiei: Textul *Cheiţa* după Mircea Sântimbreanu

Tipul lecţiei: lecţia de formare a capacităţilor de aplicare a cunoştinţelor

Unităţi de competenţe:

3.2. Distingerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecţiei:

- să extragă informaţii din textul literar citit respectând cerinţele înaintate;
- să manifeste interes şi toleranţă faţă de partenerii de dialog.

Strategii didactice:

- Forma: în grup
- Metoda: metoda Cadranelor
- Materiale didactice: manual, fişa cu cadranele

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Completaţi spaţiile rezervate respectând cerinţele.

I.	**II.**
Comentează titlul textului *Cheiţa*.	Identifică mesajul principal al textului.

III.	IV.
Oferă un sfat personajului de bază.	Explicaţiile următoarele expresii: *sărea în sus* *n-avea habar* *a luat la rând* *zbura ca o nălucă*

~ 15 ~

Subiectul lecţiei: Textul *Racul, broasca şi ştiuca* de Alexandru Donici
Tipul lecţiei: lecţia mixtă
Unităţi de competenţe:
3.4. Desprinderea unor trăsături fizice şi morale ale personajelor unui text literar citit.
Obiectivele lecţiei:

- să recunoască personajele textului literar folosind descrierea propusă;
- să manifeste curiozitate pentru activităţi de explorare.

Strategii didactice:

- Forma: frontal
- Metoda: conversaţie
- Materiale didactice: fişe cu descriere, PPT

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Recunoaşteţi personajele textului după descriere.

Ştiuca

- E animal răpitor. Are corpul alungit, relativ gros şi turtit. Gura mare ascunde nişte dinţi puternici.

Rac

- Are cinci perechi de picioare. Perechea din faţă i s-a transformat în cleşti puternici. Antenele îl ajută la pipăit şi la mirosit.

Broasca

- Trăieşte atât în apă, cât şi pe uscat. Nu are coadă. Picioarele de dinapoi sunt mai lungi. Gura îi este largă, iar ochii – bulbucaţi.

~ 16 ~

Subiectul lecţiei: Textul *Racul, broasca şi ştiuca* de Alexandru Donici
Tipul lecţiei: lecţia mixtă
Unităţi de competenţe:
3.2. Distingerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.
Obiectivele lecţiei:

- să ordoneze corect cuvintele ca să obţină proverbe;

- să identifice mesajul textului citit folosind proverbele descoperite;
- să manifeste curiozitate pentru activităţi de explorare.

Strategii didactice:

- Forma: frontal, individual
- Metoda: conversaţie
- Materiale didactice: manual, PPT

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Ordonaţi cuvintele ca să obţineţi proverbele.

- uniţi, devin, slabi, sunt, dacă, puternici, Cei.
- munceşte, agoniseşte, hrană, Cine.
- înseamnă, iar, înfrângere, Unirea, putere, dezbinarea, semnifică.

Contrapuneţi rezultatele obţinute:

- Cei slabi dacă sunt uniţi devin puternici.
- Cine munceşte hrană agoniseşte.
- Unirea semnifică putere, iar dezbinarea înseamnă înfrangere.

Care din aceste proverbe corespunde moralei acestei fabule? De ce?

Seminarul 6

Realizaţi lectura explicativă a textelor din manualul de Limbă şi literatură română pentru clasa a IV-a, folosind diverse metode şi tehnici de lectură.

Metode şi tehnici de lectură.
Sugestii metodologice pentru clasa a IV-a

~ 1 ~

Subiectul lecţiei: *Rege între filosofi* după Nicolae Dabija

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

3.3. Formularea ideilor principale ale unui text narativ.

Obiectivele lecţiei:

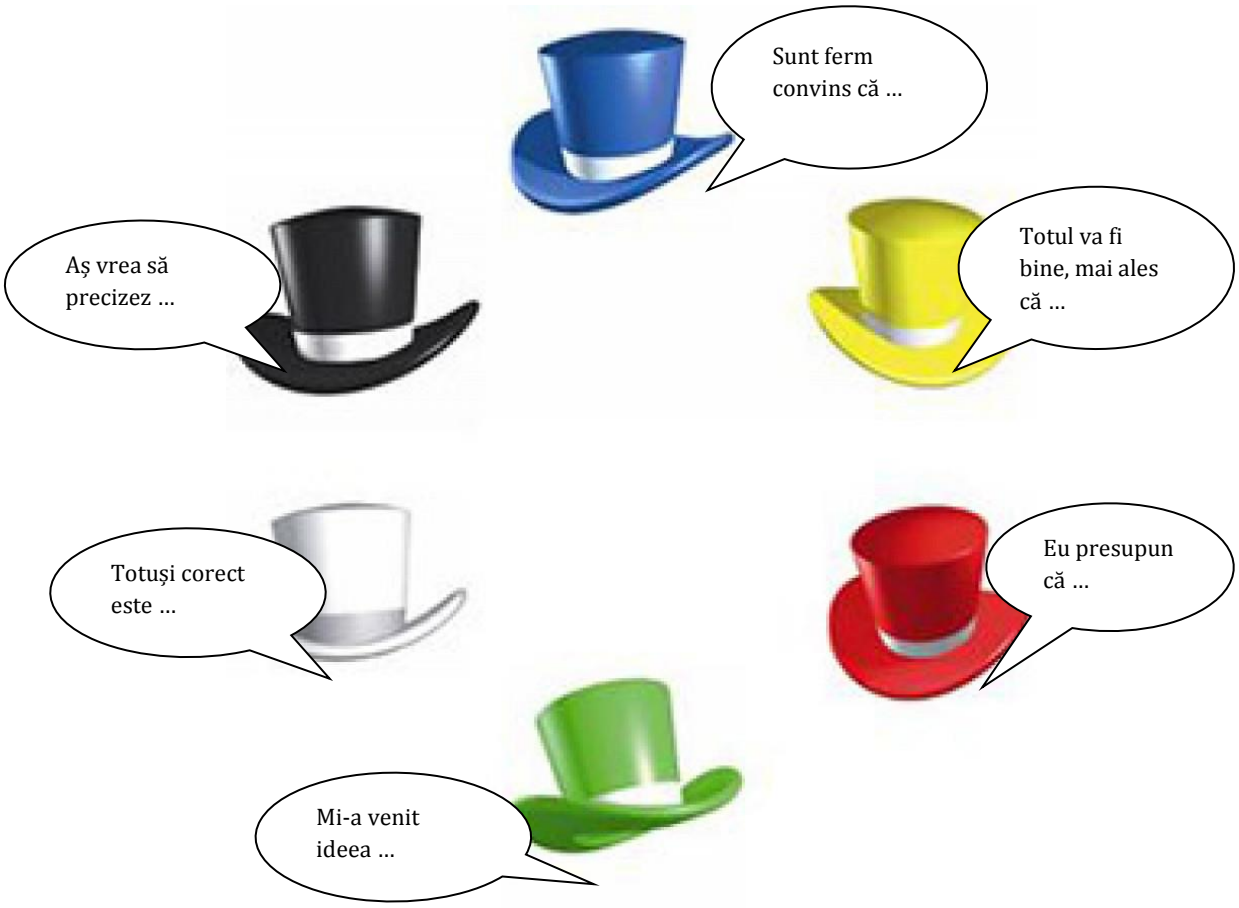
- să formuleze ideile principale ale textului pornind de la repere propuse;
- să-şi exprime atitudinea faţă de cele citite.

Strategii didactice:

- Forma: în grup
- Metoda: Pălăriile gânditoare
- Materiale didactice: manual, pălării, poster

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Exprimaţi-vă impresia despre acest text, pornind de la reperele date:

~ 2 ~

Subiectul lecţiei Textul *Culoarea, mirozna şi foşnetul acelei cărţulii* după *Ion Druţă.*
(fragment din nuvela Horodişte)

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

3.2. Extragerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecţiei:

- să extragă informaţiile esenţiale din textul citit, completând corespunzător fiecare spaţiu rezervat;

Strategii didactice:

- Forma: individual
- Metoda: metoda cadranelor
- Materiale didactice: manual, poster

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Completaţi spaţiile rezervate urmând indicaţiile din fiecare cadran.

I. Comentează titlul acestui fragment din nuvela Horodişte.	**II.** Numeşte ideea principală a textului.
III. Dă exemplu de proverbe despre carte.	**IV.** Găseşte sinonime pentru cuvintele selectate din text: adevăr_____ scade_____ clipă_____ omenească_____

~ 3 ~

Subiectul lecţiei Textul *Coridorul ispitei* după *Voltaire*

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

3.5. Caracterizarea personajelor dintr-un text literar, după algoritmul propus.

Obiectivele lecţiei:

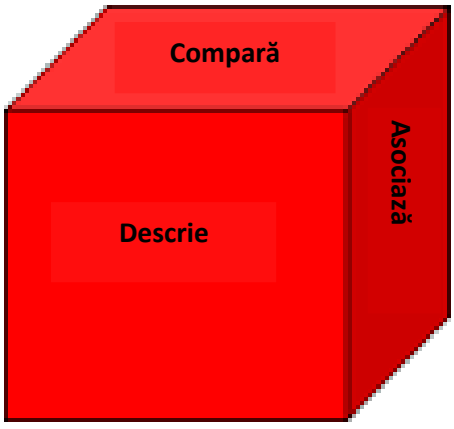
- să caracterizeze personajele din textul propus, accentuând trăsăturile morale.

Strategii didactice:

- Forma: în perechi
- Metoda: exerciţiu, tehnica Cubul
- Materiale didactice: manual, cub

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Realizaţi lucrul cu textul în baza sarcinilor propuse pe fiecare faţă a cubului.

Descrie

Imaginaţi-vă că vă aflaţi în palatul regelui.

- Ce personaje vedeţi?
- Cum vedeţi coridorul?
- Ce sunete auziţi?

Compară

Compară comportamentul tău cu cel al hoţilor. Cum ai fi procedat tu trecând prin coridorul întunecos?

Asociază

Găsiţi însuşiri următoarelor cuvinte:
Vestit -
Înşelat -
Sprinten -

Analizează

Analizaţi faptele tuturor participanţilor la concurs. Ce ar fi putut păţi regele?

Argumentează

Este sau nu este vinovat regele pentru că a înşirat comorile pe coridor? De ce?

Aplică

Puneţi în scenă textul „Coridorul ispitei”.

~ 4 ~

Subiectul lecţiei Luceferii după *Vitalie Buzuleanu*
Tipul lecţiei: mixtă
Unităţi de competenţe:
3.1. Utilizarea eficientă a tehnicilor de lectură corectă, conştientă şi fluidă.
Obiectivele lecţiei:

- să răspundă la întrebări propuse identificând pasajele corespunzătoare din text;

Strategii didactice:

- Forma: frontal
- Metoda: Tehnica RAI
- Materiale didactice: manual, poster

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Formulaţi întrebări în baza textului şi adresaţi-le colegilor.
De exemplu:
- Cum se numeşte textul lecturat?
- Cine este autorul?
- Ce activitate comună a apropiat cele două personalităţi?
- Cum înţelegi titlul textului?

- Cum sunt descrise portretele fizice a celor două personaje?
- De ce crezi că Ion Creangă s-a simţit singur-singurel după pierderea prietenului?
- Ce sentimente ţi-a trezit textul studiat?

~ 5 ~

Subiectul lecţiei Textul *La sănius* după *Ion Agârbiceanu*
Tipul lecţiei: mixtă
Unităţi de competenţe:
3.2. Extragerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.
Obiectivele lecţiei:

- să formuleze întrebări, răspunsuri şi idei în baza textului propus, înregistrându-le în tabel;

Strategii didactice:

- Forma: în perechi
- Metoda: tehnica Jurnalul triplu
- Materiale didactice: manual, poster

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Completaţi spaţiile rezervate din tabel, urmând indicaţiile.

5 întrebări	**5 răspunsuri**	**o idee comună**
La cât timp de la Crăciun iarna a stăpânit lumea? Cum au numit bătrânii stratul gros de zăpadă? Cât timp durează acţiunea în text? Acţiunea se desfăşoară în trecutul apropiat sau în trecutul îndepărtat? Ce sentimente şi stări sufleteşti vă trezeşte textul?	Iarna a stăpânit lumea numai la o săptămână de la Crăciun. Stratul gros de zăpadă a fost numit cojoc gros. Acţiunea în text durează câteva zile. Acţiunea din text se desfăşoară în trecutul apropiat. Textul studiat îmi trezeşte sentimente de bucurie, fericire şi de frumuseţea naturii.	Fenomenul iernii înzestrat de clinchetul zglobiu al copiilor.

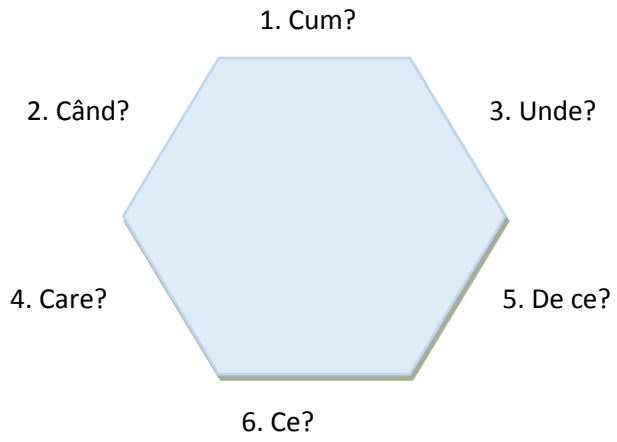
~ 6 ~

Subiectul lecţiei Casa părintească de *Spiridon Vangheli*
Tipul lecţiei: mixtă
Unităţi de competenţe:
3.3. Formularea ideilor principale ale unui text narativ.
Obiectivele lecţiei:

- să răspundă la întrebări propuse identificând fragmentele corespunzătoare din text;

Strategii didactice:
Forma: frontal
Metoda: lectura explicativă
Materiale didactice: manual, poster
Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Formulaţi întrebările în baza textului conform indicaţiilor de pe laturile hexagonului.

1. Cum a procedat tatăl băiatului pentru a-i salva viaţa?
2. Când se desfăşoară acţiunea?
3. Unde l-a dus tata pe Sandu?
4. Care este cea mai grea boală din lume?
5. De ce a fost nevoit Sandu să-şi părăsească casa părintească?
6. Ce sentimente presupui că a trăit mama aşteptându-şi fiul?

~ 7 ~

Subiectul lecţiei Textul *La scăldat* după *Ion Creangă*
Tipul lecţiei: mixtă
Unităţi de competenţe:
3.5. Caracterizarea personajelor dintr-un text literar, după algoritmul propus.
Obiectivele lecţiei:

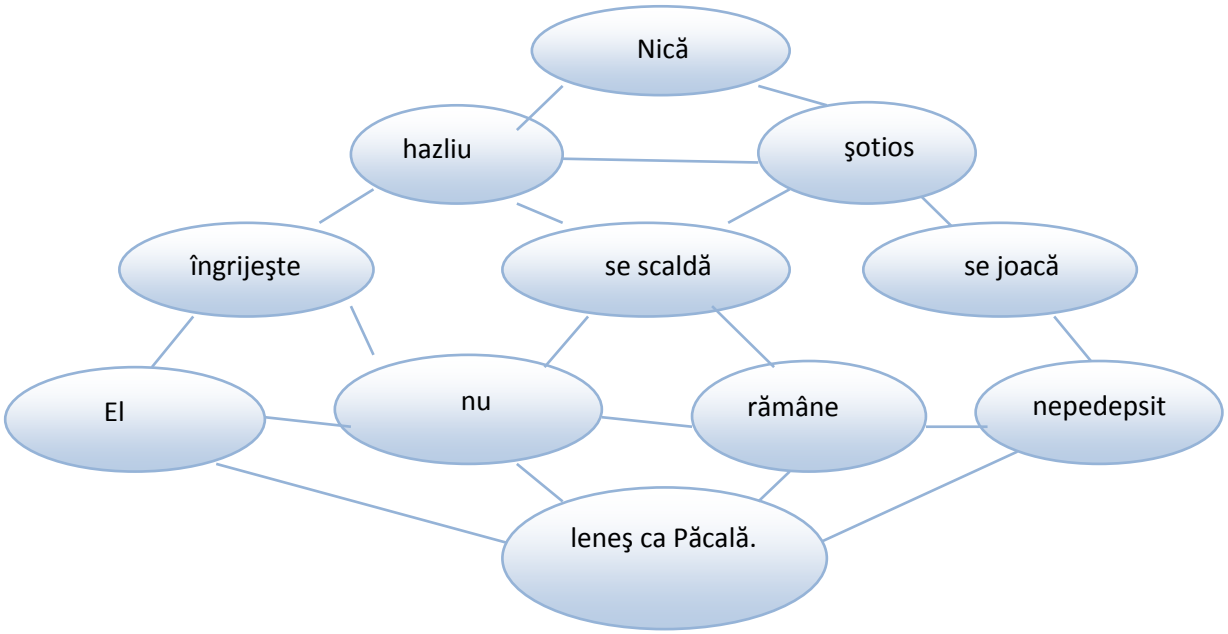
- să caracterizeze personajul din textul dat, evidenţiind calităţile morale şi fizice;

Strategii didactice:

- Forma: în grup
- Metoda: exerciţiu, tehnica Diamantul
- Materiale didactice: manual, poster

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Să completeze spaţiile conform regulilor: 1 substantiv, 2 adjective, 3 verbe, 1 propoziţie din 4 cuvinte, 1 cuvânt/expresie generalizator (are).

~ 8 ~

Subiectul lecţiei: Textul *Oastea ţării* de Ştefan Tudor. Tema – titlul – ideea principală. Versificaţia.

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

3.2. Extragerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecţiei:

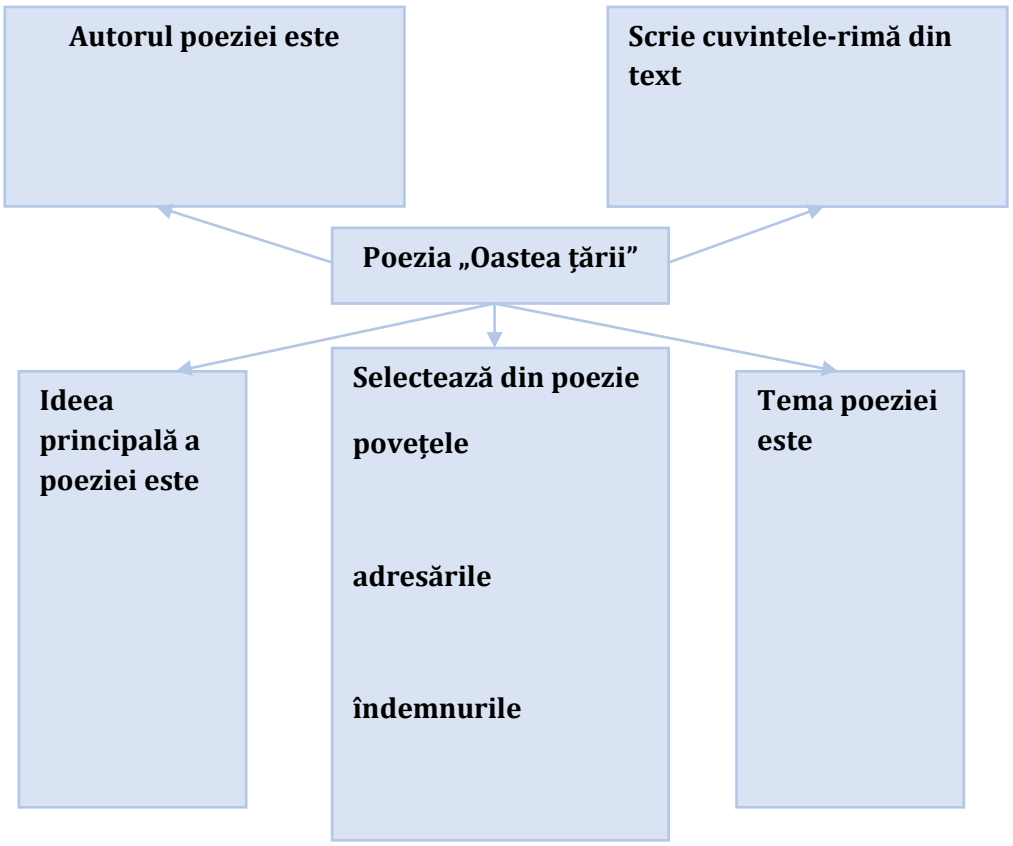
- să extragă informaţiile solicitate din textul citit, completând fiecare spaţiu rezervat;
- să manifeste interes pentru valorile şi opiniile altor persoane.

Strategii didactice:

- Forme de organizare: individual
- Metode şi procedee: Harta lecturii
- Mijloace didactice: manual, poster

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Completaţi spaţiile rezervate, respectând cerinţele propuse.

~ 9 ~

Subiectul lecţiei: Textul *Oastea ţării* de Ştefan Tudor. Atelier de lectură. Automatizarea tehnicii lecturii cu voce şi în gând.

Tipul lecţiei: de formare a capacităţilor de înţelegere a cunoştinţelor

Unităţi de competenţe:

3.1. Utilizarea eficientă a tehnicilor de lectură corectă, conştientă şi fluidă.

Obiectivele lecţiei:

- să lectureze în gând şi cu voce poezia propusă, respectând calităţile lecturii;
- să manifeste conduită autonomă în situaţii de comunicare învăţate.

Strategii didactice:

- Forme de organizare: individual, frontal
- Metode şi procedee : citirea în gând, citirea-spectacol
- Mijloace didactice: manual

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Lecturaţi în gând poezia *Oastea ţării* de Ştefan Tudor.

Citirea-spectacol: Elevul care citeşte poezia cu voce vine în faţa clasei, citeşte cât poate de corect şi cu intonaţie poezia propusă. La sfârşit face o plecăciune către „spectatori”, iar aceştia îl aplaudă.

~ 10 ~

Subiectul lecţiei: Textul *Cuvintele* de Ştefan Tudor. Versificaţia: poezia.
Tipul lecţiei: mixtă
Unităţi de competenţe:
3.4. Recunoaşterea unor specii literare în baza celor mai simple trăsături de structură specifice.
Obiectivele lecţiei:

- să recunoască specia literară a textului propus, stabilind unele trăsături specifice;
- să manifeste atenţie şi toleranţă faţă de partenerii de dialog în diferite situaţii de comunicare.

Strategii didactice:

- Forme de organizare: în perechi, frontal
- Metode şi procedee: exerciţiul lacunar
- Mijloace didactice: manual

Strategii de ECD: EFI, autoevaluare

Sarcina: Stabiliţi specia literară a textului citit, completând propoziţii lacunare.

- Textul literar are _____ strofe.
- Fiecare strofă are _____ versuri.
- Cuvintele-rimă sunt:

…… - ……..	…… - ……..
…… - ……..	…… - ……..
…… - ……..	…… - ……..
…… - ……..	…… - ……..
…… - ……..	…… - ……..
…… - ……..	…… - ……..

– Textul literar lecturat este _____.

~ 11 ~

Subiectul lecţiei: *Textul Cuvintele* de Ştefan Tudor

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

3.2. Extragerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecţiei:

- să analizeze semnificaţia contextuală a cuvintelor propuse, argumentând alegerea efectuată;
- să manifeste curiozitate pentru activităţile propuse.

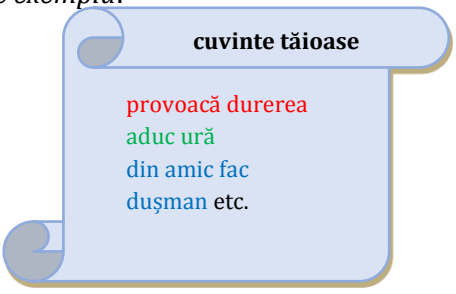
Strategii didactice:

- Forme de organizare: în grup, frontal
- Metode şi procedee: Tehnica *Masa rotundă*
- Mijloace didactice: fişe distributive, pixuri-carioci de diferite culori

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Se propune să explice semnificaţia contextuală a expresiilor: *cuvinte dulci*, *cuvinte tăioase*, folosind tehnica *Masa rotundă*. Pe o coală de hârtie este scrisă una din expresiile propuse. un membru al grupului notează o idee pe hârtie şi o transmite colegului din stânga ş.a.m.d. Fiecare elev scrie ideea lui cu o altă culoare şi doar hârtia circulă. La final grupul analizează ideile şi prezintă pe cele mai reprezentative.

De exemplu:

Propuneţi câte cinci exemple de cuvinte dulci şi cele tăioase. Care le folosiţi în comunicare? De ce?

~ 12 ~

Subiectul lecţiei: Textul *Toamna ţesătoare* de Vasile Alecsandri. Componentele textului: titlul, autorul, conţinutul. Tablourile naturii descrise

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

3.2. Extragerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecţiei:

- să răspundă corect la întrebări în baza textului lecturat;
- să manifeste curiozitate pentru activităţile propuse.

Strategii didactice:

- Forme de organizare: individual, frontal
- Metode şi procedee: Tehnica *R.A.I. (răspunde, aruncă, interoghează)*
- Mijloace didactice: fişe cu întrebări mototolite, formând o sferă

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Elevii primesc câte o foaie pe care formulează întrebări în baza poeziei *Toamna ţesătoare* de Vasile Alecsandri.

De exemplu:

- Ce semne ale toamnei sunt descrise în poezie?
- Ce sentimente îţi trezeşte această poezie?
- Ce emoţii ai trăit pe parcursul lecturii poeziei? Argumentează.
- Cum înţelegi sensul expresiei *lanuri şi văi cuprinse*?
- Care sunt însuşirile toamnei descrise în poezie? etc.

Activităţi de postevaluare: Puteţi să vă consideraţi harnici aidoma toamnei. De ce?

~ 13 ~

Subiectul lecţiei: Textul *Toamna ţesătoare* de Vasile Alecsandri. Componentele textului: titlul, autorul, conţinutul. Tablourile naturii descrise

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

3.2. Extragerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecţiei:

- să completeze schema propusă, urmând indicaţiile oferite;
- să manifeste conduita autonomă în situaţii de comunicare (învăţate sau spontane).

Strategii didactice:

- Forme de organizare: individual, frontal
- Metode şi procedee: Tehnica *Clustering*
- Mijloace didactice: poster

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Selectaţi din poezie cuvintele ce fac parte din câmpul lexical al termenului *toamna*.

Enumeraţi acţiunile toamnei.

~ 14 ~

Subiectul lecţiei: Textul *Oaspeţii primăverii* de Vasile Alecsandri. Componentele textului: titlul, autorul, conţinutul. Tablourile naturii descrise

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

3.2. Extragerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecţiei:

- să selecteze din textul propus informaţia esenţială;
- să colaboreze cu colegii pentru realizarea sarcinii propuse;
- să manifeste conduita autonomă în situaţii de comunicare (învăţate sau spontane).

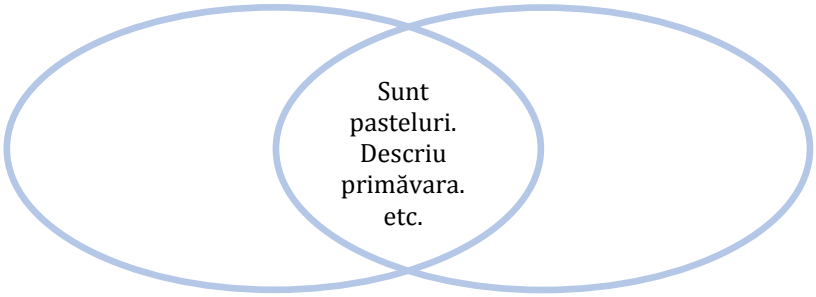
Strategii didactice:

- Forme de organizare: individual, frontal
- Metode şi procedee: Diagrama Venn-Euler
- Mijloace didactice: poster

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Ascultaţi înregistrările ale pastelurilor lui Vasile Alecsandri *Oaspeţii primăverii* şi *Dimineaţa*, studiat în clasa a III-a.

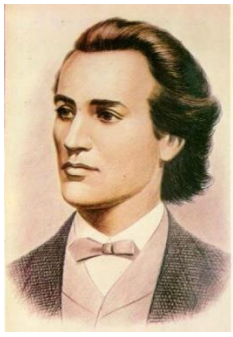
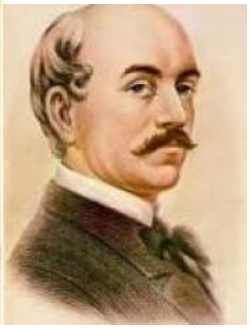
Stabiliţi deosebirile şi asemănările dintre ele, incluzându-le în diagrama Venn-Euler.

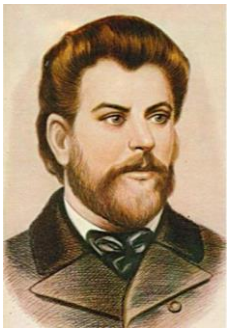
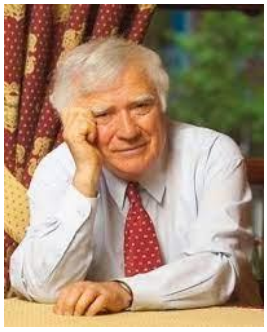
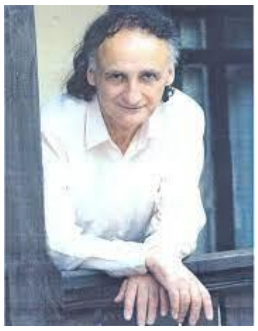

Închideţi ochii şi imaginaţi-vă ce culoare le-aţi sugera conţinutului pastelului *Oaspeţii primăverii* de Vasile Alecsandri.

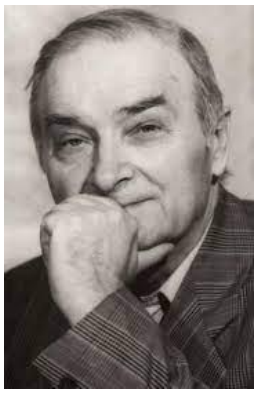
Seminarul 7

Selectaţi datele biografice ale scriitorilor reprezentaţi în imagini şi adaptaţi-le pentru elevii claselor primare.

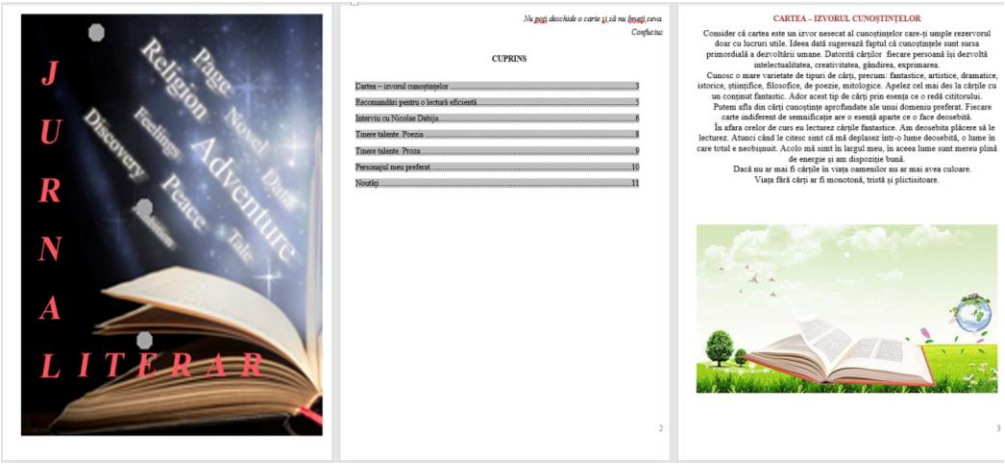

Realizaţi un proiect în grup cu genericul *Jurnal literar*, respectând structura:
Cartea – izvorul cunoştinţelor
Recomandări pentru o lectură eficientă
Interviu cu ... (unul din scriitori)
Tinere talente. Poezia
Tinere talente. Proza
Personajul meu preferat

Noutăţi

Exemplu:

Seminarul 8

Realizaţi lectura explicativă a textelor nonliterare, folosind tehnici variate.

Tehnici de lectură.
Sugestii metodologice pentru texte nonliterare

~ 1 ~

Subiectul lecţiei: Textul nonliterar funcţional. Biletul

Tipul lecţiei: *formarea capacităţilor de analiză-sinteză a cunoştinţelor*

Unităţi de competenţe:

3.7. Utilizarea vocabularului din textul literar/nonliterar (cuvinte, expresii) în exprimarea orală şi scrisă.

Obiectivele lecţiei:

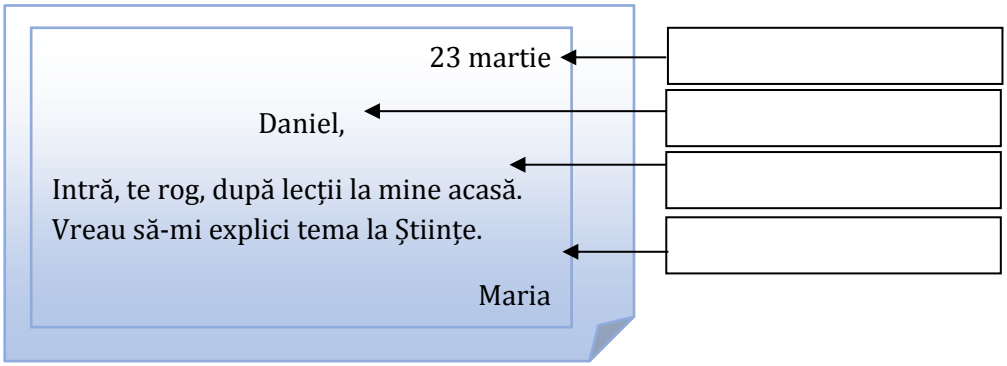
- să identifice corect părţile componente ale bietului, în baza situaţiei propuse;
- să producă un text nonliterar funcţional în baza reperelor propuse, respectând cerinţele de redactare;
- să manifeste deschidere şi acceptare a altor idei.

Strategii didactice:

- Forme: *individual*
- Metode: *exerciţiul lacunar, studiul de caz*
- Mijloace: *fişă distributivă*

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Identificaţi părţile componente ale biletului.

Redactaţi un bilet de informare/mulţumire/solicitare adresat prietenilor, părinţilor, bunicilor.

~ 2 ~

Subiectul lecţiei: *Textul nonliterar funcţional. Felicitarea*
Tipul lecţiei: *formarea capacităţilor de aplicare a cunoştinţelor*
Etapa lecţiei: *consolidarea materiei şi formarea capacităţilor la nivel productiv*
Unităţi de competenţe:

3.2. Distingerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecţiei:

- să distingă informaţiile solicitate, în baza situaţiei propuse;
- să transcrie unul din texte nonliterare funcţionale (felicitarea), respectând cerinţele înaintate;
- să manifeste interes pentru valorile şi opiniile altor persoane.

Strategii didactice:

- Forme: *în perechi*
- Metode: *completarea de tabele*
- Mijloace: *fişă distributivă*

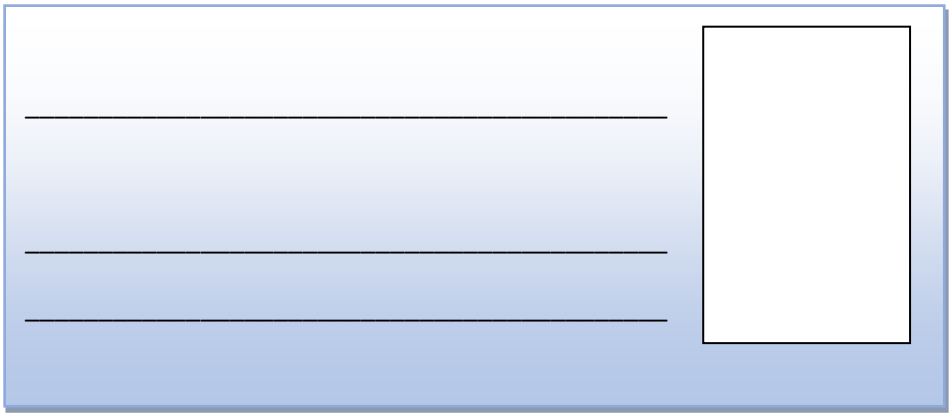
Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Completează spaţiile libere ale tabelului.

Evenimentul	**Conţinutul felicitării**	**Persoana căreia se adresează felicitarea**
	Dragă _____, Mă bucur nespus de mult pentru succesele tale în cadrul concursului _____. Felicitări pentru premiul obţinut! Cu _____,	

	_____	
	_____ Cu prilejul zilei tale de naştere, îţi urez multă sănătate şi noroc în toate. La mulţi ani! Cu prietenie, al tău, _____	
	_____ Fie ca sfânta sărbătoare a Învierii Domnului să Vă aducă cele patru taine divine: încredere, lumină, iubire, speranţă. Un Paşte fericit! Cu respect, al Dvs. ____, Daniel Ciobanu	
	Dragă _____, Această minunată zi de primăvară să lumineze inima ta, să-ţi umple sufletul de căldură, să-ţi facă viaţa plină de bucurii. La mulţi ani! _____, _____	

Activităţi de postevaluare: Transcrie textul unei din felicitări şi ilustreaz-o.

Subiectul lecției: *Textul nonliterar funcțional. Afișul*
Tipul lecției: *formarea capacităților de aplicare a cunoștințelor*
Etapa lecției: *consolidarea materiei și formarea capacităților la nivel productiv*
Unități de competențe:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecției:

- să distingă părțile componente ale unui afiș în baza situațiilor propuse;
- să elaboreze un afiș corespunzător evenimentului solicitat, respectând cerințele înaintate;
- să organizeze, împreună cu colegii, o expoziție de afișe realizate;
- să manifeste creativitate în domeniile de interes.

Strategii didactice:

- Forme: *individual, frontal*
- Metode: *exercițiu, freewriting*
- Mijloace: *fișe distributive, fișe demonstrative*

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Selectați elementele componente ale unui afiș trasând corespondențe.

Locul organizării evenimentului
Data când are lor evenimentul
Textul
Participanții
Sloganul

Sarcina: Realizează un desen și redactează textul corespunzător unui afiș prin care să anunți expoziție de carte/cărți în incinta Bibliotecii pentru copii „Ion Creangă” din Chișinău.

Organizați, împreună cu colegii, o expoziție cu afișe realizate.

Subiectul lecției: *Textul nonliterar funcțional. Anunțul*
Tipul lecției: *formarea capacităților de aplicare a cunoștințelor*
Unități de competențe:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecției:

- să distingă informațiile solicitate dintr-un anunț în baza situațiilor propuse;
- să elaboreze un anunț corespunzător evenimentului solicitat, respectând cerințele de redactare;
- să manifeste creativitate în domeniile de interes.

Strategii didactice:

- Forme: *individual, frontal*
- Metode: *exercițiu*
- Mijloace: *fișe distributive*

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Distingeți informațiile solicitate din anunțul propus:

ANUNȚ!

Colectarea lucrărilor pentru
Expoziția – Concurs de Artă Plastică Contemporană

„EMINESCIANA" – 2020

se va efectua până la data de
03 ianuarie 2020

Primirea lucrărilor:
10.00 – 17.00
luni –vineri

Doritorii de a participa
pot prezenta 1 – 2 (UNA - DOUĂ)
lucrări

la Centrul Expozițional „C. Brâncuși",
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 3, Chișinău

Administrația UAP
Tel. 022-24-46-99
022-54-15-96

Completați pe baza textului anunțului:

- *Despre ce eveniment este vorba?*

_____

- *Câte lucrări pot fi prezentate?*

_____

- *Unde are loc colectarea lucrărilor?*

_____

- *Când se primesc lucrările pentru concurs?*

_____

- *Cum puteţi contacta organizatorii concursului?*

_____

Sarcina: Elaboraţi un anunţ prin care să comunicaţi că doriţi să organizaţi Campania de salubritate „Salvăm Pământul” cu ocazia Zilei Pământului.

_____
_____
_____
_____
_____
_____

~ 5 ~

Subiectul lecţiei: *Textul nonliterar funcţional. Scurte mesaje scrise electronice*
Tipul lecţiei: *formarea capacităţilor de înţelegere a cunoştinţelor*
Unităţi de competenţe:
4.3. Producerea textelor literare/funcţionale, cu sau fără repere.
4.4. Exprimarea disponibilităţii pentru transmiterea în scris a unor idei.
Obiectivele lecţiei:

- să formuleze un scurt mesaj scris electronic (sms) respectând cerinţele de redactare;
- să manifeste creativitate în domeniile de interes.

Strategii didactice:

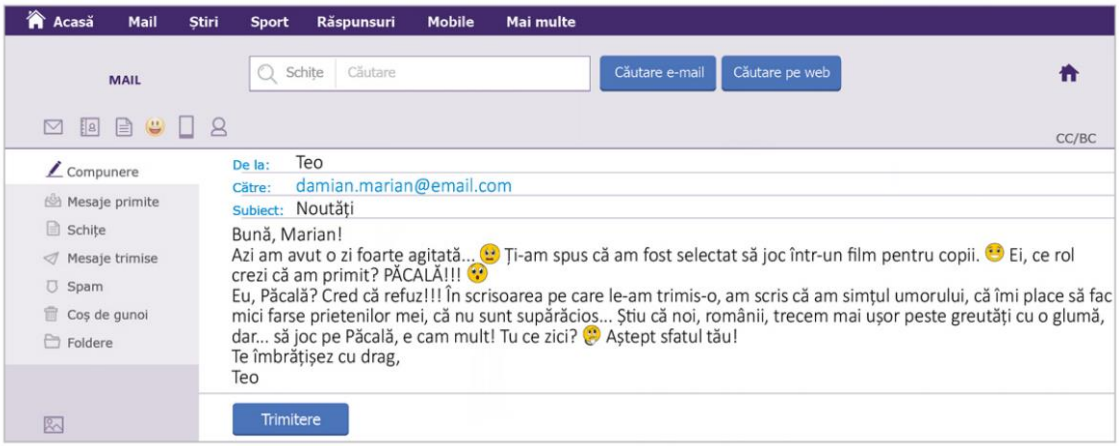
- Forme: *în perechi*
- Metode: *lucrare practică, tehnica Alege floare*
- Mijloace: *un dispozitiv electronic conectat la reţeaua mobilă/Internet*

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: În spaţiul din stânga redactează un SMS pe care ai putea transmite părinţilor, în cel din dreapta răspunsul la mesaj:

Sarcina: Observă imaginea şi răspunde la întrebări:

- În ce mod este transmis mesajul scris, de mai sus?
- Cine este expeditorul mesajului?
- Cine este destinatarul?
- Care este subiectul mesajului?
- Ce rol au simbolurile adăugate în text?

~ 6 ~

Subiectul lecţiei: Textul nonliterar funcţional

Tipul lecţiei: mixtă

Unităţi de competenţe:

4.3. Producerea textelor literare/funcţionale, cu sau fără repere.

Obiectivele lecţiei:

- să compună un text nonliterar funcţional, explicând scrierea în baza reperelor propuse;

Strategii didactice:

- Forma: frontal
- Metoda: jocul didactic
- Materiale didactice: imagini, poster, creioane colorate, carioci, clei.

Sarcina didactică: creaţi un afiş în baza reperelor propuse.

Regulile jocului: Elevilor li se repartizează imagini şi postere pentru crearea unui afiş.

Elemente de joc: aplauze, fişe.

Desfăşurarea jocului. Elevii vor îndeplini sarcina în linişte. La sfârşit vor prezenta produsul final, argumentând de fiecare dată regulile respectate.

Sarcina: Ajutaţi-l pe iepuraşul Pufi să creeze un afiş cu privire la lansare de carte în baza imaginilor propuse:

Vă amintesc că afişul trebuie să conţină: mesajul sub forma unui text scurt; ziua; locul; ora desfăşurării evenimentului

Complicarea jocului: Propuneţi conţinutul afişului privitor la evenimentul *Ziua Internaţională a Copiilor*.

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 3. Aspecte de evaluare a competenței de receptare a textelor literare și nonliterare

Curs	*Seminar*	*Produse preconizate pentru studiu individual*
Evoluția finalităților proiectate de curriculumul național pentru învățământul primar privind competențe de lectură. Aspecte teoretice vizând evaluarea competențelor de lectură.	Metode, procedee și tehnici de evaluare a competenței de receptare a textului literar din perspectiva ECD	Comunicări orale. Sarcini de învățare
	Metode, procedee și tehnici de evaluare a competenței de receptare a textului nonliterar din perspectiva ECD	Comunicări orale Sarcini de învățare

3.1. Evoluția finalităților proiectate de curriculumul național pentru învățământul primar privind competențele de lectură. Aspecte teoretice vizând evaluarea competențelor de lectură

Curriculumul disciplinar, alături de alte produse curriculare la disciplină, reprezintă un document proiectiv și reglator, care consemnează oferta educațională obligatorie a unei anumite discipline pe parcursul școlar determinat.

Structura acestui document include următoarele elemente:

- Competențele specifice disciplinei
- Administrarea disciplinei
- Repartizarea orientativă a orelor pe unități de conținut
- Unitățile de învățare care includ sisteme de unități de competențe:
  - structurate pe unități de conținut și însoțite prin activități de învățare și produse școlare recomandate;
  - sintetizate la finele fiecăreia dintre clase.

Competențele specifice, fiind proiectate pentru tot parcursul claselor primare [6, p. 16]

Sistemele de unități de competențe proiectate pentru o unitate de învățare sunt prevăzute integral pentru evaluarea de tip cumulativ la finele respectivei unități de învățare și selectiv – pentru evaluarea formativă pe parcurs.

Unitățile de conținut constituie mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea sistemelor de unități de competențe proiectate pentru unitatea de învățare dată. Respectiv, se vizează realizarea competențelor specifice disciplinei, dar și a celor transversale/transdisciplinare.

Unităţile de conţinut includ liste de termeni specifici disciplinei: cuvinte/sintagme care trebuie să intre în vocabularul activ al elevului la finalizarea respectivei unităţi de învăţare [6, p. 16].

Activităţile de învăţare şi produsele şcolare recomandate prezintă o listă deschisă de contexte semnificative de manifestare a unităţilor de competenţe proiectate pentru formare/dezvoltare şi evaluare în cadrul unităţii respective de învăţare. Cadrul didactic are libertatea şi responsabilitatea să valorifice această listă în mod personalizat la nivelul proiectării şi realizării lecţiilor, dar şi să o completeze în funcţie de specificul clasei concrete de elevi, de resursele disponibile etc.

În continuare sunt prezentate prevederile curriculare care permit să urmărim evoluţia finalităţilor proiectate de curriculumul national pentru învăţământul primar privind competenţe de lectură.

Competenţa specifică 3 Receptarea textelor literare şi nonliterare prin tehnici de lectură adecvate, dând dovadă de citire corectă, conştientă, cursivă şi expresivă este „construită" din următoarele unităţi de competenţe:

Clasa I

3.1. Citirea corectă şi conştientă a silabelor, cuvintelor şi propoziţiilor scrise cu litere de tipar sau de mână.

3.2. Citirea corectă, cursivă, fluentă a unui text literar/nonliterar.

3.3. Raportarea argumentată a imaginilor la textul citit.

3.4. Reproducerea poeziilor propuse şi a celor alese la dorinţă.

3.5. Reproducerea ghidată a unui fragment dintr-un text literar [6, p.20].

Clasa a II-a

3.1. Utilizarea tehnicilor de lectură corectă, conştientă şi fluidă.

3.2. Distingerea informaţiilor esenţiale dintr-un text citit.

3.3. Recitarea poeziilor propuse şi a celor selectate în mod independent.

3.4. Identificarea trăsăturilor fizice şi morale ale personajelor principale dintr-un text literar citit.

3.5. Exprimarea în cuvinte proprii a ideilor şi a atitudinilor faţă de textul citit şi faţă de personajele textului.

3.6. Relatarea selectivă a textelor citite, conform fragmentelor indicate sau ilustrate [6, p.29].

Clasa a III-a:

3.1. Utilizarea adecvată a tehnicilor de lectură corectă, conştientă şi fluidă.

3.2. Distingerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.

3.3. Recunoaşterea modului de expunere utilizat într-un text literar şi a speciilor literare în baza celor mai simple trăsături de structură specifice.

3.4. Desprinderea unor trăsături fizice şi morale ale personajelor unui text literar citit.

3.5. Exprimarea gândurilor, emoţiilor şi a sentimentelor faţă de mesajul unui text citit sau a unor secvenţe textuale.

3.6. Povestirea unui text literar citit după un plan simplu de idei.

3.7. Utilizarea vocabularului din textul literar/nonliterar (cuvinte, expresii) în exprimarea orală şi scrisă.

3.8. Identificarea mijloacelor artisticeîn textul citit idei [6, p.38].

Clasa a IV-a:

3.1. Utilizarea eficientă a tehnicilor de lectură corectă, conştientă şi fluidă.

3.2. Extragerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.

3.3. Formularea ideilor principale ale unui text narativ.

3.4. Recunoaşterea unor specii literare în baza celor mai simple trăsături de structură specifice.

3.5. Caracterizarea personajelor dintr-un text literar, după algoritmul propus.

3.6. Povestirea unui text literar sau informativ după un plan simplu de idei [6, p.46].

Ghidul de implementare a curriculumului pentru învăţământul primar prezintă profilul elevului care receptează texte literare şi nonliterare

Elevul care receptează textele literare şi nonliterare:

Clasa I. Citeşte corect şi conştient silabele, cuvintele şi propoziţiile, scrise cu litere de tipar sau de mână; citeşte corect, cursiv, fluent un text literar/nonliterar; raportează argumentat imaginile la textul citit; reproduce poeziile propuse şi cele alese la dorinţă; reproduce ghidat un fragment din textul literar [8, p. 32].

Clasa a II-a. Utilizează tehnici de lectură corectă, conştientă şi fluidă; distinge informaţii esenţiale dintr-un text citit; recită poezii propuse şi cele selectate în mod independent; identifică trăsăturile fizice şi morale ale personajelor principale dintr-un text literar citit; exprimă în cuvinte proprii ideile şi atitudinile faţă de textul citit şi faţă de personajele textului; povesteşte selectiv textele citite conform fragmentelor indicate sau ilustrate.

Clasa a III-a. Utilizează adecvat tehnici de lectură corectă, conştientă şi fluidă; distinge informaţiile esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit; recunoaşte modul de expunere utilizat într-un text literar; recunoaşte speciile literare în baza celor mai simple trăsături de structură specifice; desprinde unele trăsături fizice şi morale ale personajelor dintr-un text literar citit; îşi exprimă, gândurile, emoţiile şi sentimentele faţă de mesajul textelor citite sau a unor secvenţe textuale ;povesteşte texte literare citite după un plan simplu de idei; utilizează vocabularul din textul literar/ nonliterar (cuvinte, expresii) în exprimarea orală şi scrisă; identifică în textul citit mijloacele artistice.

Clasa a IV-a. Utilizează eficient tehnici de lectură corectă, conştientă şi fluidă; extrage informaţiile esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit; formulează ideile principale ale unui text narativ; recunoaşte unele specii literare în baza celor mai simple trăsături de structură specifice; caracterizează personajele dintr-un text literar după algoritmul propus; povesteşte un text literar sau informativ după un plan simplu de idei [8, p. 33].

În citirea textelor literare simpla exersare a actului cititului nu poate asigura însuşirea capacităţii elevilor de a se orienta într-un text, dacă nu se are în vedere, în acelaşi timp, înţelegerea mesajului unei creaţii literare, ştiinţifice sau de altă natură, înţelegere realizată pe baza analizei multiple a textului. Nu este nevoie să fie folosite toate componentele unei metode ci, mult mai eficient ar fi dacă învăţătorul ar recurge doar la acelea care ar conduce la înţelegerea deplină a mesajului. Prin aplicarea lecturii explicative învăţătorul va asigura însuşirea de către elevi a valorilor multiple ale mesajului unui text, precum şi capacitatea acestora de a se orienta cu uşurinţă în textul citit.

Cercetătoarea Maria Hadârcă menţionează că principalele metode de evaluare, al căror potenţial formativ susţine cu adevărat autenticitatea instruirii şi individualizarea actului educaţional, prin sprijinul acordat elevului în procesul său de formare-dezvoltare, sunt: observarea activităţii de lectură, dialogul euristic în baza textului lecturat, analiza şi comentariul de text, investigaţia, portofoliul etc.

Tehnicile de măsurare şi apreciere a competenţei de lectură, care pot fi aplicate din perspectiva evaluării autentice, sunt, la rândul lor, multiple şi diferite: observaţia, discuţia, itinerarul de lectură, dezbaterea, proiectul, studiul de caz, autoevaluarea etc., aplicarea acestei diversităţi de mijloace sporeşte autenticitatea, veridicitatea şi fidelitatea aprecierii [40].

Conform Codului Educaţiei al Republicii Moldova, Art. 16 (5), evaluarea rezultatelor învăţării în clasele primare este criterială şi se efectuează prin descriptori.

Obiectul evaluării în şcoala primară îl constituie rezultatele şcolare individuale ale copilului.

Spectrul rezultatelor vizate este determinat de finalităţile stipulate în curricula disciplinelor [6, p. 203].

Produsul şcolar reprezintă un rezultat şcolar proiectat pentru a fi realizat de către elev şi măsurat, apreciat de către cadrul didactic, elevul însuşi, colegii şi, eventual, părinţii [8, p. 9].

O competenţă/ unitate de competenţă poate fi evaluată prin diferite produse, şi invers: acelaşi produs poate permite evaluarea diferitor unităţi de competenţe. Acest fapt oferă libertate fiecărui cadru didactic în alegerea produselor în conformitate cu posibilităţile, condiţiile şi resursele disponibile [8, p. 9].

SARCINI PENTRU SEMINARE

Seminar 9

1. Construiţi un tabel sinoptic care reflectă evoluţia unităţilor de conţinut din perspectiva dezvoltării competenţelor de lectură.

2. Studiaţi Metodologa privind evaluarea criterială prin descriptori, clasele I-IV (2019) şi selectaţi produse şcolare prin care poate fi evaluată competenţa de receptare a textului literar la nivelul primar de învăţământ.
3. Identificaţi produsele şcolare şi, respectiv, criteriile de succes pentru următoarele activităţi.

~ 1 ~

Subiectul lecţiei: Ascultare activă. Evaluarea sumativă orală
Tipul lecţiei: Lecţia de formare a capacităţilor de evaluare a cunoştinţelor
Unităţi de competenţe:
1.5. Aplicarea regulilor de ascultare activă în situaţii noi de comunicare.
2.5. Prezentarea unor informaţii selectate din cărţile citite sau audiate.
3.3. Formularea ideilor principale ale unui text narativ.
6.2. Aplicare adecvată a unor tehnici/strategii de lucru cu textul/cu cartea.
6.3. Prezentarea orală a unor cărţi citite independent.
Obiectivele lecţiei:

- să folosească reguli de ascultare activă în cadrul activităţilor propuse;
- să determine informaţii esenţiale din textul audiat;
- să prezinte mesajul textului propus, folosind informaţii audiate;
- să identifice personajele din textul audiat, specificând caracteristicile acestora;
- să formuleze idei principale ale textului audiat;
- să realizeze autoaprecierea obiectivă a activităţii proprii.

Strategii didactice:

- forme de organizare: individual, frontal-individual;
- metode şi procedee: ascultarea activă, descrierea, povestirea;
- mijloace didactice: fişier electronic audio, carduri cu sarcini, postere cu criterii de succes.

Strategii de ECD: evaluare sumativă orală (P___, P___, P____); autoapreciere; evaluare formativă interactivă.

Se prezintă postere cu informaţia

Produsul şcolar	**Paşii spre succes**

2. Pentru audiere se propune înregistrarea fragmentului din textul:
https://www.youtube.com/watch?v=nzs5mIeFJbo

Trofimaş se găteşte de şcoală de Ion Druţă

Trofimaș se gătește de școală de Ion Druţă

1. Elevii selectează carduri cu următorul conţinut

Card 1	Card 2
1. Ascultă atent textul. 2. Numeşte titlul şi autorul textului audiat. 3. Identifică personajele textului. 4. Formulează ideea principală. 5. Relatează despre cele audiate.	1. Ascultă atent textul. 2. Numeşte titlul şi autorul textului audiat. 3. Descrie personajul principal. 4. Spune părerea despre text. 5. Relatează despre cele audiate.
Card 3	**Card 4**
1. Ascultă atent textul. 2. Numeşte titlul şi autorul textului audiat. 3. Intitulează altfel textul. 4. Spune părerea despre ideea transmisă de textul audiat. 5. Relatează despre cele audiate.	1. Ascultă atent textul. 2. Numeşte titlul şi autorul textului audiat. 3. Determină locul şi timpul acţiunii. 4. Explică tema textului audiat. 5. Relatează despre cele audiate.

Elevii care nu sunt implicaţi la moment în procesul de evaluare ilustrează unul din textele lecturate, la alegere, în cadrul unităţilor de învăţare studiate *Patriotism* şi *Chibzuinţa*:

Oastea ţării de Ştefan Tudor
Pădurile Moldovei de Dimitrie Cantemir
Culoarea, mirozna şi foşnetul acelei cărţulii după Ion Druţă
Cuvintele de Ştefan Tudor
Coridorul ispitei după Voltaire

Subiectul lecţiei: Agenda de lectură. Evaluarea sumativă orală

Tipul lecţiei: Lecţia de formare a capacităţilor de evaluare a cunoştinţelor

Unităţi de competenţe:

2.1. Utilizarea corectă în exprimarea orală proprie a elementelor de construcţie a comunicării.

2.5. Prezentarea unor informaţii selectate din cărţile citite sau audiate.

2.7. Argumentarea opiniei/ opiniilor în anumite situaţii de comunicare, cu ajutorul

3.1. Utilizarea eficientă a tehnicilor de lectură corectă, conştientă şi fluidă.

3.2. Extragerea informaţiilor esenţiale şi de detaliu dintr-un text citit.

3.3. Formularea ideilor principale ale unui text narativ.

3.6. Povestirea unui text literar sau informativ după un plan simplu de idei.

6.2. Aplicarea adecvată a unor tehnici/strategii de lucru cu textul/cartea.

Obiectivele lecţiei:

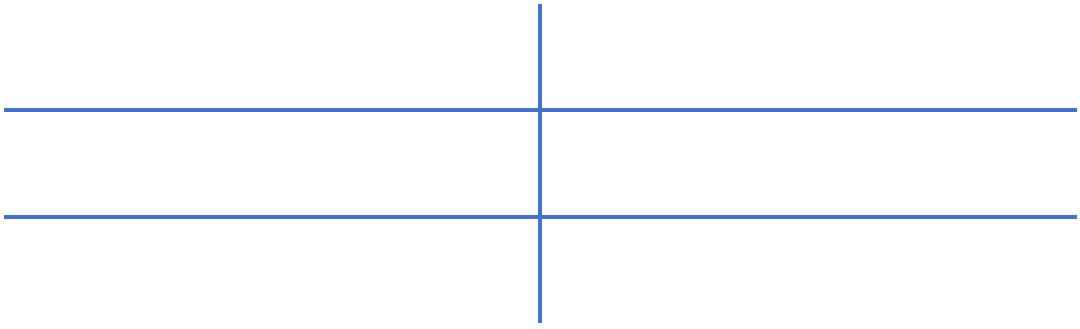
- să folosească corect elementele de construcţie a comunicării în exprimarea orală;
- să prezinte informaţii esenţiale dintr-un text citit la prima vedere;
- să exprime atitudinea faţă de cele lecturate, folosind expresii artistice;
- să formuleze independent ideile principale ale textului lecturat;
- să povestească textul lecturat folosind planul de idei elaborat independent;
- să realizeze autoaprecierea obiectivă a activităţii proprii.

Strategii didactice:

- forme de organizare: individual;
- metode şi procedee: lectura, povestirea;
- mijloace *didactice*: carduri cu sarcini, postere cu criterii de succes.

Strategii de ECD: evaluare sumativă orală (P_____, P_____, P_____); autoapreciere; evaluare formativă interactivă.

Elevilor li se prezintă postere cu criterii de success

Pentru lectură se propune un text necunoscut:

Stânca şi Râul

La o cotitură a Râului se înălţa o Stâncă. De multe veacuri se înalţă ea aici. Şi tot de atâta amar de vreme Râul, venind iute la vale, îşi încetineşte mersul şi parcă înadins face cotul acesta ca să treacă mai aproape de Stâncă. Tare mai dorea el să rămână aici, alături de Stâncă, să înveţe de la ea statornicia. Dar oricând şi-a rotit Râul valurile în loc, n-a fost chip să se oprească pe multă vreme. Atunci îşi zise Râul: dacă eu nu pot rămâne, vei merge tu cu mine! Şi a prins a săpa adânc în temelia Stâncii. Stânca l-a privit cât l-a privit de sus, apoi îi zise:

- Nu te chinui în zadar, Râule. Că în inima pământului nu mai ajungi tu. Iar rădăcinile mele demult sunt una cu pământul. Tu ai venit aiurea şi ai să te duci aiurea. Iar eu aici m-am născut şi aici voi rămâne în vecii vecilor.

S-a înfiorat Rîul de tăria Stâncii şi şi-a căutat de drum mai departe în calea sa lungă şi întortocheată.

După Aurel Scobioală

Elevii aleg câte un card:

Card 1
1. Citeşte textul cu voce tare.
2. Găseşte cuvintele care arată locul şi timpul acţiunii.
3. Formulează două întrebări în baza textului citit.
4. Identifică mesajul textului.
5. Prezintă succint învăţătura textului.

Card 2
1. Citeşte textul cu voce tare.
2. Găseşte enunţul în care se demonstrează dorinţa Râului.
3. Formulează două întrebări în baza textului citit şi răspunde la ele.
4. Descoperă învăţătura textului.
5. Descrie succint mesajul textului.

Card 3
1. Citeşte textul cu voce tare.
2. Găseşte în text vorbele Stâncii, prezintă-le.
3. Formulează două întrebări în baza textului citit şi răspunde la ele.
4. Prezintă mesajul textului.
5. Expune succint învăţătura textului.

Card 4
1. Citeşte textul cu voce tare.
2. Găseşte în text comparaţiile şi personificările.
3. Formulează două întrebări în baza textului citit şi răspunde la ele.
4. Prezintă mesajul textului.
5. Expune succint învăţătura textului.

Elevii care nu sunt antrenaţi în procesul evaluării sumative orale sunt invitaţi să lucreze la realizarea unui poster cu tematica *O zi de iarna!*

~ 3 ~

Subiectul lecţiei: Personajele literare – trăsături fizice, trăsături morale, conform faptelor descrise. Evaluarea sumativă orală

Tipul lecției: Lecția de formare a capacităților de evaluare a cunoștințelor

Unități de competențe:

2.1. Utilizarea corectă în exprimarea orală proprie a elementelor de construcție a comunicării.

2.2. Descrierea obiectelor, a personajelor literare pe baza unui plan simplu.

2.5. Prezentarea unor informații selectate din cărțile citite sau audiate.

2.7. Argumentarea opiniei/ opiniilor în anumite situații de comunicare, cu ajutorul informațiilor cumulate.

3.1. Utilizarea eficientă a tehnicilor de lectură corectă, conștientă și fluidă.

3.2. Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

3.5. Caracterizarea personajelor dintr-un text literar, după algoritmul propus.

Obiectivele lecției:

- să folosească corect elementele de construcție a comunicării în exprimarea orală;
- să prezinte informații esențiale dintr-un text citit la prima vedere;
- să exprime atitudinea față de personajele literare, folosind expresii artistice;
- să formuleze un mesaj argumentativ în vederea exprimării atitudinii față de personajul literar;
- să citească textul corect, conștient, cursiv și expresiv, respectând intonația impusă de conținut;
- să realizeze autoaprecierea obiectivă a activității proprii, în baza criteriilor propuse.

Strategii didactice:

- forme de organizare: individual;
- metode și procedee: lectura, descrierea;
- mijloace *didactice*: carduri cu sarcini, postere cu criterii de succes.

Strategii de ECD: evaluare sumativă orală (P_____, P_____, P_____); autoapreciere; evaluare formativă interactivă.

Se prezintă criterii de succes:

Se distribuie carduri, care cuprind sarcini:

Card 1
1. Citește un fragment din textul *La scăldat* după Ion Creangă cu voce tare. 2. Identifică personajul principal. 3. Caracterizează personajul principal (portretul fizic). 4. Expune opinia proprie față de personajul principal.

Card 2
1. Citește un fragment din textul *La scăldat* după Ion Creangă cu voce tare. 2. Determină personajele secundare. 3. Caracterizează personajul principal (faptele, relația cu alte personaje etc.). 4. Exprimă acordul/dezacordul despre faptele personajul.

Card 3
1. Citește un fragment din textul *Cine își schimbă căciula ...* de Aurel Scobioală cu voce tare. 2. Identifică personajul principal. 3. Caracterizează personajul principal (portretul fizic). 4. Expune acordul/dezacordul despre faptele personajul.

Card 4
1. Citește textul *Lupul și cucul ...* de Alexandru Donici cu voce tare. 2. Identifică personajele principale. 3. Caracterizează personajul îndrăgit. 4. Expune opinia proprie față de personajul caracterizat.

Propuneţi două modele de *Hartă a lecturii* pentru clasa a IV-a.

Seminar 10

1. Construiţi un tabel sinoptic care reflectă evoluţia unităţilor de competenţe din perspectiva dezvoltării competenţelor de receptare a textului nonliterar.
2. Selectaţi din Curriculum Național: Învățământ primar (2018) tipuri de texte nonliterare studiate la nivelul învățământului primar indicând clasa și exemple.
3. Studiaţi Metodologa privind evaluarea criterială prin descriptori, clasele I-IV (2019) și selectaţi produse școlare prin care poate fi evaluată competența de receptare a textului nonliterar la nivelul primar de învățământ.
4. Prezentaţi profilul elevlui de clasa a II care receptează texte nonliterare.

BIBLIOGRAFIE

1. Axinte E. *Metodologia receptării operei literare.* Iaşi: Editura „Spiru Haret", 1999
2. Cadrul de referinţă al curriculumului national/aut. .Vladimir Guţu, Nicolae Bucun, Adrian Ghicov et.al.. Chişinău: Lyceum, 2017
3. Cadrul european comun de referinţă pentru limbi: învăţare, predare, evaluare/Comitetul Director pentru Educaţie "Studierea limbilor şi cetăţenia europeană"; trad. din lb. fr. de Gheorghe Moldovanu. – Ch.: S. n., 2003 (F.E.-P. "Tipogr. Centrală"). – 204 p.
4. Cemortan S. Teoria şi metodologia educaţiei verbal-artistice a preşcolarilor. Chişinău, U. P. S. Ion Creangă 2001
5. Crăciun C. Metodica ptedării limbii române în învăţământul primar. Ediţia a IV-a, revăzută şi adăugată. Deva: Emia, 2007. 251 p.
6. *Curriculum național. Învățământ primar,* aprobat prin Ordinul MECC nr. 1124 din 20.07.2018. https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_site.pdf
7. Eco U. Limitele interpretării. Constanţa: Pontică,.1996
8. *Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar*. Chișinău: ©MECC; Lyceum, 2018. https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf
9. *Ghid de implementare a metodologiei privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasele I-IV.* Chișinău: ©MECC, 2019. https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_ecd_1-4_20.11.2019_site_final.pdf
10. Iachim I. Receptarea şi crearea operelor epice în şcoală, Ch.: Editura Epigraf , 2001
11. Marin M. Didactica lecturii. Ch: Cartier, 2013.
12. *Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar*, aprobată prin Ordinul MECC nr. 1468 din 13.11.2019. https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_1-4_15.11.2019_site.pdf
13. Mihai D. Comunicarea. Repere fundamentale. Bucureşti: Editura Algos, 2000, 180 p.
14. Molan V., Bizduna M., Pedagogia învăţământului primar şi preşcolar, Didactica limbii şi literaturii române, B., 2000
15. Neacşu T. Metode şi tehnici de învăţare eficientă. Bucureşti: Ed. Militară, 1990
16. Norel M., Didactica limbii şi literaturii române pentru învăţământul primar. Bucureşti: Art, 2010
17. Nuţa S. Metodica predării limbii române la clasele primare. Iaşi: Aramis, 2002
18. Ovidiu I. Comunicarea eficientă. Timişoara, 2003, 280 p.

19. Pamfil A. Limba şi literatura română în şcoala primară. Perspective complementare. Piteşti: Paralela 45, 2009
20. Pamfil A. Limba şi literatura română. Structuri didactice deschise. Piteşti: Paralela 45, 2008
21. Parfene C. Metodica studierii limbii şi literaturii române în şcoală. Iaşi: Editura Polirom, 1999
22. Pascan M. Abordarea textului liric în gimnaziu din perspectiva modelului comunicativ. B., 2007
23. Pânzaru I., *Practici ale interpretării de text,* Iaşi: Editura Polirom, 1999
24. Pâslaru Vl. Introducere în teoria educaţiei literar-artistice. B.: Sigma, 2013
25. Pâslaru, Vl., Drăguţan A., Grîu E., *Atitudini fundamentale. Constituire, formare, proiectare.* Coordonator: Vlad Pîslaru, - Chişinău, Editura Cartier, 1998
26. Sâmihăian F., Norel M. Didactica limbii şi literaturii II, Proiectul pentru învăţământul rural, 2011
27. Sclifos L., Goraş-Postică V., Cosovan O. etc. O competenţă-cheie: a învăţa să învăţa să înveţi. Ghid metodologic. Chişinău: Centrul Educaţional PRO DIDACTICA, 2010
28. Simionică E., Ghid privind receptarea textelor literare la cl. a IV-a. Iaşi: Editura Junimea
29. Şaptelici A. Limba şi literatura română în clasele I-IV. Ghid metodologic. Chişinău: Tipografia reclama, 2009. 236 p.
30. https://edict.ro/citirea-activitate-fundamentala-in-dezvoltarea-competentelor-de-comunicare/
31. https://ro.wikipedia.org/wiki/Citire
32. http://cris.utm.md/bitstream/5014/375/1/Orient%C4%83ri_axiologice_UST_2020-60-65.pdf
33. https://revista.ust.md
34. https://edict.ro/demersul-didactic-de-abordare-a-textului-literar/
35. https://www.dex.md/definitie/text/368752
36. https://lucibrezaiu.wordpress.com/2012/07/12/textul-literar/
37. https://liceunet.ro/ghid-evaluarea-nationala-romana/notiuni-teoretice
38. https://ro.thpanorama.com/blog/literatura/ideas-principales-y-secundarias-caractersticas-y-ejemplos.html
39. http://ltolimpsingerei.educ.md/wp-content/uploads/sites/502/2020/08/SM_2020-2021_primar_09.08.2020.pdf
40. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Metode%20si%20tehnici%20de%20evaluare%20autentica%20a%20competentei%20de%20lectura.pdf
41. https://www.dex.md/definitie/text/368752
42. https://liceunet.ro/ghid-evaluarea-nationala-romana/notiuni-teoretice
43. https://ro.thpanorama.com/blog/literatura/ideas-principales-y-secundarias-caractersticas-y-ejemplos.html

44. https://lucibrezaiu.wordpress.com/?s=text+nonliterar
45. http://limba-romana21.blogspot.com/2014/12/textul-literar.html
46. https://ro.wikipedia.org/wiki/Text_nonliterar
47. http://ctice.gov.md/manuale-scolare/
48. https://www.libertatea.ro/lifestyle/genul-epic-descriere-si-caracteristici-care-sunt-speciile-genului-epic-3160568
49. https://ro.wikipedia.org/wiki/Text_nonliterar